

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 1

อภิสรา สงวนตระกูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มกราคม 2561
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต 1

อภิสรา สงวนตระกูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มกราคม 2561
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

AN APPLICATION OF THE GOOD GOVERNANCE ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

APITSARA SANGUANTRAKUL

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE MASTER OF EDUCATION
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
JANUARY 2018
(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนให้คำแนะนำอย่างดียิ่งมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ พระฟูตระกูล พุทฺธรกฺขิโต, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. ที่เมตตาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไข รูปแบบ และรูปเล่ม จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดีทุกประการ

กราบนมัสการขอบพระคุณ พระฟูตระกูล พุทฺธรกฺขิโต, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ที่เมตตากรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ไข และเพิ่มเติมข้อมูลวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กราบขอบพระครูผู้สอนในสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 1 ที่กรุณาช่วยเหลือในด้านข้อมูลให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ได้อย่างสมบูรณ์

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวสงวนตระกูล ซึ่งเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งต่อผู้วิจัยตลอดเวลา ช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเรียบร้อย รวมถึงเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท (รหัส 57) สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า อีกทั้งขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันใดที่พึงเกิดมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยน้อมระลึกถึงพระคุณอันประเสริฐของพระรัตนตรัย ขออานิจสงค์นั้นเป็นปัจจัยเกื้อหนุน บิดา มาดา ปู่ ย่า ตา ยาย ครูบาอาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณท่านอื่นๆ ซึ่งมิอาจนำมากล่าวไว้ได้หมด ณ ที่นี้

อภิสรา สงวนตระกูล

5721150532001 : สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา ; ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)
คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล / การบริหาร

อภิสรา สงวนตระกูล : การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 (AN APPLICATION OF THE GOOD GOVERNANCE ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1). ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : พระฟูตระกูล พุทฺธรกฺขิโต, ปร.ด., 160 หน้า. ปี พ.ศ.2561.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดจากสูตรของ Taro Yamane จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 30 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม มีค่าระหว่าง 0.38 - 0.80 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.977 ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (One-way ANOVA) วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด เป็นดังนี้ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนประสบการณ์ทำงาน ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาล ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดกรอบระเบียบ วินัย ข้อบังคับในสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้หลักคุณธรรมในการบริการองค์กรโดยยึดหลักอิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 และพรหมวิหาร 4 ในบริหารงานอย่างมีความยุติธรรม ซื่อสัตย์ โปร่งใส ให้ความเป็นธรรมในการปฏิบัติงานให้ความเท่าเทียมกันโดยยึดหลัก

มาตรฐาน หลักความถูกต้อง ดีงาม ตามหลักประชาธิปไตย และควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านวัสดุและงบประมาณในการใช้จ่ายภายในโรงเรียน มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดกิจกรรม โครงการ แผนและงบประมาณในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้ทรัพยากรทางด้านงบประมาณและสาธารณูปโภคที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าที่สุด

5721150532001 : MAJOR: MASTER OF EDUCATION; M.Ed.
(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
KEYWORDS : THE GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES / ADMINISTRATION

APITSARA SANGUANTRAKUL: AN APPLICATION OF THE GOOD GOVERNANCE ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1. ADVISOR: PHARKROOFUTRAKOOL LINPHU, PH.D. 160 P. 2018.

The objectives of the Thesis are as follows: 1) to study the governance according to the principles of good governance administration of school under the office Kalasin primary educational service 1 2) to compare the state of governance according to the principles of good governance administration of school under the office Kalasin primary educational service 1, The teacher's opinions were classified by gender, age and experience in different occupations. 3) to Study the suggestions and solutions. governance based on good governance administration of school under the office Kalasin primary educational service 1. the sample size was 322 using the Yamane. The instrument for data collection was a set of five-rating scale questionnaire, including Index of Item – Objective Congruence between 0.60 - 1.00 discrimination between 0.38 - 0.80 and reliability coefficient 0.977. The statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test (independent sample) and F-test (One Way ANOVA) by computer program building blocks in the analysis and interpretation results.

The research results were found that

1) The school-based governance, was administrated under the office of Kalasin educational service area 1, Sort by average to highest principles of responsibility principles of value principles of law, moral principles main transparency sequential

2) The assumption test conclusions, teachers with differences in sex, age had opinions on administration according to the good governance principles of school administrators is not different in opinions in all aspects and each aspect oppose to the hypothesis working experiences did not differ in opinions in all aspects and each aspect oppose to the hypothesis was significantly different at .05

3) The teachers in schools under the office of Kalasin educational service area 1 level made some suggestions about the Application of the good governance principles. As follows: Administrators must assign frame regulation, discipline regulations in the school the opportunity to participate.

Administrators must use the moral principles in the organization of services Itthipada IV (basis for success) Sangahavatthu IV (bases of social solidarity) and Four sublime states of mind in administration with justice. Honest, transparent, fair performance to equality based on standard, principle of accuracy and good according to the principle of democracy. And should set good examples for their subordinates. Administrators should be open to teachers, students, parents and the community. Participation in the administration of materials. and budgetary spending on schools, Transparent accountability. Administrators should be open to teachers, students, parents and the community. Comment and decided to participate in activity, project planning and budgeting in schools. Administrators should have used resources on a budget. The utility of this and limited to achieve maximum benefit and value.

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		**จ**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		**ช**
สารบัญ		**ฌ**
สารบัญตาราง		**ฎ**
สารบัญภาพ		**ต**
บทที่		
1	**บทนำ**	**1**
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
	1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
	1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
	1.6 ขอบเขตของการวิจัย	5
	1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**8**
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาล	8
	2.2 แนวคิดทฤษฎีและขอบข่ายเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	16
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา	53
	2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	60
	2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
3	**วิธีการดำเนินงานวิจัย**	**66**
	3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66
	3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	67
	3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	67
	3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	68
	3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	69
	3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	70
	3.7 สถิติที่ใช้การวิจัย	71

สารบัญ

บทที่		หน้า
4	**การวิเคราะห์ข้อมูล**	**72**
	4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72
	4.2 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	72
	4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
5	**สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	**105**
	5.1 สรุปผลการวิจัย	106
	5.2 อภิปรายผล	108
	5.3 ข้อเสนอแนะ	122
บรรณานุกรม		**124**
ภาคผนวก		**129**
	ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	130
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ	132
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูล	136
	ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้อง	147
	ภาคผนวก จ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	151
	ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	153
ประวัติย่อของผู้วิจัย		**161**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	จำนวนสถานศึกษาที่รับผิดจัดการศึกษาแยกตามอำเภอ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต **1**	61
3.1	แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างตามสถานศึกษาแยกเป็นอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1	67
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคล	73
4.2	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกโดยรวมและรายด้าน	74
4.3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 หลักนิติธรรมจำแนกโดยรวมและรายข้อ	75
4.4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 หลักคุณธรรมจำแนกโดยรวมและรายข้อ	76
4.5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 หลักความโปร่งใส จำแนกโดยรวมและรายข้อ	77
4.6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 หลักการมีส่วนร่วม จำแนกโดยรวมและรายข้อ	78
4.7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 หลักความรับผิดชอบ จำแนกโดยรวมและรายข้อ	79
4.8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 หลักความคุ้มค่า จำแนกโดยรวมและรายข้อ	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.9	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามเพศ	81
4.10	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัด สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามเพศ	81
4.11	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักนิติธรรม จำแนกตามเพศ	82
4.12	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต **1** ตามความคิดเห็นของครู หลักนิติธรรม จำแนกตามเพศ	82
4.13	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต **1** ตามความคิดเห็นของครู หลักคุณธรรม จำแนกตามเพศ	83
4.14	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต **1** ตามความคิดเห็นของครู หลักคุณธรรม จำแนกตามเพศ	83
4.15	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต **1** ตามความคิดเห็นของครู หลักความโปร่งใส จำแนกตามเพศ	84
4.16	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต **1** ตามความคิดเห็นของครู หลักหลักความโปร่งใส จำแนกตามเพศ	84
4.17	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ 85

4.19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความรับผิดชอบ จำแนกตามเพศ 86

4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความรับผิดชอบ จำแนกตามเพศ 86

4.21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความคุ้มค่า จำแนกตามเพศ 87

4.22 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความคุ้มค่า จำแนกตามเพศ 87

4.23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามอายุ 88

4.24 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักนิติธรรม จำแนกตามอายุ 88

4.25 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามอายุ 89

4.26 แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักนิติธรรม จำแนกตามอายุ 89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.27	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักคุณธรรม จำแนกตามอายุ	90
4.28	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักคุณธรรม จำแนกตามอายุ	90
4.29	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)	91
4.30	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักด้านความโปร่งใส จำแนกตามอายุ	91
4.31	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความโปร่งใส จำแนกตามอายุ	92
4.32	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามอายุ	92
4.33	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามอายุ	93
4.34	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักด้านความรับผิดชอบจำแนกตามอายุ	93
4.35	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความรับผิดชอบ จำแนกตามอายุ	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.36	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักด้านความคุ้มค่า จำแนกตามอายุ	94
4.37	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความคุ้มค่า จำแนกตามอายุ	95
4.38	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	95
4.39	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	96
4.40	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)	96
4.41	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักนิติธรรม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	97
4.42	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักนิติธรรม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	97
4.43	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักคุณธรรม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	98
4.44	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักคุณธรรม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.45	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความโปร่งใส จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	99
4.46	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	99
4.47	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	100
4.48	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	100
4.49	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)	101
4.50	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักความรับผิดชอบ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	101
4.51	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	102
4.52	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามประสบการณ์ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)	102

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.53	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	103
4.54	แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	103

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพประกอบที่		
1.1	แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	4

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสภาวการณ์ใหม่ในทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการพัฒนาระบบราชการไทยให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวโดยการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good governance) มาใช้จึงจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะทำให้ระบบราชการขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง สามารถเรียนรู้ปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและยึดหมั่นในหลักธรรมาภิบาลและจริยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติบ้านเมือง การปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. 2545 ที่ผ่านมาได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) โดยเฉพาะการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เข้ามาประยุกต์ใช้ในระบบราชการของไทยดังเจตนารมณ์ปรากฏในมาตรา 3/1 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และมีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (ในช่วงปี พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2555) เป็นกรอบแนวทางหลักในการผลักดันการพัฒนาระบบราชการไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 มาถึงปัจจุบัน มีการดำเนินงานตามแผนงานโครงการที่สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ทำให้หน่วยงานราชการได้ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน ทบทวนปรับโครงสร้าง บทบาท และภารกิจ ดังจะเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบราชการไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจึงมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2556, หน้า 13)

การพัฒนาระบบราชการไทยในระยะต่อไป จะเน้นการดำเนินงานที่สอดรับกับยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2561 ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายร่วมกันกับทุกภาคส่วนโดยมีเป้าหมายหลักที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง การลดความเหลื่อมล้ำที่เน้นการพัฒนาอย่างทั่วถึงเป็นธรรม การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและในการจะขับเคลื่อนนโยบายในแนวทางดังกล่าวให้เกิดประสิทธิผลและเป็นรูปธรรมได้นั้น การสร้างสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในภาครัฐ (Internal Process) ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ด้วยการปรับโครงสร้างระบบราชการ สร้างและใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเพื่อสร้างความโปร่งใสในองค์การภาครัฐปฏิรูประบบกฎหมายเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการจัดการการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนจัดทำยุทธศาสตร์และบูรณาการการทำงานเพื่อให้เกิดการประสานงานระหว่างยุทธศาสตร์ระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับพื้นที่ โดยให้ประชาชนในระดับพื้นที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ อันจะเป็นการผนึกกำลังเพื่อการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายของประเทศอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2556, หน้า 23)

การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาขับเคลื่อนไปได้ทั้งระบบโดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดให้การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นหมวดสำคัญหมวดหนึ่งต้องมีการปฏิรูปไปพร้อม ๆ กันกับการปฏิรูปการศึกษาด้านอื่นโดยวางระบบโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงและส่งเสริมการปฏิรูปด้านอื่น ๆ ทุกด้านทั้งส่งเสริมภาครัฐจัดการศึกษาเองทั้งในส่วนที่ให้ภาคประชาชนและทุกส่วนของสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนการกำกับ สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน ท้องถิ่น ชุมชน ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยในระดับปฏิบัติคือสถานศึกษาซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ผู้บริหารทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อบรรลุจุดหมายของการศึกษาซึ่งจำเป็นต้องมีศักยภาพ สมรรถภาพและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมเพื่อจัดดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการบริหาร ประสิทธิภาพและการปฏิบัติงานของการบริหารงานของผู้บริหารย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน รวมทั้งประสบการณ์และทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร ในการดำเนินงานของผู้บริหารนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการในการชักนำบุคคลในองค์การให้มีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันตัดสินใจร่วมกันปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน 3 ประการ คือทักษะด้านการทำงาน ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิด นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมีหลักในการดำเนินงานที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธาตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ เป็นการบริหารงานยุคใหม่ที่เน้นความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ความรับผิดชอบ ความประพฤติชอบ การมีส่วนร่วม และกระบวนการยุติธรรม โดยยึดหลักสำคัญพื้นฐาน 6 ประการ คือ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยมีความสนใจว่าผู้บริหารได้นำหลักการในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในโรงเรียนมากน้อยเพียงใด และครูในหน่วยงานมีความคิดเห็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในเขตนี้เพียงใด เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้นำไปเผยแพร่ให้และเพิ่มศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

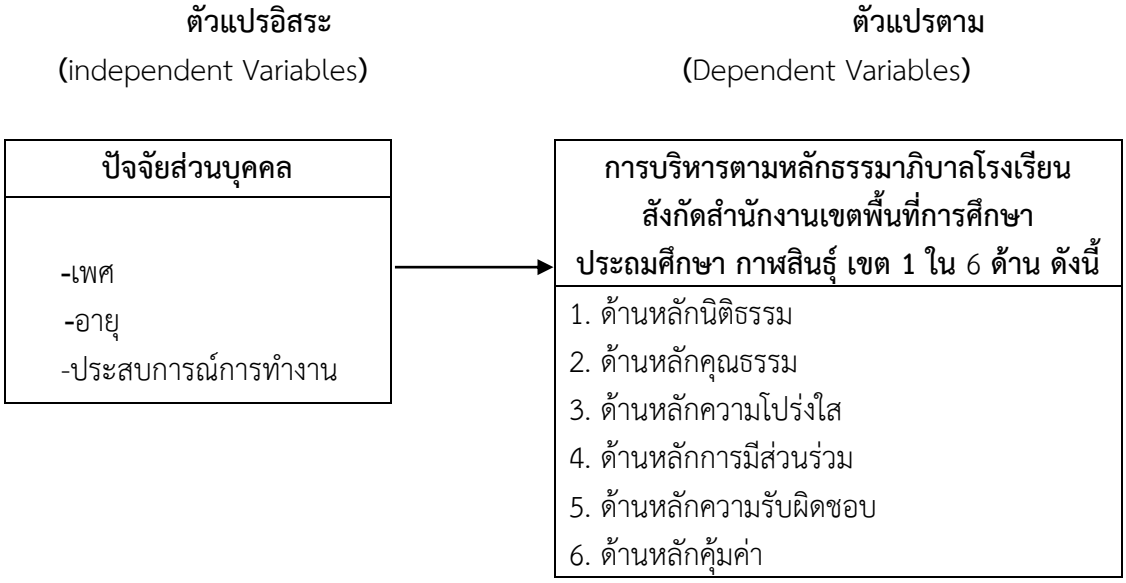
1.3.1 ครูที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 แตกต่างกัน

1.3.2 ครูที่มีอายุ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 แตกต่างกัน

1.3.3 ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 แตกต่างกัน

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักธรรมาภิบาล คือ การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดี พ. ศ. 2545 (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2545, หน้า 17-18) มาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ดังภาพประกอบที่ 1.1

ภาพประกอบที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ได้ทราบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1.5.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ของครูผู้สอนที่มีเพศ อายุและประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน

1.5.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1.5.4 ทำให้สามารถนำการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

1.6.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 1,647 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1, 2560)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 322 คน โดยคำนวณจากสูตรของทาโร่ยามาเน่ (Taro Yamane)

1.6.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ. ศ. 2542 ใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ และ 6) ด้านหลักคุ้มค่า

1.6.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 183 โรง (สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1, 2560)

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน งานด้านวัสดุ สื่อการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานนิเทศ งานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือกิจการทุกอย่างภายในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดีงาม โดยเป็นเรื่องของการพัฒนา และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ โดยส่งผลให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล ตัดสินใจ การตรวจสอบลดการทุจริตคอร์รัปชั่นลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคทุกฝ่ายในสังคมคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่

ด้านหลักนิติธรรม หมายถึง การบริหารให้เป็นไปตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

ด้านหลักคุณธรรม หมายถึง การบริหารโดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

ด้านหลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

ด้านหลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็นการไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

ด้านหลักความรับผิดชอบ หมายถึง การบริหารที่ต้องตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความเกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

ด้านหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนประจำในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีทั้งหมด 183 โรงเรียน สำนักงานคณะการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2546 ซึ่งเป็นผลจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับโครงสร้างการบริหารราชการเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประกอบด้วย **1**) เพศ **2**) อายุ และ **3**) ประสบการณ์ทำงาน

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 เพศ คือ (1) เพศชาย และ (2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง หมายถึง อายุของครูที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามในการทำวิจัยครั้งนี้ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 ช่วง 1) 21-30 ปี 2) 31-40 ปี 3) 41-50 ปี และ 4) 51-60 ปี

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติหน้าที่โดยนับเวลาตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) 1-5 ปี (2) 6-10 ปี (3) 11-15 ปี และ (4) ตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอตามลำดับดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2.2 แนวคิดทฤษฎีและขอบข่ายเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2.1.1 ความหมายของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภยันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542) และมีองค์กรที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

ไชยวัฒน์ ค้ำชู และคนอื่น ๆ (2545, หน้า 42) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วม คือความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และคือการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อให้หลักประกันว่า การดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจวางอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม โดยจะมีนัยสำคัญต่อประเด็นในเรื่องความเสมอภาค ความยากจนและคุณภาพชีวิต

บุษบง ชัย เจริญวัฒนะ ละบุญมี ลี้ (2544, หน้า 10) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance ในความหมายแบบสากลมีความหมายรวมถึง ระบบโครงสร้าง และกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข(อรพินท์ สพโชคชัย, 2540, หน้า 11) จะเห็นว่าคำว่า “ธรรมาภิบาล” มีความหลากหลายตามที่นักวิชาการต่าง ๆได้นำเสนอไว้นั้น มีความสอดคล้องกับ

บริบทการพัฒนาและการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยและมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม สังคม และลักษณะการปกครองปัจจุบันของประเทศ จึงอาจสรุปโดยรวมได้ว่า“ธรรมาภิบาล” ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาค เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมทางกฎหมายมีเสถียรภาพ มีโครงสร้าง และกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

ประพัฒน์ โพธิวรคุณ (2544, หน้า 1-5) กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หากสร้างธรรมาภิบาลให้เกิด ขึ้นได้ ย่อมหมายถึงการได้รับการยอมรับและเชื่อถือ การยอมรับจากสังคม คม ระหว่างประเทศมากยิ่ง ขึ้น

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 15) ได้ให้คำนิยาม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือธรรมาภิบาลไว้ว่า เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายข้าราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้ รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤต หรือ ภยันตราย ที่อาจจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญความเป็นไทย และกระแสโลกยุคปัจจุบันซึ่งระเบียบนี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ระเบียบนี้มี ผลใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา โดยระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็นการไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสานึกความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความเกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme) หรือ (UNDP) ได้นิยามธรรมาภิบาลว่าเป็นการดำเนินงานของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่จะจัดการกับกิจการของประเทศในทุกระดับ ที่ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ รวมถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพ โดยมีพื้นฐานมาจากการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ พัฒนาตนเองในลักษณะที่พึ่งตนเองได้โดยเน้นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญแก่ความเท่าเทียมกัน การให้อำนาจ การมีงานทำ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ UNDP ก็ได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน การขจัดความยากจน และการบริหารภาครัฐ โดยได้จัดตั้งหน่วยที่เรียกว่า ส่วนการบริหารและการจัดการปกครองขึ้นเพื่อ ดูแลเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ (อ้างถึงใน รัชยา ศานติยานนท์ และคนอื่น ๆ, 2544, หน้า 4)

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี้ (2546, หน้า9) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ สังคมเอกชนและประชาชน ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งขบวนการนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี

นฤมล ทับจุมพล (2546, หน้า 62) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การที่ประเทศมีพลังขับเคลื่อนที่ถูกเป็นธรรม โดยการถักทอทางสังคมเพื่อสร้างพลังงานทางสังคม (Social Energy) เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ ซึงธรรมาภิบาลประกอบด้วยภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคสังคมที่มีความถูกต้อง เป็นธรรม โดยรัฐและธุรกิจต้องมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ถูกตรวจสอบได้ และภาคสังคมที่เข้มแข็ง

ความสำคัญกับธรรมาภิบาล เพราะเป็นหลักพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมาภิบาลคือการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่น ๆ (2546, หน้า 38) กล่าวว่า คำว่า Good Governance สามารถเรียกเป็นภาษาไทยได้หลายอย่าง เช่น ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐ การบริหารจัดการที่ดี การกำกับ

ดูแลกิจการที่ดี เป็นต้น ต่อมาราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติ good governance อย่างเป็นทางการว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง วิธีการดำเนินการปกครองที่ทำให้เกิดผลดีและความเหมาะสม

จากความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาล จึงอาจสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดีงาม โดยเป็นเรื่องของการพัฒนา และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ โดยส่งผลให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล ตัดสินใจ การตรวจสอบลดการทุจริตคอร์รัปชั่นลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคทุกฝ่ายในสังคมคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2.1.2 องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

สุดจิต นิมิตกุล (2543, หน้า 13) กล่าวว่า องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกรทรวงมหาดไทย มี 11 องค์ประกอบ คือ การมรส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ความรู้และทักษาของเจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความอดกลั้นอดทน หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ และการเป็นผู้กำกับดูแล เป็นองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่มุ่งเน้นไปทางด้านการบริหารการปกครอง การพัฒนาและการกระจายอำนาจ โดยมีความหมายดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (participation) เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการบริการประชาชน

2. ความยั่งยืน (sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุล ทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ

3. ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4. มีความโปร่งใส (transparency) ข้อมูลต่าง ๆต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน และเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5. ส่งเสริมความเป็นธรรม (equity) และความเสมอภาค (equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

6. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากร และมีวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (promotion of gender balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8. การอดทนอดกลั้น (tolerance) และการยอมรับ (acceptance) ต่อทัศนะที่หลากหลาย (Divers Perspective) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

9. การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (operating by rule of law) พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

10. ความรับผิดชอบ (accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมิน ความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11. การเป็นผู้กำกับดูแล (regulator) แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชน หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินงานแทน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 2) ระบุไว้ว่า จากรายงานผลการประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2542 พบว่า องค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการให้บริการของรัฐ เป็นองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยสำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ประกอบด้วย กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรมสามารถปกป้องคนดี และลงโทษคนไม่ดีได้ มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใสและตรวจสอบได้และได้รับการยอมรับจากประชาชน

2. หลักความโปร่งใส ประกอบด้วย การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่รัฐเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการที่มีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับส่วนราชการเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

3. หลักความรับผิดชอบ ประกอบด้วย การได้รับการยอมรับ และความพึงพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานและจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ

4. หลักความคุ้มค่า ประกอบด้วย ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

5. หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ความสัมฤทธิผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น หรือจำนวนข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินงานเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

6. หลักคุณธรรม ประกอบด้วย การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี้ (2544, หน้า 25) กล่าวว่า การนำหลักธรรมาภิบาลไปเป็นแนวทางการปฏิรูปการบริหารการปกครองของหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐเป็นการส่ง

สัญญาณว่าประเทศไทยมีการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และอธิบายองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

1. ความชอบธรรม (legitimacy) ซึ่งมีความหมายรวมถึง หลักนิติธรรม (rule of law) และความเป็นอิสระของกระบวนการยุติธรรม (independence of judiciary) ได้แก่การทำให้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานและทุกคนเคารพกฎหมาย โดยกรอบของกฎหมายที่ใช้ในประเทศต้องมีความยุติธรรมและบังคับใช้กับคนทุกกลุ่มอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2. ความโปร่งใส (transparency) เป็นการพิจารณาที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย กระบวน การทำงาน กฎกติกา และความตั้งใจจริงในการบริหารงานของหน่วยงานต่อสาธารณชน มีความเป็นอิสระในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทั้งทางเศรษฐกิจ การค้า สังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลเผยแพร่ต้องมีความทันสมัย

3. ความรับผิดชอบและการตรวจสอบได้ (accountability) การตัดสินใจใด ๆ ต้องกระทำโดยมีพันธะความรับผิดชอบในสิ่งที่มีตนเองกระทำกับสาธารณชน หรือผู้มีส่วนเสียกับหน่วยงาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนร่วมเป็นหลัก มีจิตใจเสียสละเห็นคุณค่าสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่

4. ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) กระบวนการและสถาบันของรัฐสามารถจัดสรรและใช้ทรัพยากรต่าง ๆได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมโดยรวม รวมถึงการทำงานที่รวดเร็ว มีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. การมีส่วนร่วม (participation) หลักธรรมาภิบาลข้อนี้อยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาหมายถึงรวมถึง คนไทยทุกคนไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ต้องรู้จักสิทธิและการใช้สิทธิต้องตื่นตัวกระตือรือร้นที่จะรับรู้ ตรวจสอบกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐที่มี ผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนอื่น สร้างภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง ที่มีทัศนคติต่อส่วนรวมที่ถูกต้อง และมีคุณธรรม

ไชยวัฒน์ ค้ำชู และคณะ (2545, หน้า 44) กล่าวว่า องค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างธรรมาภิบาลได้แก่

1. ภาระรับผิดชอบ หมายถึง การกำหนดให้บุคคลและองค์กร ทั้งที่มาจากการเลือกตั้งและการแต่งตั้ง ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ ต้องภาระความรับผิดชอบต่อสาธารณะในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำ กิจกรรม หรือการตัดสินใจใดๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสาธารณะหรือกระทำในนามของสาธารณะ ในความหมายแคบภาระรับผิดชอบมุ่งเน้นเรื่องความสามารถที่จะอธิบายที่มาที่ไปของการจัดสรร การใช้ และการควบคุม อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบงบประมาณ การบัญชีและการตรวจสอบบัญชี ในความหมายกว้างภาระรับผิดชอบยังหมายถึงการจัดตั้งและการใช้บังคับกฎเกณฑ์และระเบียบกติกาต่าง ๆ ของบรรษัทภิบาลด้วย

2. ความโปร่งใส หมายถึง การที่สาธารณชนมีโอกาสรับรู้ นโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลและมีความมั่นใจว่ารัฐบาลมีความตั้งใจจริงในการดำเนินตามนโยบายนั้นซึ่งจะเกิดขึ้นเช่นนั้นได้เมื่อประชานสามารถตรวจสอบการทำงาน คำชี้แจง และถ้อยแถลงต่าง ๆ ของรัฐบาล และกระบวนการทางการเมืองในการกำหนดและดำเนินนโยบาย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม

รวมทั้งเปิดให้มีการต่อสู้แข่งขันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในการกำหนดทางเลือกของสังคม นอกจากนี้ความโปร่งใสยังทำให้การติดตามตรวจสอบของสาธารณชนมีความถูกต้องมากขึ้นและได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

3. การปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบความหมายนี้ครอบคลุมรูปแบบการฉ้อราษฎร์บังหลวงเกือบทั้งหมดทั้งที่อยู่ในภาครัฐและเอกชน ในส่วนระบบราชการการทุจริต ส่วนใหญ่หมายถึงการกระทำของหน่วยงานราชการหรอของข้าราชการที่มิชอบด้วยกฎหมายหาร ปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบจึงถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงความตั้งใจจริงในการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น

4. การจัดวิธีการปกครองแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินนโยบายและมีส่วนในการควบคุมสถาบัน ตลอดจนการจัดสรรการใช้และการรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ที่ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนอันจะทำให้เกิดการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ เมื่อพิจารณาในบริบทของการจัดการปกครองและการบริหาร การมีส่วนร่วมจะเน้นที่อุดหนุนให้ประชาชนพลเมืองซึ่งรวมผู้หญิงด้วย มีอำนาจมากขึ้นและเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและกิจกรรมต่าง ๆ ในภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างกรอบของกฎเกณฑ์ และสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยสร้างข้อเรียกร้องที่ชอบธรรม และก่อให้เกิดกระบวนการติดตามตรวจสอบนโยบายและการดำเนินการของรัฐ การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ในหลายระดับด้วยกันนับแต่ระดับรากหญ้า โดยผ่านสถาบันในระดับท้องถิ่นและเทศบาล ไปจนถึงระดับภูมิภาค และระดับชาติ ภายใต้รูปแบบการปกครองที่มีการกระจายอำนาจและยืดหยุ่น ตลอดจนมีการมีส่วนร่วมในภาคเอกชน

5. การสร้างกรอบทางกฎหมายและกระบวนการให้เข้มแข็ง คือการมีกฎหมายที่มีความชัดเจนและนำมาใช้อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งระบบยุติธรรมและกฎหมายที่ส่งเสริมการพัฒนาและระบบการจัดการปกครองที่ดีนั้น คือ การมีกฎหมายที่มีความชัดเจน และนำมาใช้อย่างเป็นเอกภาพในระบบและกรบวนการยุติธรรมที่มีความเป็นวัตถุวิสัยและเป็นอิสระ และเป็นระบบกฎหมายที่มีบทลงโทษที่เหมาะสมที่ป้องปรามผู้คิดละเมิด หรือลงโทษที่ฝ่าฝืนระบบกฎหมายและกระบนการยุติธรรมที่จะช่วยส่งเสริมการปกครองตามหลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าขาดระบบเช่นว่านี้ไปหรือไม่มีระบบที่อ่อนแอจะทำให้ไม่ค่อยมีใครอยากจะลงทุน ต้นทุนในการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจถูกบิดเบือนไป และพฤติกรรมการแสวงหาประโยชน์จากค่าเช่า (Rent-Seeking Activties) จะแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง และปัญหาการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายจะนำไปสู่การกระทำของบริษัทธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในทุกระดับ

2.1.3 ระดับของธรรมาภิบาล

เกียรติศักดิ์ จีรเธียรนาถ (2543, หน้า 41) กล่าวว่า โดยทั่วไปธรรมาภิบาล (Good Governance) แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. ระดับนานาชาติหรือระดับโลก คือ โลกาภิบาล (Global Governance) เป็นหลักการที่สร้างความรุ่งเรืองและสันติสุขของโลก พร้อมกับการจัดสรรทรัพยากรโลกด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิผล โดยมรมิติทั้ง 3 ของโลกาภิบาล คือ

มิติที่ 1 การปรับตัวของการเมืองระหว่างประเทศ (international political allgnment)

มิติที่ 2 การเคลื่อนย้ายกระแสเงินทุนระหว่างประเทศ (international political flow)

มิติที่ 3 การเคลื่อนย้ายการค้าระหว่างประเทศ (international trade flow)

2. ระดับประเทศ คือ รัฐธรรมาภิบาล (Public Governance) คือการมุ่งสร้างความมั่นคงและความผาสุกของคนในชาติแต่ต้องไม่ไปละเมิดกติกาของสังคมโลก การสร้างรัฐธรรมาภิบาลที่ดีย่อมต้องมีการหล่อหลอมมิติทั้ง 3 นี้ให้รวมเป็นสิ่งเดียวกัน โดยมิติทั้ง 3 ของรัฐธรรมาภิบาลประกอบ

มิติที่ 1 เสถียรภาพทางการเมือง (political stability)

มิติที่ 2 การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจ (allocation of economic resources)

มิติที่ 3 การจัดสรรทรัพยากรทางสังคม (allocation of social resources)

เมื่อรัฐบาลใดใช้อำนาจแห่งรัฐในการหล่อหลอมมิติทั้ง 3 ให้ผสมกลมกลืนกันแล้ว จะทำให้นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development)

3. ระดับสังคม คือ สังคมภิบาล (Social Governance) คือการมุ่งสร้างความมั่นคงและสันติสุขของสังคม โดยเคารพกติการะดับชาติซึ่งเคารพกติกาโลกอีกต่อหนึ่ง มิติทั้ง 3 ของสังคมภิบาลประกอบด้วย

มิติที่ 1 กฎหมายและกฎเกณฑ์ของสังคม (law and regulation)

มิติที่ 2 การสอดส่องจากสาธารณชน (public oversight)

มิติที่ 3 คุณค่าของวัฒนธรรมและจริยธรรม (cultural and ethical values)

4. ระดับองค์การหรือบรรษัทภิบาล คือ บรรษัทภิบาล (Corporate Governance) คือการมุ่งสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งนำไปสู่กำไร เสถียรภาพ ความมั่งคั่งขององค์กร และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความรู้ผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจ (stakeholders) แทนที่จะรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นแต่เพียงฝ่ายเดียวเหมือนในอดีต บรรษัทภิบาล ประกอบด้วย 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 โครงสร้างและกระบวนการ (structure and process)

มิติที่ 2 จริยธรรมและความเป็นอันเดียวกันของบุคลากรในองค์กร (ethics and integrity of people)

มิติที่ 3 ความสามารถและความรอบรู้ (competence and wisdom)

สรุปได้ว่า ระดับของธรรมาภิบาล มี 4 ระดับ คือ ระดับนานาชาติ ระดับประเทศ หรือที่เรียกว่ารัฐธรรมาภิบาล ระดับสังคมหรือสังคมภิบาล และระดับองค์การหรือบรรษัท ซึ่งทั้ง 4 ระดับ เป็นหัวใจสำคัญของกรอบแนวคิดในการสร้างธรรมาภิบาลที่สร้างปัจเจกบุคคล (individual) ให้มีความพร้อมทั้งจริยธรรม (ethics) ความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน (integrity) ให้มีความสามารถ (competence) และความรอบรู้ (wisdom) คุณค่าของปัจเจกชน (individual's values) จะเป็นจุดเริ่มต้นของธรรมาภิบาลที่นำไปสู่ความรุ่งเรืองและสันติสุข ถ้าขาดปัจเจกชนที่มีคุณค่าแล้วการสร้างธรรมาภิบาลทั้ง 4 ระดับต้องล้มเหลวอย่างแน่นอน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยจำแนกออกเป็น 6 หลัก

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้หลักทางราชการ นำกฎระเบียบต่าง ๆ เช่นการตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม หมายถึงการยึดมั่นความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแกสังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกลการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวน การประชาชนพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์ สินค้าบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

2.2 แนวคิดทฤษฎีและขอบข่ายเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.2.1 ทฤษฎีการบริหาร

การบริหารโดยทั่ว ๆ ไป จะมีลักษณะเป็นกระบวนวิธี หรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร ซึ่งในการบริหารนั้น จะต้องมีลำดับรายการก่อนหลังว่าจะต้องทำสิ่งใดก่อนและต่อ ๆ ไปจะทำอะไร ซึ่งจัดว่าเป็นหลักเกณฑ์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขต และหน้าที่ตามขั้นตอนต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน

นักวิชาการ และนักบริหารต่างประเทศตลอดจนนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ดังนี้

สุพจน์ พันธ์ชูเพชร ได้กล่าวถึงกระบวนการในการบริหารงานของกูลิค และเออร์ วิค (Luther H.Gulick and Lyndall Urwick) ซึ่งได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 7 ประการ ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า “POSDCORB” กระบวนการบริหารนี้ได้สรุปไว้ในหนังสือ “Papers on the Science of Administration” ในปี ค.ศ. 1936 โดยมีกระบวนการบริหาร ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนแนวทางในการปฏิบัติงานตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

2. การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงานการจัดตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากรอันได้แก่ การจัดอัตรากาลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงาน การควบคุมการปฏิบัติงาน

3. การอำนวยการ (Direction) หมายถึง การดำเนินการในการตัดสินใจ และการสั่งการในกิจการต่าง ๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะทั่ว ๆ ไป และในลักษณะเฉพาะ ตลอดจนการให้คำแนะนำและการควบคุมการปฏิบัติงาน

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การร่วมมือในการปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกันและกลมกลืนกัน

5. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าของกิจการในหน่วยงาน

6. งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบ และรัดกุม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ การทา บัญชี (สุพจน์ พันธ์ชูเพชร, 2538, หน้า 12)

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้กล่าวถึงแนวคิดของ ฟาโย (Henry Fayol) นักวิชาการเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ ๕ ประการ ที่เรียกว่า POCCC ไว้ดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ ,2549, หน้า 9)

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คน และเงิน

3. การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง กล่าวคือ การยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงานและช่วยสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จ

6. การควบคุม (Controlling) การติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวถึง การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของ

ผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี 5 ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ (ประยูร ธมมฺจิตฺโต, 2549, หน้า 3 – 5)

1. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารทีดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

2. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

3. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

4. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

5. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

2.2.2 ทฤษฎีการบริหาร ถือว่า มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะนำเอาทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุดและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กำหนดแนวคิดและทฤษฎีในการบริหารไว้หลากหลาย สำหรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานที่เหมาะสมกับแต่ละยุคสมัย ดังนี้

1. การบริหารจัดการ 6M’s ซึ่ง วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548, หน้า 78-81) ได้ให้ความเห็นไว้ในหนังสือการบริหารแลการจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมืองว่า ปัจจัยพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญต่อ การบริหารจัดการ ควรมีอย่างน้อย 6 ประการ ประกอบด้วย 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) การจัดการทั่วไป (Management) 5) ผู้รับบริการหรือประชาชน (Market) 6) จริยธรรมของบุคลากร (Morality) ซึ่งปัจจัยทั้ง 6 ประการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของหน่วยงาน ประกอบด้วย

1) เทคนิคด้านบุคลากร (Man) ซึ่งประกอบด้วย (1) การบรรจุแต่งตั้งหรือใช้บุคลากรในหน่วยงานให้ถูกกับงาน เช่น การมอบหมายงานตามความรู้ ความสามารถ หลีกเลี่ยงการนำเครือญาติหรือพวกพ้องที่ไม่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน (2) การทำตัวเป็นแบบอย่างของผู้นำ เช่น การไม่ทุจริตและไม่เปิดโอกาสให้ลูกน้องทุจริต (3) การเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพบุคลากร เช่น การให้บุคลากรเข้ารับฝึกอบรม ให้มีประสบการณ์มีความชำนาญหรือวิชาการที่ทันสมัยมาใช้บริการประชาชน (4) การเชิญบุคลากรภายนอกมาช่วยพัฒนาหน่วยงาน เช่น ประชาชนผู้มีประสบการณ์ ผู้อาวุโส ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริตมาเป็นผู้ชี้แนะหรือที่ปรึกษาให้กับหน่วยงาน

2) เทคนิคด้านการเงิน (Money) ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การสนับสนุนให้มีการควบคุมตรวจสอบด้านการเงิน ทั้งจากหน่วยงานภายใน เช่น ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบตามกฎหมาย และภายนอก เช่น ประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งมีการชี้แจงการบริหารงบประมาณให้แกประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องด้วย (2) การชี้แจงการบริหารงบประมาณของตนให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง (3)

การระดมทุนเพื่อให้การบริหารงานของหน่วยงานต่อเนื่อง (4) การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและสร้างรายได้ เช่น การนำแผนที่ภาษีมาใช้เพื่อช่วยให้การจัดเก็บภาษีครอบคลุมและเต็มเม็ดเต็มหน่วย รวมทั้งการให้เช่าวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ในการทำกิจกรรมของเอกชน (5) การใช้จ่ายอย่างประหยัดมีระสิทธิภาพและคุ้มค่า เช่น ในการจัดซื้อจัดจ้างมีการดำเนินการอย่างสุจริต และพิจารณาถึงประโยชน์ของการใช้สอยก่อนดำเนินการจัดหา

3) เทคนิคด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การจัดทำแผนภาพแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานและผลงาน เวลาที่ใช้ และหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน พร้อมติดประกาศให้ประชาชนทราบอย่างชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจ (2) การใช้วัสดุอุปกรณ์เพิ่มประสิทธิภาพหรือยกระดับการให้บริการ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร ในการให้บริการหรืออำนวยความสะดวกแกประชาชน (3) การติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น เก้าอี้ โต๊ะ มุมพักผ่อนขณะรอรับบริการ (4) การติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด เพื่อรักษาความปลอดภัยหรือเพื่อช่วยให้เห็นการปฏิบัติงานของบุคลากร

4) เทคนิคด้านการจัดการทั่วไป (Management) ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การบริหารงานตามแบบของนักการเมืองท้องถิ่น คือ การบริหารงานที่มุ่งความสำเร็จของงานอย่างรวดเร็วเพื่อหวังผลทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากกว่าการบริหารงานแบบราชการที่มีขั้นตอนชักช้า ไม่ทันความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน (2) การประกาศนโยบายหรือวิสัยทัศน์และกำหนดกรอบเวลา เช่น การประกาศนโยบายจัดการทุจริตในหน่วยงาน การประกาศนโยบายสร้างสุขภาพของประชาชน หรืออื่น ๆ โดยมีกำหนดเวลาในการทำให้สำเร็จที่ชัดเจน (3) การบริหารงานเทศบาลให้สำเร็จมีได้หลายทาง หลีกเลี่ยงการบริหารงานที่เน้นให้ประชาชนมารับบริการเพียงฝ่ายเดียว การบริหารโดยมีข้อยกเว้นที่ไม่ผิดกฎหมาย สามารถลดขั้นตอนได้เสมอ หากมีเหตุผลเพียงพอแต่เป็นไปอย่างสุจริต (4) การระดมความคิดเห็นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยการเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน การสร้างทางเลือกให้กับประชาชนโดยไม่ยึดความคิดเห็นของผู้บริหารแต่เพียงฝ่ายเดียวเป็นหลัก (5) การชักชวน ขอความร่วมมือหรือประสานงานกับบุคคลภายนอก เช่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาสื่อมวลชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนหรือช่วยเหลือโดยการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้เกิดผลประโยชน์กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง (6) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ เสมอภาค เมื่อมีการออกกฎหมายหรือข้อบัญญัติแล้วต้องบังคับใช้อย่างเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ

5) เทคนิคด้านการให้บริการประชาชน (Market) ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การให้ประชาชนเลือกรับบริการ การให้บริการบางอย่าง เช่น การต่อใบอนุญาตเมื่อยื่นหลักฐานครบถ้วนโดยปกติใช้เวลาการดำเนินการ 30 วัน หากประชาชนเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มด้วยความสมัครใจ แต่ต้องมีใบเสร็จรับเงิน ก็ลดระยะเวลาเหลือ 20 วัน เป็นต้น (2) การจัดบุคลากรต้อนรับและให้ความช่วยเหลือโดยจัดให้บุคลากรที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีหน้าที่คอยต้อนรับประชาชน หรือเมื่อมีประชาชนเข้ามาติดต่อให้บุคลากรคอยต้อนรับหรือให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ (3) การเปิดกว้างช่องทางให้บริการ การเปิดช่องทางให้บริการหลายทางเพื่ออำนวยความสะดวก ให้มีความรวดเร็วและประหยัดเวลา เช่น การให้ร้องทุกข์ทางโทรศัพท์ ทางอินเตอร์เน็ต หรือชำระภาษีทางไปรษณีย์ (4) การช่วยเหลือ

ประชาชนผู้มีรายได้น้อย หมายถึง การให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษสำหรับผู้มีรายได้น้อยหรือด้อยโอกาส เช่น การจัดหาสินค้าราคาถูกมาให้บริการ การผ่อนชำระภาษี (5) การจัดหน่วยให้บริการเคลื่อนที่ของเทศบาล เพื่อพบปะเยี่ยมเยือนหรือออกให้บริการจัดเก็บภาษีตามหมู่บ้านเป็นประจำ (6) การให้บริการร่วมกันเสร็จสิ้นในจุดเดียว คือ การให้บริการประชาชนให้เสร็จสิ้นโดยรวมการบริการไว้สถานที่เดียวกันมีกำหนดเวลาแล้วเสร็จโดยไม่ให้ประชาชนต้องเสียเวลาไปติดต่อหลายโต๊ะ (7) การยึดหลักการให้บริการสาธารณะประชาชนอย่างประทับใจ คล่องตัว รวดเร็ว ใกล้ชิด ทั่วถึง น่าเชื่อถือ โปร่งใสและตรวจสอบได้ บุคลากรให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ให้เกียรติและเต็มใจให้บริการไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

6) เทคนิคด้านจริยธรรม (Morality) ประกอบไปด้วย (1) การนำหลักธรรมมาใช้ในการบริการ โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และอดทน สุภาพ มีเมตตาธรรม (2) การมีจิตสำนึกที่ดีงามในการให้บริการ โดยคำนึงถึงหน้าที่ที่ได้รับ เช่น การได้รับเลือกตั้งจากประชาชนมาบริหารงานแล้วต้องมีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน หรือการรับเงินเดือนจากภาษีของประชาชนก็ต้องบริการประชาชนด้วยความเต็มใจ (3) การวางตัวให้เหมาะสม ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ มีการวางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ไม่ทะเยอทะยานอยากจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เกินตัวจนทำให้ทุจริตต่อหน้าที่ (4) การใช้สถานะหรือตำแหน่งไปแสวงหาประโยชน์ในทางที่มิชอบ เรียกร้องของกำนัล ของขวัญ หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นเพื่อแลกกับการให้บริการ (5) การพบปะเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งเอาใจใส่ทุกข์สุขและรับฟังเรื่องราวร้องทุกของประชาชนโดยรีบหาทางช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนโดยไม่เลือกปฏิบัติ (6) การไม่ใช่และไม่บิดเบือนข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อให้ประชาชนเข้าใจผิด โดยมุ่งหวังผลประโยชน์สำหรับตนเอง (7) การแสดงความรับผิดชอบในการบริหารงานผิดพลาด รวมทั้งแสดงความรับผิดชอบโดยการย้ายหรอลาออกจากตำแหน่ง

2. กระบวนการบริหารของ ลูเธอร์กูลิค และลินดัล เออร์วิค (LutherH. Guliek & Lyndall Urwiek) (อ้างใน พิทยา บรรวัฒนา, 2546, หน้า 42) ได้สรุปการบริหารไว้ใน Paper on the Science of Administration ในปี 1937 ว่าหลักเกี่ยวกับหน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายบริหาร (Chief Executive) หัวหน้าฝ่ายบริหารมีหน้าที่และบทบาททางการบริหารอยู่ 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบรรจุ การสั่งการ การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ หรือ ที่นิยมเรียกกันสั้นๆว่า PODSCORB ซึ่งหมายถึง

1) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายล่วงหน้าและวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

2) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดสรรโครงการอำนาจอย่างเป็นทางการภายในองค์การ เพื่อเปาหมาที่วางไว้ในแผนสามารถบรรลุผล โดยมีประสิทธิภาพสูงสุด

3) การสั่งการ (Directing) หมาถึง หัวหน้าฝ่ายบริหารต้องเป็นผู้นำองค์การมีหน้าที่ในการตัดสินใจและนำการตัดสินใจมาเปลี่ยนเป็นคำสั่งและคำแนะนำ

4) การบรรจุ (Staffing) หมายถึง การบรรจุและแต่งตั้ง รวมตลอดถึงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และจัดเตรียมบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

5) การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง เป็นหน้าที่ที่สำคัญในการประสานงานส่วนต่าง ๆ ของงานให้เข้ากันด้วยดี

6) การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ขององค์การให้ทุกฝ่ายทราบ

7) การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง หน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการงบประมาณ การวางแผนและควบคุมงบประมาณ

3. แนวคิดการบริหาร PDCA ของ เดมมิ่ง (Edwards Deming) เป็นปรมาจารย์ทางด้านการบริหารคุณภาพ PDCA เป็นเทคนิคในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น โดยช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถคิดปรับปรุงงานอย่างเป็นระบบวงจร PDCA ที่สมบูรณ์นั้นจะต้องหมุนไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึง การปรับปรุงโดยไม่มีที่สิ้นสุด PDCA (อ้างถึงในธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2540, หน้า 142-143) มีรายละเอียด ดังนี้

Plan (วางแผน) หมายความรวมถึง การกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิธีการและขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในการวางแผนจะต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เป้าหมายที่กำหนดต้องเป็นไปตามนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นในแนวทางเดียวกัน หรือเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆไปพร้อมกันด้วยข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานนี้จะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบได้ว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้ระบุไว้ในแผนหรือไม่

Do (ปฏิบัติ) หมายถึง การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งก่อนที่จะปฏิบัติงานใดๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ของสภาพงานที่เกี่ยวข้องเสียก่อนในกรณีที่เป็นงานประจำที่เคยปฏิบัติหรือเป็นงานเล็กอาจใช้วิธีการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นงานใหม่หรืองานใหญ่ที่ต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก อาจต้องจัดให้มีการฝึกอบรมก่อนที่จะปฏิบัติจริง การปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการและขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้และจะต้องเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไปนี้

Check (ตรวจสอบ) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติงานตามแผนหรือไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญเนื่องจากในการดำเนินงานใดๆ มักจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงาน การติดตาม การตรวจสอบและการประเมินปัญหา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำควบคู่กับการดำเนินงาน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไป ในการตรวจสอบและการประเมินการปฏิบัติงานจะต้องตรวจสอบด้วยว่าการปฏิบัติงานนั้น เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน

Act (ปรับปรุง) เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการตรวจสอบแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขแบบเร่งด่วนเฉพาะหน้าหรือการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม การปรับปรุงอาจนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานที่ต่างจากเดิม เมื่อมีการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการ

ปรับปรุงจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้ด้วย การบริหารงานในระดับต่าง ๆ ทุกระดับตั้งแต่เล็กสุด คือ การปฏิบัติงานประจำของบุคคลคนหนึ่งจนถึงโครงการในระดับใหญ่ที่ต้องใช้กำลังคนและเงินงบประมาณจำนวนมากย่อมมีกิจกรรม PDCA เกิดขึ้นเสมอ โดยมีการดำเนินกิจกรรมที่ครบวงจรบ้าง ไม่ครบวงจรบ้าง แตกต่างกันตามลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในแต่ละองค์กรจะมีวงจร PDCA อยู่หลายๆ วง วงใหญ่สุด คือ วงมีวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรเป็นแผนงาน (P) แผนงานวงใหญ่สุดนี้อาจครอบคลุมระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายปี จึงจะบรรลุผลการผลักดันให้วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ขององค์กรปรากฏเป็นจริงจะต้องปฏิบัติโดยนำแผนยุทธศาสตร์มากำหนดให้เป็นแผนปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์กร แผนปฏิบัติงานประจำปีจะก่อให้เกิดวงจร PDCA ของหน่วยงานขึ้นใหม่ หากหน่วยงานมีขนาดใหญ่ มีบุคลากรเกี่ยวข้องจำนวนมากก็จะต้องแบ่งกระจายความรับผิดชอบไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดวงจร PDCA เพิ่มขึ้นอีกหลายวงโดยีการเชื่อมโยงและซ้อนกันอยู่ การปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งหมดจะรวมกันเป็น (D) ขององค์กรนั้น ซึ่งองค์กรจะต้องทำการติดตามตรวจสอบ (C) และแก้ไขปรับปรุงจดที่เป็นปัญหาหรืออาจต้องปรับแผนใหม่ในแต่ละปี (A) เพื่อให้วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์นั้นปรากฏเป็นจริงและทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

4. ทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโยล์ (Henri Fayol อ้างถึงใน สุพิณ เกชาคุปต์, 2546, หน้า 11-14) นักอุตสาหกรรมได้เขียนหนังสือชื่อ “Administration Industrial et General” โดย Fayol ได้อธิบายและชี้ให้เห็นถึงหน้าที่การบริหารของผู้จัดองค์กรต่าง ๆ และวิธีการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมขององค์การธุรกิจบรรลุเป้าหมาย (Goal) และเห็นว่าผู้บริหารควรต้องมีหน้าที่สำคัญในการบริหารและจัดการ 5 ประการ (POCCC) คือ

การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายว่าต้องการให้อะไรเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่ โดยใคร และด้วยวิธีการอย่างไร รวมถึงการคาดการล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อองค์การ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติขึ้นเป็นแนวทางการทำงานในอนาคต

การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดองค์การซึ่งเป็นเรื่องของการแบ่งงาน การจัดสายงานบังคับบัญชา และการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรให้มาปฏิบัติหน้าที่ตามแผน ซึ่งจะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การสั่งงานต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี และต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงานด้วยตลอดจนเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายในองค์การด้วย

การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และไปสู่เป้าหมายเดียวกันในที่สุด

การควบคุม (Controlling) หมายถึง การตรวจสอบควบคุมจากฝ่ายบริหารด้วยว่าเป็นไปตามแผนหรือเบี่ยงเบนออกไปจากเป้าหมายของแผนมาน้อยเพียงใด เป็นเพราะเหตุใด ซึ่งอาจมี

ความจำเป็นต้องปรับแผน หรือวางแผนใหม่และเมื่อมีการปรับแผนหรือวางแผนใหม่แล้วอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับองค์กรใหม่

นอกจากนี้ ฟาโยล์ ได้เสนอหลัก 14 ข้อ ซึ่งเขาเรียกว่า “หลักการจัดการ” (A Principle of Management) ขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งเขาแนะนำว่าควรใช้หลักการนี้อย่างยืดหยุ่น ความท้าทายจึงอยู่ที่ว่าผู้บริหารควรจะใช้หลักการเหล่านี้เมื่อใด และอย่างไร รายละเอียดของหลักการทั้ง 14 ข้อ มีดังนี้

1. หลักของการแบ่งงานกันทำ (Division of Work) ในการบริหารนั้นจะมีงานเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นนักบริหารจะต้องแบ่งงานที่เกิดขึ้นจำนวนมากให้บุคลากรที่เป็นสมาชิกองค์การ รับเอางานไปทำโดยเน้นความชำนาญและความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคลากรที่อยู่ในองค์การ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุดตามหลักเศรษฐศาสตร์

2. หลักที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) ในการบริหารบุคลากรผู้ที่ได้รับมอบหมายงานให้ทำจะเกิดความผูกพันต่อผู้บังคับบัญชาในลักษณะของความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นในการที่จะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นสำเร็จจะต้องมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เหมาะสมกับการรับผิดชอบที่บุคลากรมี

3. หลักของความมีระเบียบวินัย (Discipline) ระเบียบวินัย คือ ข้อตกลง กติกา ที่ใช้ร่วมกันของบุคลากรองค์การ ระเบียบวินัยจะเป็นกรอบในการควบคุมพฤติกรรมของบุคลากรองค์การให้เป็นไปในทางที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ

4. หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of Command) บุคลากรที่เป็นสมาชิกองค์การนั้นจะต้องฟังคำสั่งจากเจ้านายเพียงคนเดียวเพื่อป้องกันการสับสนในการปฏิบัติงาน การสั่งงานใดๆ ต้องเป็นไปตามลำดับสายการบังคับบัญชา

5. หลักของการมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) ในการทำงานนั้นบุคลากรขององค์การนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้นกิจกรรมการทำงานของบุคลากร ทุกคนจะต้องสอดคล้องและเป็นไปตามทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุจุดหมายเดียวกัน

6. หลักของผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of Individual to the General Interest) ผลประโยชน์ที่เป็นสมาชิกองค์การมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมขององค์การ ดังนั้นในการทำงานสมาชิกองค์การจะต้องทุ่มเทเสียสละในยามที่องค์การต้องการความช่วยเหลือทั้งในยามปกติและในยามวิกฤติ

7. หลักของการกำหนดค่าตอบแทน และวิธีการจ่ายค่าตอบแทน (Remuneration and Methods) การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่บุคลากรขององค์การควรที่จะให้มีความยุติธรรม และตอบสนองความพึงพอใจทั้งของสมาชิกองค์การ และผู้บริหารเท่าที่จะพึงทำได้

8. หลักของการรวมอำนาจ (Centralization) ในการบริหารนั้น อำนาจในการตัดสินใจควรที่จะรวมไว้จุดศูนย์กลาง เพื่อที่จะให้ควบคุมส่วนต่าง ๆ ไว้ได้ เช่น อำนาจในการอนุมัติเงิน อำนาจในการบริหารงานบุคคล เป็นต้น

9. หลักการจัดสายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) จะต้องมีการตัดสายการบังคับบัญชาในการบริหารองค์การ เพื่อจะให้ทราบถึงลักษณะของอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตลอดจนไปถึงลักษณะของการติดต่อสื่อสาร

10. หลักของความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Order) ในการบริหารนั้นจะต้องมีการจัดสถานที่ทำงาน ตลอดจนวัสดุของให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานและเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานให้น่าทำงาน

11. หลักของความเสมอภาค (Equity) ในการบริหารนั้นคนที่เป็นผู้บริหารจะต้องให้ความเสมอภาคและมีความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะในเรื่องของการแบ่งงานให้ทำ การพิจารณาความดีความชอบ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาขัดแย้งในการทำงาน

12. หลักของความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure) สำหรับการบริหารงานนั้นจะต้องทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรู้สึกว่าตัวของเขามีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน เช่น การจัดให้มีการเซ็นสัญญาจ้างงาน ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการจ้างที่ชัดเจนและเป็นธรรม การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้น่าทำงานและการจัดเครื่องป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

13. หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) ในการบริหารนั้นผู้บริหารที่เก่งและฉลาด จะต้องรู้จักนำเอาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ใต้บังคับบัญชามาใช้ประโยชน์ในการทำงาน ความคิดริเริ่มของผู้ใต้บังคับบัญชาอาจได้มาจากการระดมสมองหรือการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน

14. หลักของความสามัคคี (Esprit de Corps) ในการบริหารงานนั้นในการที่จะทำให้งานบรรลุเป้าหมายนั้น จะต้องมีการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นในการทำงาน ซึ่งอาจจะทำให้ได้โดยการจัดให้มีกิจกรรมระหว่างสมาชิกร่วมกัน เช่น การจัดงานกีฬา การจัดทัศนศึกษาดูงานการจัดงานเลี้ยง เป็นต้น

5. การบริหารของ แมกซ์ เว็บเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันได้พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างและกิจกรรมขององค์การที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอำนาจหน้าที่ โดยเรียกว่า รูปแบบองค์การอุดมคติของเขาว่า “ระบบราชการ” (Bureaucarcy) ทฤษฎีระบบราชการของเว็บเบอร์เป็นตัวแบบ (Model) ที่องค์กรขนาดใหญ่จำนวนมาก ในปัจจุบันยังคงใช้อยู่ ซึ่งหลักการทฤษฎีนี้มีส่วนละม้ายคล้ายคลึงกับทฤษฎีการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ในเรื่องของความเป็นอุดมคติ ความมีเหตุผล ความสามารถในการพยากรณ์ ความเป็นทางการ ความสามารถทางเทคนิคและความเป็นอำนาจนิยม ระบบราชการในอุดมคติของเว็บเบอร์ มีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ (อ้างถึงใน ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2540, หน้า 170)

1) การแบ่งงานกันทำงานต่าง ๆในองค์กรจะถูกแยกออกมาจากงานเล็ก ๆ ง่าย ๆ มีลักษณะเป็นงานประจำและเป็นงานที่ถูกกำหนดไว้อย่างดี

2) ลำดับขั้นของอำนาจหน้าที่ ตำแหน่งต่าง ๆ จะถูกกำหนดหรือจัดให้อยู่ในลักษณะลำดับชั้นสายการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันลงไป ตำแหน่งที่ต่ำกว่าจะถูกบังคับบัญชาโดยตำแน่งที่สูงกว่า

3) การคัดเลือกอย่างเป็นทางการ สมาชิกองค์การทุกคนจะถูกคัดเลือกมาจากการฝึกอบรม การศึกษาหรือการสอบคัดเลือกที่เป็นทางการเท่านั้น ไม่มีการเล่นพรรคเล่นพวกหรือความเสน่ห์หาจากผู้บริหารในระดับหนึ่งขององค์การแต่อย่างใด

4) กฎเกณฑ์ระเบียบที่เป็นทางการ เพื่อประกันความเป็นเอกภาพและการแสดงออกของลูกจ้างอย่างมีวินัย ผู้บริหารต้องอิงอยู่กับเกณฑ์ระเบียบราชการอย่างเป็นทางการ

5) ความสำคัญที่เป็นทางการ การใช้กฎและระเบียบราชการในการควบคุมให้เป็นเอกภาพมีเหตุผลจากความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวของลูกจ้างนั้นเอง ดังนั้นความสัมพันธ์ในองค์การควรมีรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เป็นทางการเท่านั้น

6) ความเป็นสายอาชีพ ผู้บริหารในระบบราชการคือมืออาชีพ ที่ทำงานภายใต้เงินเดือนประจำและมุ่งพัฒนาวิชาชีพแห่งตนในองค์การ มิใช่เจ้าของหรือผู้ประกอบการแต่อย่างใด

6. การบริหารจัดการ 4M’s ของศาสตราจารย์แฮร์โรลด์ (Harold Koontz) อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2541, หน้า 13-14) ให้ความหมายของการจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ การจัดการ หรือที่เรียกว่า 4M’s ได้แก่

1) มนุษย์ (Man) หมายถึง การบริหารกำลังคน จะใช้คนอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับงานให้มากที่สุด

2) เงิน (Money) หมายถึง การบริหารเงิน จะจัดสรรเงินอย่างไรให้ใช้จ่ายต้นทุนน้อยที่สุดและให้เกิด ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3) วัสดุเครื่องใช้ (Material) หมายถึง การบริหารวัสดุในการดำเนินงานว่าจะทำอย่างไร้สิ้นเปลืองน้อยที่สุด หรือเกิดประโยชน์สูงสุด

4) ความสามารถในการจัดการ (Management) หมายถึง การจัดการคือกระบวนการจัดการบริหารควบคุมเพื่อให้งานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่

7. ระบบการจัดการด้านปัจจัยในการบริหารงาน 5M’s (CHAKRIT 5M, หน้า Social Development Component) ซึ่งการที่นักจัดการพัฒนาสังคม ไม่ว่าจะปฏิบัติอยู่ในระดับใดจะสามารถนำเอานโยบายของฝ่ายการเมือง หรือนโยบายและคำสั่งของผู้บังคับบัญชาไปปฏิบัติจัดทำให้เกิดผลสำเร็จได้เป็นอย่างดีนั้น นอกเหนือจากจะต้องคำนึงถึงสังคมและประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ตนเองถูกวางตัวหรืออาสาเข้ามาในการรับผิดชอบในการสร้างผลประโยชน์แล้ว นักจัดการผู้นั้นจำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถที่จะกำหนดระบบงาน ระเบียบและเทคนิคในการปฏิบัติงานสร้างความพร้อมและมีความสามารถที่จะใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการทำงานงานของตนและหน่วยงานของตนอีกด้วย สามารถแยกออกเป็น 5 ด้าน (อ้างถึงใน จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, 2541, หน้า 3)

M 1 (Mechanism) ได้แก่ ด้านการจัดองค์การ ซึ่งหมายถึง การกำหนดรูปแบบและภารกิจขององค์กร การแบ่งส่วนขององค์กร การกำหนดกิจกรรมของแต่ละหน่วยงาน การกำหนดตำแหน่งงาน (Position) พร้อมหน้าที่รับผิดชอบและอำนาจ (Authority) ของแต่ละตำแหน่งแต่ละส่วยแต่ละระดับ (Level) และขององค์กรเป็นส่วนรวมและกำหนดโครงสร้างและความสัมพันธ์ของงานส่วนต่าง ๆ ของแต่ละองค์กรและการสร้างระบบการควบคุมให้ทุกส่วนขององค์กรได้เป็นอย่างสืบเนื่องและมีเอกภาพ (Unity)

M 2 (Money) ได้แก่ ด้านการเงินที่จะต้องหามาเพื่อดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในจำนวนและกำหนดเวลาที่ถูกต้องสอดคล้องกัน ดังนั้นการพิจารณาเรื่องแหล่งเงิน การจัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรม และการรายงานต่าง ๆให้ได้สัดส่วนที่จะให้ผลตอบแทนสูงสุดและการควบคุมการใช้จ่ายให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ โดยไม่รั่วไหลสูญเสีย หรือฟุ่มเฟือย โดยไม่จำเป็นแต่ในขณะเดียวกันเพื่อที่จะสนับสนุนให้ทำงานได้ดำเนินการไปอย่างราบรื่นจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี การเงินจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องดูแล นอกจากนี้การรายงานฐานะทางการเงินเพื่อแสดงผลการปฏิบัติงานและเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงในระยะต่อไปก็เป็นกิจกรรมสำคัญของการจัดการด้วย

M 3 (Manpower) ได้แก่ บุคลากร ซึ่งเป็นการจัดการที่ดีจำเป็นต้องได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างอื่นมาบรรจุให้กับตำแหน่งและหน้าที่การงานที่กำหนดไว้และจะต้องให้มีจำนวนเพียงพอไม่มากไปหรือน้อยไป การจัดการด้านบุคลากรยังควบคุมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการให้ค่าตอบแทน และผลประโยชน์สมบูรณ์กับภาวการณ์การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ความจำเป็นที่จะต้องดูแลความเรียบร้อยของการปฏิบัติงานและการเพิ่มพูนความรู้ และสมรรถภาพในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรภายในหน่วยเป็นระยะๆ ด้วย

M 4 (Material & Buildings) ได้แก่ การจัดหาและมีไว้ซึ่งเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ปฏิบัติงาน สถานที่บริการที่เหมาะสมทันสมัยพอเพียง และมีประสิทธิภาพที่จะสามารถช่วยให้การดำเนินการตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ อย่างได้ผลและประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้การจัดการด้านนี้ ยังหมายความถึง การเสาะแสวงหาการคิดค้น การออกแบบ การควบคุมการใช้งาน การบำรุงรักษาและเปลี่ยนชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบ การซ่อมแซมสิ่งที่บกพร่องชำรุดเสียหาย หรือที่มีประสิทธิภาพในการใช้งานต่ำกว่าระดับที่ต้องการ และการถอดถอนจากประจำการหรือรื้อถอน เพื่อจัดหาหรือจัดทำสิ่งทดแทนภายในกำหนดเวลาที่สมควรได้

M 5 (Methodology and Information) ได้แก่ องค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารอันมีค่าที่นักจัดการต้องมาใช้ในการวางแผนงาน การวางแผนกลยุทธ์ (Strategy) และกิจกรรม (Activity) ที่ควรดำเนินการ การจัดหน่วยงานและวางระบบงาน การติดต่อสื่อสาร การอำนวยการ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การติดตามและควบคุม การประสานงาน การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือภาคเอกชน ชุมชน ประชาชนและอาสาสมัครกลุ่มและรูปแบบต่าง ๆ ให้ถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพและได้ผล และประเมินผลการปฏิบัติงาน และผลงานการแก้ไขปรับปรุงงานและวิธีทำงานเพื่อให้งานของหน่วยงานเข้าเป้าหมาย และเป็นที่พึงพอใจแกสังคม และประชาชน กลุ่มเป้าหมาย โดยทั่วไปในสังคม

จากทฤษฎีการบริหารของนักวิชาการที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานอย่างน้อย 4 อย่าง ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) แล้วผสมผสานเอาทรัพยากรทางการบริหารจัดการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีหลักต่าง ๆ เป็นกรอบนำทาง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น อันประกอบด้วย การจัดองค์กรเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่และวางอำนาจอย่างชัดเจน มีลำดับชั้นการบังคับบัญชา มีกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการที่ชัดเจนเป็นระบบ มีการวางแผน มีงบประมาณ มี

การประสานงาน มีการรายงานผลการดำเนินงาน มีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงานและองค์กร

2.2.2 ความหมายของการบริหาร

นักบริหารและนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของคำว่าการบริหารไว้ ดังนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2542, หน้า 21) สรุปว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

พนัส หันนาคินทร์ (2542, หน้า 10) กล่าวไว้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจตลอดจนใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีการดำเนินการของสถาบันหรือหน่วยงานนั้นๆ ให้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

ศิริอร ขันธหัตถ์ (2541, หน้า 44) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่คณะบุคคลร่วมกันกระทำตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดที่วางไว้ร่วมกันก่อนแล้ว และในการกระทำกิจกรรมเช่นว่านั้นมีการใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน และวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

จุมพล สวัสดิยากร (2542, หน้า 10) สรุปว่า การบริหาร คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันทำงานเพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 16) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหาร คือ การร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน ในการร่วมมือทำงานนั้นจะต้องมีบุคคลที่เป็นหัวหน้า ที่เราเรียกว่า ผู้บริหาร และการร่วมมือนั้นจะจัดในรูปองค์การประเภทต่าง ๆ แล้วแต่วัตถุประสงค์ที่มีองค์การนั้นๆ

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหารคือการใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรการศึกษามาประกอบการตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น

ฮอตสัน (Hodgson อ้างถึงใน สมาน นาคทัด, 2553 หน้า 11) ให้ความหมายว่า การบริหาร เป็นกิจกรรมชนิดหนึ่งที่พบในการทำงานทั้งหน่วยงานของรัฐและองค์การทางธุรกิจที่ทำสิ่งต่าง ๆ ในกระบวนการจะได้รับผลมากน้อยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่ร่วมกันทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่าการบริหารหมายถึงการที่องค์การใช้คนและวัสดุในการไปให้ถึงความต้องการที่กำหนดไว้

ฟีเฟีย (Fesier) และ เคทล์ (Kettl) (อ้างถึงใน สมาน นาคทัด, 2553, หน้า 11) ให้ความหมายว่า การบริหาร เป็นการจัดการทำให้สำเร็จ และเห็นว่า การบริหารเป็นการระดมให้บุคลากรดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมายได้เป็นผลสำเร็จ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546, หน้า 609) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง เช่น บริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ เป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคล ที่มีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรในการบริหาร การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จคือ ผู้ที่สามารถประยุกต์เอาศาสตร์การบริหารไปใช้ได้อย่างมีศิลป์ในการบริหารงานขององค์การต่างๆนั้น นอกจากผู้บริหารจะต้องใช้ศาสตร์ทางการบริหารอย่างมีศิลป์แล้ว การบริหารงานจำเป็นต้องเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารและเป็นวิชาที่มีการจัดระเบียบให้เป็นระบบของการศึกษามีองค์กรแห่งความรู้หลักการและทฤษฎีที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์หรือการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรในการบริหาร การบริหารมีลักษณะที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จคือ ผู้ที่สามารถประยุกต์เอาศาสตร์การบริหารไปใช้อย่างมีศิลป์ในการบริหารงานในองค์การต่างๆนั้น นอกจากผู้บริหารจะต้องใช้ศาสตร์การบริหารอย่างมีศิลป์แล้ว การบริหารจำเป็นต้องเกี่ยวกับสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ กระบวนการและทรัพยากรการบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญของการนำไปสู่ความก้าวหน้าการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆในการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมต่อไปที่มีความสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการนักบริหารจะต้องคำนึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

2.2.3 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข ตามหลักของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหางงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงและพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดในสถานศึกษาจะต้องบริหารงานของสถานศึกษาให้บรรลุสำเร็จตามนโยบายและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ คำว่า การบริหารสถานศึกษา จะใช้เรียกว่า การบริหารโรงเรียน ตามที่เรียกแต่ก่อนก็ได้ การ

บริหารสถานศึกษานั้น เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องกำหนดแผนงาน วิธีการในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบบริหารภายในสถานศึกษาไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆของหน่วยงานได้ จึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษา (นิพนธ์ กินาวงศ์, 2543, หน้า 11) นักวิชาการด้านการศึกษาได้ให้คำนิยามหรือความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 10) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาให้ความรู้ ประสบการณ์ และอบรมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ เป็นการจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สมคิด บางโม (2544, หน้า 153) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศที่สำคัญยิ่งเป็นหน่วยงานที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ จำนวนมากมาย หากการจัดการบริหารงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียน คือนักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศย่อมล่าช้าตามไปด้วย

นพพงษ์ บุญจิตรดุลย์ (2540, หน้า 128) ให้ความหมายการบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ และใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในการดำเนินงาน ๕ ประการ คือ

1. การให้โอกาสทางการศึกษาหรือปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียนหรือบริหารงานวิชาการ
2. บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน
3. บริหารงานเกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. บริหารงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการให้บริการ
5. บริหารงานกิจการนักเรียน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 12) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน คือกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเรียกว่า ผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม

กานต์ กุณาศล (2542, หน้า 3) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรือนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีความรู้ และความสามารถ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขสมควรแก่สภาพของตน

จันทรานี สงวนนาม (2545, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากความหมายของการบริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำเป็นกระบวนการ โดยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นั่นก็คือการพัฒนาสมาชิกหรือผู้รับบริการทางการศึกษา ให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการ และเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสามารถนำองค์กรให้อยู่รอด ต้องกำหนดแผนงาน

วิธีการ ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ โดยพึ่งพิงงบประมาณจากรัฐที่มีไม่มากนักด้วยความประหยัด ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าทั้ง คน เงิน เวลาและทรัพย์สินอย่างอื่นเพราะถ้าระบบบริหารภายในสถานศึกษาไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

2.2.4 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

นักวิชาการและนักบริหารหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2547, หน้า 12) กล่าวว่า การบริหารเป็นคำที่ใช้กับการดำเนินงานในองค์การของรัฐบาลหรือองค์การที่ให้บริการโดยไม่หวังผลกำไรตอบแทน ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการให้องค์การประเภทนี้ เรียกว่า ผู้บริหาร (administrator)

เกษม วัฒนชัย (2454, หน้า 41) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคลากรวิชาชีพที่ได้รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในแต่ละแห่งทั้งภาครัฐและเอกชน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 16) ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาหรือใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ของผู้บริหารจัดการดำเนินงานของสถาบันให้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 3) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่นจัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทั้งของรัฐและเอกชน

จากความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทั้งของรัฐและเอกชน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาโยใช้ทั้งความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และภาวะผู้นำ ดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2.5 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ตัดสินใจ สั่งการในภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบสูงสุดในสถานศึกษา ใช้อำนาจในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาย่อมต้องมีคุณลักษณะที่ดีเอื้อต่อการบริหารงานของสถานศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหาร มีผู้กล่าวถึงไว้ดังต่อไปนี้ ดังนี้

สมชาย เทพแสง (2543, หน้า 14-15) กล่าวว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีคุณภาพมี 8 ประการ ดังนี้

1. เป้าหมาย คือ ผู้บริหารมีเป้าหมายนารบริหารงานรวมทั้งสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธศาสตร์ในการบริหารงานได้

2. ประสานสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารจะต้องประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรอย่างใกล้ชิด

3. ปณิธาน คือ ผู้บริหารจะต้องมีปณิธานความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน

4. ประเมินผล คือ ผู้บริหารจะต้องใช้สารสนเทศ สถิติ งานวิจัยในการประเมินผลและตัดสินใจอย่างทั่วถึง

5. ประคับประคอง คือ ผู้บริหารจะต้องประคับประคองและให้ความช่วยเหลือลูกน้อง

6. ประชาสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารเน้นกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

7. ปูนบำเหน็จ คือ ผู้บริหารให้ขวัญกำลังใจและใช้แรงจูงใจทางบวกในการบริหารงาน

8. เปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 442-443) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้บริหารเป็น 3 ส่วน คือ

1. คุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เสริมให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความขยันขันแข็ง ความกระตือรือร้น สุขภาพแข็งแรง อัธยาศัยดี ความสามารถในการพูดจา

2. คุณลักษณะในด้านการปกครองของผู้บริหาร เป็นคุณลักษณะที่บริหารใช้ในการบังคับบัญชา เช่น ความยุติธรรม ความจริงใจ การมีมนุษยสัมพันธ์

3. คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงานของผู้บริหาร ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการบริหารงานครอบคลุมภารกิจของผู้บริหาร รวมถึงทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน เช่น การตัดสินใจ การจูงใจ

รุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 278) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจะเปลี่ยนไป โดยผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่จะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. ความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง
2. เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม
3. เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี
4. เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ
5. เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคตของโรงเรียนในทางสร้างสรรค์

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2546, หน้า 111) ให้ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารยุคใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหาร ได้ดังนี้

1. มองการณ์ไกล

1) วาดภาพเหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างสมจริง โดยมีพฤติกรรม มองเป้าหมายของงาน และการปฏิบัติงานในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือ มองสภาพการแข่งขันทางสังคมในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือ

2) มีการวางแผนและเตรียมการสำหรับงานในอนาคตได้อย่างเหมาะสม คาดคะเนแนวโน้ม ความต้องการและปัญหาอุปสรรคของงานในอนาคตสำหรับเตรียมรับสถานการณ์ มีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อเป้าหมายที่พึงปรารถนา

2. มีไฟของการทำงาน

1) มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ มีความตั้งใจในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่ย่อท้อต่อปัญหาในการทำงาน

2) มุ่งมั่นสร้างความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บ่งบอก ได้แก่ รักษามาตรฐานของการทำงาน แม้อยู่ในสภาพแรงกดดัน และ สภาวการณ์ที่สับสน ต้องการความก้าวหน้าสูงกว่าเพื่อนร่วมงาน

3. สื่อสารสัมพันธ์

1) มีความสามารถในการสื่อคำพูด พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ จัดลำดับเนื้อหาของความคิด ข่าวสาร เพื่อเป็นสื่อคำพูดได้อย่างสมเหตุสมผล พูดได้อย่างกระชับ ชัดเจนและใช้คำพูดได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ฟัง มีการพูดที่ดึงดูดความสนใจของผู้ฟังและผู้พูดด้วยความมั่นใจ

2) มีความสามารถในการสื่อภาษา พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ จัดลำดับของเนื้อหาความคิด ข่าวสารเพื่อเป็นสื่อคำพูดได้อย่างสมเหตุผล เขียนได้อย่างกระชับชัดเจน และใช้คำพูดได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ฟังหรือผู้อ่านเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

3) สามารถประสานงานได้ดี พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ สามารถทำให้ผู้ร่วมงานอื่นๆเข้าใจร่วมกันได้ สามารถทำให้ผู้อื่นร่วมมือ ร่วมงานกันได้

4) มีมนุษยสัมพันธ์ พฤติกรรมที่บ่งบอก ได้แก่ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและฝ่ายต่าง ๆ ได้เป็นที่ยอมรับของบุคคลฝ่ายต่าง

4. สร้างสรรค์สิ่งใหม่

1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พฤติกรรมที่บ่งบอก ได้แก่ คิดหาคำตอบของปัญหาได้หลายๆอย่างในเวลาจำกัด เสนอแนะวิธแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งได้หลายๆแนวทาง เป็นต้นแบบของการคิดแก้ไขปัญหา และสามารถนำไปปฏิบัติได้

2) สามารถยืดหยุ่นวิธีการเพื่อความสำเร็จของงาน พฤติกรรมที่บ่งบอก ได้แก่ ปรับพฤติกรรม หรือ การกระทำได้เหมาะสมกับปัญหา หรือ ลักษณะงานที่แตกต่างกันไป คิดทางเลือกอื่นได้อย่างเหมาะสมถ้าวิธการเดิมที่ใช้อยู่ไม่ได้ผล

3) มุ่งมั่นพัฒนางานและแผนงาน พฤติกรรมที่บ่งบอก ได้แก่ ช่างสังเกตลักษณะของการทำงานที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพช่วยเสนอแนะเพื่อนร่วมงานถึงวิธีการทีมีประสิทธิภาพ

4) มุ่งมั่นพัฒนางานและแผนงาน พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ ต้องการปรับวิธีการทำงานให้ดีขึ้น มีแนวคิดสร้างแผนงานใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ใฝ่หาข่าวสารเพื่อตัดสิน

1) เห็นความสำคัญของข่าวสาร พฤติกรรมที่บ่งบอก ได้แก่ ติดตามข่าวสารอยู่ตลอดเวลา นิยมแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือแนวคิดเห็นร่วมกับเพื่อนร่วมงาน

2) ตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ ตัดสินใจเลือกทางเลือกได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์โดยไม่ใช่อาศัยเพียงประสบการณ์

6. ภาวะผู้นำ

1) มีความสามารถในการแก้ปัญหา พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ สนใจมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซักถามหรือคำแนะนำในการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

2) สามารถโน้มน้าวผู้อื่นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ สามารถจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามความคิดเห็นของตน ทำให้ผู้อื่นร่วมแรงกันทำอย่างมีประสิทธิภาพ

7. มีคุณธรรมรับผิดชอบ

1) มีความรับผิดชอบ พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ กล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ทำ

2) ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ มีความรักต่อองค์กรและเพื่อนร่วมงาน ไม่ทุจริตต่อหน้าที่การงาน

3) มีความยุติธรรม พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ ไม่ลำเอียงต่อเพื่อร่วมงานต่างเพศ เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ ให้ความเป็นธรรมแก่เพื่อร่วมงานทุกคน

4) รักษาการกำหนดมาตรคำพูด พฤติกรรมบ่งบอก ได้แก่ รักษาคำมั่นสัญญา สามารถรักษาความลับได้ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ผลสำเร็จดี

ถวิล อรัญเวศ (2544, หน้า 15) ได้กล่าวว่า นักบริหารมืออาชีพควรจะมีลักษณะ ดังนี้

1. กล้าตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของนักบริหาร นักบริหารจะต้องมีข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยสั่งการเป็นสุขุมรอบคอบ มีเหตุผลในการตัดสินใจ โยยึดสุภาษิตว่า “ก่อนจะเชื่อสิ่งใดให้พิสูจน์ ก่อนจะพูดให้ยั้งคิดวินิจฉัย ก่อนจะทำกิจการงานใด ๆ คิดให้รอบคอบก่อน”

2. ไวต่อข้อมูล นักบริหารจำเป็นต้องเป็นคนทันสมัย ไวต่อข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ฉะนั้นจึงต้องเป็นผู้ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ ทั้งจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชน เป็นต้น

3. เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ นักบริหารจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลทสามารถมองเห็นภาพในอนาคตและแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี

4. ซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน นักบริหารจะต้องมีลักษณะโดเด่นประการหนึ่ง คือ “ความซื่อสัตย์ และสร้างผลงาน” คือนอกจากจะเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริตแล้วต้องมีการสร้างผลงานให้ปรากฏต่อสายตาเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ

5. ประสานสิบทิศ นักบริหารจำต้องเป็นบุคคลที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ และสามารถขจัดปัญหาต่าง ๆ ในหน่วยงานได้

6. คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ ๆ นักบริหารจำต้องคิดวิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ นั้นคือ “หลักการทำงาน” เช่น ต้องรู้ว่าจะทำอะไร จะทำอย่างไร เป็นต้น

7. จูงใจเพื่อนร่วมงาน นักบริหารจำเป็นต้องมีบุคคลที่สามารถโน้มน้าวหรือจูงใจเพื่อนร่วมงานให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่องานสูง เช่น ใช้วิธีการประเมินผลงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม เป็นต้น

8. ทนทานต่อปัญหาอุปสรรค นักบริหารจะต้องมีความอดทน อดกลั้น ต่อปัญหาอุปสรรคที่กำลังเผชิญ และพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอย่างสันติสุข ไม่หนีปัญหา ไม่หมักหมมปัญหาไว้ประดุจดินพอกหางหมู

9. รู้จักยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ นักบริหารจะต้องรู้จักยืดหยุ่นและอ่อนตัวตามเหตุการณ์นั้นๆ ไม่ตึงเกินไป หรือหย่อนเกินไป บางครั้งต้องดำเนินการในสายกลาง แต่บางครั้งต้องมีความเด็ดขาดเพื่อจะแก้ไขปัญหาให้สงบเรียบร้อย

10. บริหารงานแบบมีส่วนร่วม นักบริหารจะต้องบริหารงานแบบให้ทีมงานมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ โดยเฉพาะในยุคเขตพื้นที่กำหนดไว้ในมาตรา 32 แห่ง พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไปเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้มีองค์กร 4 องค์กร ในระดับกระทรวง คือ สภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอุดมศึกษา และคณะกรรมการอาชีวะศึกษา กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารต้องกล้า ต้องตัดสินใจ ไวต่อข้อมูล เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ ซื่อสัตย์และสร้างผลงาน ประสานสิบทิศ คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ จูงใจเพื่อนร่วมงาน ทนทานต่อปัญหา อุปสรรค รู้จักยืดหยุ่นตามสถานการณ์ บริหารงานแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549, หน้า 38-39) ได้ให้ความหมายของนักบริหารจะทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ถ้ามีคุณลักษณะ 3 ประการ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในทุติยปาปณิกสูตร ดังนี้

1. จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการไกล เช่น ถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจต้องรู้ว่าสินค้าไหนราคาถูก แล้วนำไปขายที่ไหนจะได้ราคาแพงในสมัยนี้ต้องรู้ว่าหุ้นจะขึ้นหรือจะตก ถ้าเป็นนักบริหารทั่วไปต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้คน คุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Conceptual Skill คือ ความชำนาญในการใช้ความคิด

2. วิธูโร หมายถึง การจัดธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น พ่อค้าเพชรต้องดูออกว่าเป็นเพชรแท้หรือเพชรเทียม แพทย์หัวหน้าคณะผ่าตัดต้องเชี่ยวชาญทางด้านผ่าตัด คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับ คำว่า Technical Skill คือความชำนาญด้านเทคนิค

3. นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เช่น พ่อค้าเดินทางไปค้าขายต่างเมืองก็มีเพื่อนพ่อค้าในเมืองนั้นๆ ให้ที่พักอาศัยหรือให้กู้ยืมเงิน เพราะมีเครดิตดี นักบริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ คุณลักษณะที่สามนี่สำคัญมาก “นกไม่มีขน คนไม่มีเพื่อนขึ้นสู่ที่สูงไม่ได้” ข้อนี้ตรงกับ คำว่า Human Relation Skill คือ ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2549, หน้า 11-12) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่จะส่งผลสำเร็จต่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมืออาชีพ จากผลงานวิจัยว่าสามารถจำแนกได้ 10 ประการ คือ

1. มีความพร้อมทางด้านข้อมูลสารสนเทศ (Command of Basic Facts) ต้องรู้ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยมีข้อมูลและสารสนเทศช่วยในการดำเนินการและบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. มีความรู้ทางวิชาชีพ (Relevant Professional Knowledge) เป็นความรู้ที่รวมถึงความรู้ทางเทคนิค เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ทางการบริหาร เช่น หลักการทฤษฎีการบริหารการวางแผน การจัดองค์การ หลักสูตรการสอน การวัดผลประเมินผล เป็นต้น

3. มีความรู้เท่าทันในสถานการณ์ (Continuing Sensitivity of Events) สามารถปรับตัวและสนองตอบได้ฉับไวและต่อเนื่องกับสถานการณ์รอบด้าน และดำเนินบทบาทได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว และเข้าใจความรู้สึกของคนรอบข้าง

4. มีทักษะในการเข้าสังคม (Social Skill and Abilities) โดยพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การกระจายอำนาจ การเจรจาต่อรอง การมอบหมายงาน การสมาคมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร

5. มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหา และตัดสินใจ (Analytical Problem Solving, Decision Making Skills) อาศัยหลักตรรกศาสตร์ การใช้เหตุผลและวิจารณญาณเข้าช่วยเพื่อรักษาความสมดุลให้เกิดขึ้นทุกๆด้านในองค์การ

6. การควบคุมอารมณ์ (Emotional Resilience) ผู้บริหารต้องมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคงในอารมณ์ ไม่หวั่นไหวง่าย จะต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ความรู้สึก มีจิตระลึกเสมอและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

7. มีพฤติกรรมกล้าเสี่ยง (Proactively-inclination to Respond Purpose fully to Events) ผู้บริหารการศึกษามืออาชีพต้องมองงานได้ทะลุปรุโปร่ง รู้ระบบการทำงานอย่างดี รู้ภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งตนเองและสมาชิกในองค์กร และรู้รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ คำนึงถึงประโยชน์ระยะยาวและเป้าหมายโดยรวม

8. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) ริเริ่มโครงการใหม่ๆ และทำให้สำเร็จเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นวิธีเกิดการยอมรับว่าเป็นแนวคิดที่ดีมีความละเอียดรอบคอบ และยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

9. มีความรู้สึกไวต่อบุคคลอื่น (Mental Agility) เกี่ยวข้องกับสติปัญญา สามารถค้นหาทางเลือกได้หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหา รู้จักเอาใจเขาใส่ใจเรา ให้เกียรติและสนใจในความรู้สึกของคนอื่น

10. มีความใฝ่รู้และฝึกฝนการเรียนรู้ (Balanced Learning Habits and Skill) ต้องรู้ว่าจะต้องรู้อะไร และต้องรู้ให้จริง ต้องติดเป็น คิดได้ และสามารถบูรณาการความรู้ได้ ประยุกต์ใช้ได้ สามารถสร้างทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ได้จากการปฏิบัติงาน สามารถพัฒนางานวิชาการและรูปแบบจากทฤษฎีได้

จากคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะที่ดี คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ในหลักการบริหารและกระบวนการบริหาร เป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความตั้งใจในการทำงาน มีบุคลิกภาพด้านร่างกายและจิตใจที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ และนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร

บูรชัย ศิริมหาสาคร (2549, หน้า 88) ได้กล่าวว่า ถึงผู้บริหารจะทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ ต้องมีทักษะหรือความสามารถ 3 อย่าง คือ เก่งงาน เก่งคน และเก่งคิด ดังนี้

1. ทักษะด้านเทคนิควิธการ (Technical Skill) คือ ความสามารถรอบรู้เชี่ยวชาญงานในหน้าที่ เช่น ถ้าเป็นทหารก็มีความชำนาญในการใช้อาวุธต่าง ๆ ถ้าเป็นผู้บริหารสถานศึกษาก็มีความรู้เรื่องหลักสูตร แผนการสอน เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ เป็นต้น ถ้าเป็นผู้จัดการบริษัทก็มี

ความชำนาญหรือทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งเป็นทักษะของการบริหารงาน ผู้บริหารที่มีความสามารถด้านเทคนิควิธีนี้ จัดเป็นผู้บริหารที่ “เก่งงาน”

2. ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) คือ ความสามารถในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา มีภาวะผู้นำหรือความสามารถในการใช้คนให้ร่วมมือกันทำงาน ผู้บริหารที่มีความสามารถในด้านนี้ จัดเป็นผู้บริหารที่ “เก่งคน”

3. ทักษะในด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skill) คือ มีวิสัยทัศน์ (Vision) ความสามารถในการคิดเพื่อวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ เพื่อนำพาองค์กรของตนไปสู่ความสำเร็จ เป็นต้น ผู้บริหารที่มีความสามารถด้านนี้ จัดเป็นผู้บริหารที่ “เก่งคิด”

หวน พินธุพันธ์ (2549, หน้า 38) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามแนวปฏิรูปการศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ผู้บริหารมืออาชะจะต้องเป็นผู้ที่มี “ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์” เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และเจริญรุดหน้าไปสู่ความเป็นเลิศได้อย่างรวดเร็ว เพราะวิทยาการต่าง ๆ ในโลกก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการมีโลกทัศน์ที่กว้างไกลจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารมืออาชีพมีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมกับยุคสมัย ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารเพื่อนำสถาบันไปสู่จุดหมายนั้น

2. มีจิตวิญญาณของนักบริหาร ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องมีจิตวิญญาณนักบริหาร คือ

1) อุทิศตนเพื่อหน้าที่ เป็นผู้มีความรักและความรับผิดชอบต่อหน้าที่มุ่งมั่น ขยันอดทน และเสียสละที่จะทำงานในหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์ตามจุดหมายของการปฏิรูปการศึกษา

2) มีความเป็นปัญญาชน เป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตและทำงานในหน้าที่โดยใช้ปัญญาพิจารณาด้วยเหตุผล ตามหลักกาลามสูตร ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ โลภ โกรธ หลงและความลำเอียงด้วยอคติต่าง ๆ มีจิตใจที่เข้มแข็งหนักแน่นในเหตุผลแห่งความถูกต้องในความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม

3) บริหารตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญต่อการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน ทั้งด้านความเก่ง ความดี และความมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตในฐานะที่มีหน้าที่เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยยึดหลักว่า “จะพัฒนาใครเขาต้องพัฒนาตัวเราก่อน” นอกจากนี้พัฒนาตนเองให้มี “ภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน” ยังช่วยให้ผู้บริหารได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากครู ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ทำให้การบริหารได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายและประสบความสำเร็จสูงขึ้น

3. เป็นผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ จะต้องเป็นผู้มี “ภูมิรู้” ทางด้านการศึกษา เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับสภาวะแวดล้อมในสังคม สามารถวิเคราะห์ ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษาของไทยได้อย่างชัดเจน มีความเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา เป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพทางการศึกษา

4. มีความรู้ความสามารถในการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ นอกจากจะต้องมี “ภูมิรู้” ทางด้านการศึกษา แล้วยังต้องมี “ภูมิรู้” ทางด้านการบริหารอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในหลักการบริหาร เทคนิคการบริหารและการวางแผนกลยุทธ์ ตลอดจนสามารถนำหลักวิชาดังกล่าวมาประยุกต์ช้าให้ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูง

5. มีผลงานที่แสดงถึงความชำนาญการในการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพจะต้องมีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลปะในการบริหารมาพัฒนาการบริหารงานด้านต่าง ๆ ภายในสถาบันการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สู่ความเป็นเลิศในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความสามารถในการบริหารทรัพยากร ทั้งบุคคล เงิน วัสดุครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

6. นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในยุคปัจจุบัน จะต้องรู้จักนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งเป็นคนเก่งเป็นคนดีและมีความสุขในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2.6 ขอบข่ายการบริหารงานสถานศึกษา

ขอบข่ายการบริหารงานสถานศึกษา มีผู้กล่าวถึงไว้ดังต่อไปนี้

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 16) กล่าวว่า งานบริหารโรงเรียนจำแนกออกเป็น 5 ประเภท คือ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารธุรการ งานบริหารกิจการนัดเรียน และงานด้านบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2548, หน้า 32) ได้ระบุขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา มี 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2441, หน้า 6) กล่าวว่าการบริหารโรงเรียนจะบรรลุผลสำเร็จตามจุกหมายของหลักสูตรได้ดีนั้นย่อมต้องอาศัยงานการบริหารอย่างน้อย 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 14) ได้กำหนดขอบข่ายงานที่สถานศึกษา ต้องปฏิบัติไว้ 6 งาน คือ 1) งานวิชาการ 2) งานบริหารบุคคล 3) งานบริหารกิจการนักเรียน 4) งานธุรการ การเงิน 5) งานอาคารและสถานที่และ 6) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาออกเป็น4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปหลังจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 13) ได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทและหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 29) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดทิศทางการบริหารไว้ในมาตรา 39 ว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง สถานศึกษาจึงมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบการบริหารด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในขณะเดียวกันต้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องกำหนดเป้าหมายของตนเองในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ณ ระดับใด ระดับหนึ่งอาจแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษา

จากความสำคัญของสถานศึกษาหรือตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 และต้องปฏิบัติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ใน 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารวิชาการ

งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วยการศึกษาปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้การเตรียมการจัดการเรียนการสอนการจัดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนและสื่อการเรียนการสอน การส่งเสริมการสอนการวัดผลประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับห้องสมุดแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศติดตามการวางแผนและการกำหนดวิธีดำเนินงานทางด้านวิชาการ รวมถึงการประชุมทางวิชาการ การบริหารวิชาการในยุคปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนมีโอกาสในการตัดสินใจมากขึ้น

ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ให้สถานศึกษารับผิดชอบการบริหารงานวิชาการโดยตรงเป็นเรื่องที่สถานศึกษาจะต้องปรับตัวอย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้เข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น และโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งหมายความว่าผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องรู้และเข้าใจกรอบแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดีจนสามารถนำไปดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง และในขณะเดียวกันก็สนองความต้องการความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนผู้ปกครองชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งสามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2547, หน้า 89)

1.1 ความหมายของการบริหารวิชาการ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ (ออนไลน์. 2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

เลิศดาว กลิ่นศรีสุข (ออนไลน์. 2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิด ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 76) ได้เสนอความหมายของการบริหารวิชาการไว้ว่าการบริหารงานวิชาการ ว่าหมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิด ที่เกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงสุด หรือการบริหารงานที่ให้พลเมืองมีความรู้ มีคุณธรรม สามารถประกอบอาชีพ ดำรงตนให้เป็นพลเมืองดี ช่วยพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

เซอร์จีโอวานนี (Sergiovanni. 1980, หน้า 267) ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารวิชาการว่า หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

กอร์ตัน (Gorton. 1983, หน้า 158) กล่าวถึงการบริหารวิชาการว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่ งานด้านหลักสูตร การจัดแผนการเรียนการจัดตาราง การเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลรวมถึงการนิเทศการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน งานด้านวัสดุ สื่อการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานนิเทศ งานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือกิจการทุกอย่างภายในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 หลักการบริหารวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 163) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา ตามบทบาท ภาระ หน้าที่และงานของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลัก เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ ส่วนงานอื่น ๆ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 92) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัวรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษาชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามี

ความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลรวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 28) ได้กำหนดหลักการของการบริหารวิชาการไว้ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีวัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 15) ได้เสนอหลักการของการบริหารวิชาการไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงโดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

3. ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

สรุปได้ว่า หลักการบริหารวิชาการ เป็นกิจกรรมในสถานศึกษาเพิ่มเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการรวบรวมข้อมูลกำกับดูแลนิเทศและติดตามเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัด ประเมินผล และการเทียบโอน ผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.3 ขอบข่ายของการบริหารวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 92) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารวิชาการไว้ 12 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหาร
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 3) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารวิชาการว่าประกอบด้วย

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้

1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทินการศึกษา ความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่การจัดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน

1.2 โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

1.3 บันทึกการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า และยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

2.3 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4 การจัดแบบเรียน โดยปรกติสถานศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้นครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือเอกสารจากที่ครูเตรียมเอง

2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6 การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงาน เป็นการให้นักเรียนนักศึกษารู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่ งาน

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษาของนักศึกษาเน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูเลือกใช้ในการสอน

3.2 การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล กระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารวิชาการ เป็นการพัฒนาหลักสูตรให้สนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น พัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำกับ ดูแล ติดตามผลและนิเทศเพื่อให้ครูได้ประเมินผลตามสภาพจริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลาย ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย

2. การบริหารงบประมาณ

งานงบประมาณและการเงินจึงเป็นไปในลักษณะของการให้ความเป็นอิสระคล่องตัวซึ่งเป็นไปตามแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานควบคู่กับระบบการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งกำหนดแนวทางหลายประการ เช่น จัดสรรงบประมาณรวมเป็นก้อนมุ่งที่แผนงาน และผลงานกำหนดมาตรฐานการจัดการทางการเงินโดยให้มีการคำนวณต้นทุนกิจกรรมการบริหารสินทรัพย์เป็นต้นจะเห็นได้ว่าลักษณะกระบวนการงบประมาณเปลี่ยนแปลงไปสถานศึกษามีอิสระและคล่องตัวในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรโดยจัดสรรผ่าน ด้านอุปสงค์หรือผู้เรียน (Demand Side Financing) หรือสนองความต้องการของผู้เรียนตามแนวทางการจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดแทนการจัดสรรระบบเดิมซึ่งจัดสรรผ่าน ด้านอุปทานหรือสถานศึกษา (Supply Side Financing) และสถานศึกษาสามารถกำหนดความต้องการงบประมาณของตนเองได้โดยจัดทำงบประมาณผ่านเขตพื้นที่การศึกษาทั้งนี้จะมีระบบตรวจสอบติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มุ่งถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547, หน้า 99)

2.1 ความหมายของการบริหารงบประมาณ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงบประมาณ ไว้ดังนี้

วิศิษฎ์ กมลานนท์ (ม.ป.ป., หน้า 13) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึงการจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี การใช้จ่ายเงิน และการควบคุมตรวจสอบทางด้านการเงินและทรัพย์สิน

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2547, หน้า 25) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึงแนวทางหรือแผนการดำเนินงานสำหรับผู้ปฏิบัติในการดำเนินงานนั้น ๆ โดยให้เสียค่าใช้จ่ายให้น้อยที่สุด และสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานดังกล่าว

สำนักงบประมาณ (ออนไลน์. 2549) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง จำนวนเงินหรือตัวเลขที่รัฐสภาอนุมัติให้รัฐบาลไว้ในงบประมาณ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550, หน้า 17) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การใช้เงินเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลการดำเนินงานได้อีกด้วย

จอร์แดน (Jordan. 1985, หน้า 524 - 546) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง รายจ่ายช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ช่วงระยะเวลาดังกล่าว ปกติกำหนดไว้หนึ่งปี โดยกฎหมายงบประมาณเป็นหัวใจของกระบวนการจัดการ ซึ่งมีผลกระทบต่อการตัดสินใจทั้งในทางตรงและทางอ้อม แผนงบประมาณและแผนการศึกษาที่ดีจะทำให้เป้าหมายของการศึกษาบรรลุผล

โคลเลอร์ (Kohler. 1956, หน้า 1749 - 1761) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง แผนการคลังที่จะนำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติการ และจะต้องมีการประมาณต้นทุนในอนาคต แผนการคลังต้องมีลักษณะเป็นระบบเพื่อต้องการให้การใช้กำลังคน วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรอื่น ๆ เกิดอรรถประโยชน์สูงสุด

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและแผนงานการงบประมาณ งานการจัดหารายได้ และกองทุนโรงเรียน งานการบริหารทรัพย์สินและผลประโยชน์ในสถานศึกษา งานการเงินและการบัญชี งานพัสดุและงานจัดจ้าง บริการงานงบประมาณการตรวจสอบผลงานและการเงิน

2.2 หลักการบริหารงบประมาณ

ธร สุนทรายุทธ (ม.ป.ป. , หน้า 25) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณมีหลักการของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดการบริหารมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งการจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 102) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณมีหลักการของสถานศึกษา คือ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ และพัฒนาการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน **7** ด้าน คือ การวางแผนงบประมาณการคำนวณต้นทุน การจัดระบบการจัดหาพัสดุ การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ และการตรวจสอบภายในมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 29) ได้กำหนดหลักการบริหารงบประมาณ ไว้ดังนี้

1. ยึดหลักความเท่าเทียมนักและความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษาของผู้เรียนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน เพื่อรองรับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ดังนี้

2.1 การวางแผนงบประมาณ

2.2 การคำนวณต้นทุนผลผลิต

2.3 การจัดระบบการจัดหาพัสดุ

2.4 การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ

2.5 การรายงานทางการเงินและผลการดาเนินงาน

2.6 การบริหารสินทรัพย์

2.7 การตรวจสอบภายใน

3. ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นลักษณะของวงเงินรวมแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระยะของการพัฒนา

4. มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการจัดการงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจมีความคล่องตัวควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงานและทรัพยากรที่ใช้

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงบประมาณ เป็นหลักการการบริหารสถานศึกษาเพื่อบรรลุผลตามเป้าหมายและในทำนองเดียวหลักการการบริหารงานงบประมาณจะสัมฤทธิผลได้ด้วยการที่มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ก็ควรที่จะมีระบบการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

2.3 ขอบข่ายการบริหารงบประมาณ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 102) ได้กำหนดขอบข่ายของงานงบประมาณ ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล
4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน การเบิกเงินจากคลัง
6. การบริหารบัญชี การจัดทำบัญชีการเงิน
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

จีระ หงส์ลดารมภ์ (2550, หน้า 21) ได้กล่าวขอบข่ายของการบริหารงบประมาณว่าประกอบด้วย

1. ให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมาว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

2. ในกิจการทั่วไปของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนนิติบุคคลสถานศึกษา

3. ให้สถานศึกษาอำนาจปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา เว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษาต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และเมื่อจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์แล้วให้สถานศึกษารายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยเร็ว

4. ในกรณีที่ต้องมีการจดทะเบียนสิทธิขึ้นทะเบียน หรือดำเนินการทางทะเบียนใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการทางทะเบียนดังกล่าวในนามนิติบุคคลสถานศึกษา

5. ในกรณีนิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องคดี ให้สถานศึกษารายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดีโดยเร็ว

6. สถานศึกษาจะมีอิสระในการบริหารงบประมาณในส่วนของที่ตั้งไว้สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับการกำหนดวงเงิน และได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ยกเว้นงบประมาณในหมวดเงินเดือน

7. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ หรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

8. การรับบริจาคเงิน หรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาบริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการและตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

9. การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงิน และบัญชีของสถานศึกษาบริจาคตามระเบียบที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

10. ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้เป็นหลักฐานและรายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบทุกสิ้นปี งบประมาณการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงบประมาณ (ออนไลน์. 2549) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงบประมาณ ดังนี้

1. การจัดทำแผนการงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

3. การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

4. การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

6. การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ

7. การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

9. การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

10. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

11. การวางแผนพัสดุ

12. การกำหนดแบบรูปรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน

13. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

14. การจัดหาพัสดุ

15. การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

16. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

17. การเบิกเงินจากคลัง

18. การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

19. การนำ เงินส่งคลัง

20. การจัดทำบัญชีการเงิน

21. การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

22. การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วยการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและดัชนีชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์ด้านงบประมาณ จัดสรรงบประมาณได้อย่างเป็นระบบให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการตรวจสอบติดตามการใช้ทรัพยากร โดยประเมินผลคุณภาพการปฏิบัติงาน และวิเคราะห์ความมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษา ส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาจัดการเงินในและนอกงบประมาณให้มีระบบการทำบัญชีที่ดี จัดหา ควบคุม บำรุงรักษาพัสดุของสถานศึกษาให้เพียงพอและเป็นปัจจุบัน

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรกลางบริหารงานบุคคล ซึ่งการบริหารงานบุคคลจะยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา การบริหารงานบุคคลตามแนวปฏิรูปการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีกระบวนการต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผนกำลังคนการสรรหา การบรรจุแต่งตั้งการธำรงรักษาและพัฒนา การจัดระบบค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตลอดจนการออกจากราชการ จุดเน้นของการบริหารจะอยู่ที่การพัฒนาและการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ แนวทางการบริหารงานบุคคลจะต้องยึดหลักการตามระบบคุณธรรม (MeritSystem) และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือธรรมรัฐ หรือธรรมาภิบาล(กระทรวงศึกษาธิการ. 2547, หน้า 14)

3.1 ความหมายของการบริหารงานบุคคล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคล ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 103) ได้กำหนดการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา หมายถึง ความสำคัญทุกกระบวนการขั้นตอนการบริหารงานบุคคล และกระบวนการพัฒนาการส่งเสริมขวัญกำลังใจเพื่อให้มีผลต่อการปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง โดยองค์คณะบุคคลที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นและยึดหลักตามระบบคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ หลักความสามารถ (Competence) หลักความเสมอภาค (Equality) หลักความมั่นคง (Security) และหลักความเป็นกลางทางการเมือง (Political Neutrality)

ธร สุนทรายุทธ (ม.ป.ป., หน้า 22) ให้ความหมายว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในองค์การหรือหน่วยงาน นับตั้งแต่การสรรหาบุคคลมาปฏิบัติงานการบรรจุแต่งตั้งการพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน ไปจนถึงการให้บุคคลพ้นจากงาน

ศิริพงษ์ เศาภายน (2548, หน้า 19) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึงกระบวนการที่ทำให้ได้คนใช้คนและบำรุงรักษาคนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสมนั้น คือ หน้าที่ทางด้านการรับสมัคร การคัดเลือก การฝึกอบรม การพัฒนาตัวบุคคล การรักษาระเบียบวินัยการให้สวัสดิการและการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงาน

จอย (Joyce. 1992, หน้า 35) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคล หมายถึงการวางแผนอัตรากำลังคน การสรรหาบุคลากร และการบรรจุแต่งตั้ง

บาร์เมส (Barrmes. 1995, หน้า 3152-A) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลว่าหมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อให้ได้บุคคลมาปฏิบัติงานตามความต้องการ และปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการเกี่ยวกับการวางนโยบาย การวางแผน การวางระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งเป็นภารกิจของผู้บริหารที่จะใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร ตั้งแต่การวางแสวงหา คัดเลือก และบรรจุบำรุงรักษา เพื่อให้ปัจจัยด้านบุคลากรขององค์กรเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์

3.2 หลักการบริหารงานบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 102) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญและกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547, หน้า 62) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานบุคคล ไว้ดังนี้

1. ประสิทธิผลของระบบงานขึ้นอยู่กับทักษะของสมาชิกของคณะบุคคลในองค์การ ประสิทธิภาพของปัจเจกบุคคลจะเพิ่มขึ้นถ้าระบบงานให้โอกาสหรือจัดการพัฒนาความสามารถของบุคลากร

2. การพัฒนาเป็นกิจกรรมที่เริ่มตั้งแต่การรับบรรจุเข้าทำงานไปจนกระทั้งปลดเกษียณ การพัฒนาเป็นความต้องการที่บุคลากรทุกคนต้องการให้มีอยู่ตลอดไป

3. ระบบงานจะต้องให้โอกาสแก่บุคลากรได้พัฒนาประสบการณ์อย่างกว้างขวางในหลาย ๆ โปรแกรม เพื่อสมาชิกทุกคนในระบบงาน

4. โปรแกรมต่าง ๆ ในการพัฒนาบุคลากร จัดทำขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่ปัจเจกบุคคลได้พัฒนาตนเอง

5. ความมุ่งประสงค์เบื้องต้นของโปรแกรมพัฒนาเพื่อให้ระบบโรงเรียนสามารถบรรลุเป้าประสงค์ โดยที่มุ่งการเรียนรู้ของบุคลากร ในอันที่จะปรับปรุงประสิทธิผลของตนเพื่องานที่ได้รับมอบหมาย

6. การพัฒนาเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถและตั้งใจที่จะเสียสละให้กับเป้าประสงค์ของระบบโรงเรียนอันจะเป็นการจูงใจให้บุคคลให้ทราบว่าการพัฒนาเป็นทางที่ก่อให้เกิดความพอใจที่ต้องการ

7. โปรแกรมการพัฒนามุ่งที่จะให้ได้รับความต้องการในการพัฒนาของระบบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นหน่วย กลุ่มหรือปัจเจกบุคคล ดังนั้นการวางแผนการพัฒนาจะต้องเกี่ยวกับการทบทวนบทบาทขององค์การ บทบาทของแต่ละหน่วยงานและบทบาทของแต่ละบุคคลในแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งวิธีการที่จะให้หน่วยงานแต่ละหน่วยก้าวหน้ากว่าที่เป็นอยู่จนไปถึงบทบาทในอุดมคติด้วย

8. ระบบโรงเรียนในอนาคตจะต้องมีการกระจายอำนาจมากขึ้นโดยมุ่งที่จะสร้างให้ปัจเจกบุคคลมีประสิทธิผลในงานที่จะได้รับมอบหมายให้ทำ และอุทิศตนให้กับเป้าประสงค์ของหน่วยงาน

9. ระบบโรงเรียนมีความต้องการที่จะต้องจัดให้มีการวางแผนกำลังเพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่และบุคลากรที่สรรหาใหม่

บูรชัย ศิริมหาสาคร (2548, หน้า 133) ได้กล่าวถึง หลักการในการบริหารงานบุคคลไว้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานย่อมจะเพิ่มขึ้นจากการที่ระบบโรงเรียนให้โอกาสแก่เขาที่จะพัฒนานิสัยสามารถที่มีอยู่ในตัวของเขาแต่ละคน

2. การพัฒนาการของคนนั้นเป็นกิจกรรมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย การพัฒนาบุคลากรเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำตั้งแต่แรกเข้าทำงานจนถึงเวลาที่จะต้องออกจากงานไปตามวาระ

3. ระบบโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องเสริมสร้างประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ทั้งเพื่อเตรียมคนไปรับหน้าที่ใหม่และปรับปรุงงานที่ทำอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทั้งรูปเป็นคณะและทั้งเป็นรายบุคคล และบทบาทนี้จะต้องเพิ่มขึ้นอยู่เสมอ

4. จุดประสงค์ประการแรกในการพัฒนาบุคลากรนั้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพของระบบโรงเรียนให้สูงขึ้น และในกรณีเช่นนี้ก็จำเป็นที่จะต้องทำการปรับปรุงให้ผู้ปฏิบัติงานได้สามารถทำงานให้สอดคล้องกันและด้วยคุณภาพที่ได้ระดับทัดเทียมกัน

5. ระบบโรงเรียนควรจะถือว่าการพัฒนาตัวบุคคลนั้นเป็นการลงทุนรูปหนึ่งที่จะให้ผลในระยะยาว นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานแล้วยังเป็นการที่จะดึงดูดคนให้

ปรารถนาที่จะทำงานอยู่กับระบบโรงเรียนนั้น ๆ มากขึ้น อันเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาให้แก่ระบบโรงเรียนนั้นโดยตรง

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานบุคคลนั้นเป็นหลักการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่อง ในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบายกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยหลักธรรมาภิบาล

3.3 ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 110) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานด้านบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไว้ดังนี้

1. งานธุรการ
2. กลุ่มงานวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
3. กลุ่มงานสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
4. กลุ่มงานบำเหน็จความชอบและทะเบียนประวัติ
5. กลุ่มงานพัฒนาบุคลากร
6. กลุ่มงานวินัยและนิติการ
7. งานเลขานุการ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่

ฤกษ์ชัย ใจคำปัน (2549, หน้า 12) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานบุคลากรโดยมีองค์ประกอบ คือ การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่ง การบรรจุและการแต่งตั้งการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ อันจะเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคลากร เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 78) เสนอขอบข่ายภารกิจ บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การวางแผนอัตรากำลัง
2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
4. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
6. การลาทุกประเภท
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
9. การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
10. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
11. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
12. การออกจากราชการ
13. การจัดทำระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ

14. การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

15. การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

17. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

18. การส่งเสริมวินัย คุณธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

20. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลมีขอบข่ายครอบคลุมงานเกี่ยวกับบริหารงานบุคคลตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จัดให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานของแต่ละงานกำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรตามความเหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนวางแผน จัดระบบงานธุรการให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

4. การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 การบริหารทั่วไปจะเป็นกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและหน่วยงานให้เกิดความคล่องตัวสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งส่งเสริมในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547, หน้า 19)

4.1 ความหมายของการบริหารทั่วไป

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารทั่วไป ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 197) กล่าวว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานบริหารสถานศึกษาอื่น ๆ ที่สนับสนุนการบริหารวิชาการ การบริงานงบประมาณการบริหารงานบุคคลให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

ธีรภัทร วงษ์สว่าง (ออนไลน์. 2557) ให้ความหมายของการบริหารงานทั่วไปว่าหมายถึงงานที่เกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จำเป็นต้องปฏิบัติ ทั้งที่เป็นงานภายในและงานติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจการไปได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบของทหารราชการ ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างคล่องตัวขึ้น

แดนโดลี และคณะ (Candoli and et at. 1992, หน้า 7) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึงงานที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมหรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับทั้งในการให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ระบบสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การบริหารงานในด้านที่เกี่ยวกับการจัดระบบเกี่ยวกับการจัดระบบการบริหารองค์การ งานเอกสารต่าง ๆ งานติดต่อกับบุคคล มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้การบริหารจัดการศึกษาของ

สถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใสเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินกิจการไปได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

4.2 หลักการบริหารทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 33) กล่าวว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยการความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 20) ได้กำหนดหลักการในการบริหารงานทั่วไปไว้ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตามกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. มุ่งพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้เป็นองค์กรสมัยใหม่โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมสามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

4. การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอานวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น

สรุปได้ว่า หลักการบริหารทั่วไปนั้นเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการงานอื่น ๆ ให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนด มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.3 ขอบข่ายการบริหารทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 34) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารทั่วไป ไว้ดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4. การประสาน และพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหาร และพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้วยวิชาการ งบประมาณบุคลากรและบริหารงานทั่วไป
8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพสิ่งแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชนองค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่น
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 22) ได้กำหนด ขอบข่ายการบริหารทั่วไป มีดังนี้

1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
3. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. การดำเนินงานธุรการ
9. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
10. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
11. การรับนักเรียน
12. การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
13. การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
14. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
15. การทัศนศึกษา
16. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
17. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

18. การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน
19. องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
20. งานประสานราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
21. การรายงานผลการปฏิบัติงาน
22. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
23. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2547, หน้า 30) กล่าวว่า ขอบข่ายและภารกิจงานในการบริหารทั่วไปมีดังนี้

1. การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
3. การวางแผนการศึกษา
4. งานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
5. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
6. การจัดทำสำมะโนนักเรียน
7. การรับนักเรียน
8. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
9. การทัศนศึกษาและการศึกษาแหล่งเรียนรู้
10. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
11. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
12. งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไปมีขอบข่ายครอบคลุมงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้ทันสมัยมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม จัดระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษาโดยประสานกับเขตพื้นที่การศึกษา จัดการศึกษาตามความเหมาะสมของท้องถิ่นและศักยภาพของสถานศึกษา ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาทุกด้านรวมทั้งความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจและความถนัด

จากขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานสถานศึกษา คือ ขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบการดำเนินงานในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารอย่างมาก เพราะสถานศึกษาเป็นระบบของระบบการศึกษา และระบบสังคม ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งของรัฐและเอกชน ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน

ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานที่ยากลำบาก เป็นงานที่สำคัญและท้าทายความสามารถของบุคคล ผู้ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องรู้ ต้องตระหนัก และมีความรู้ความสามารถอย่างดีในบทบาทภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบของงานในตำแหน่งนี้ ยิ่งไปกว่านั้นจะต้องเข้าใจพลังงานสังคมต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนอีกด้วยบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีผู้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ธีระ รุญเจริญ (2545, หน้า 76) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารไว้ว่า

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ ให้คำปรึกษาแนะนำและสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานอย่างอิสระเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน บุคคล และหน่วยงานภายนอกโรงเรียนทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน อาทิ ครู บุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ

3. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคม หรือนวัตกรรมร่วมประชาสังคม (Innovation) ซึ่งเรามักจะมองในเชิงเทคนิคเทคโนโลยี แต่จริงๆแล้วอะไรก็ตามที่เราคิดขึ้นมาใหม่ สร้างขึ้นมาใหม่ จัดเป็นนวัตกรรมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง ฯลฯ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่มนุษย์คิดค้นมาทั้งสิ้นโดยเฉพาะเรื่อง การเมือง ที่เป็นเรื่องที่มนุษย์คิดขึ้นมาเพื่อรับใช้สังคมให้อยู่อย่างเป็นสุข ดังนั้น “นวัตกรรมทางสังคม” จึงใช้หลักวิธีคิดที่ว่าอะไรที่ดีอยู่แล้ว จะทำอย่างไรให้ดีขึ้น ไม่จำเป็นว่าเมื่อเห็นคนอื่นเขาทำกันแล้ว เราทำไม่ได้ แต่เราจะต้องคิดว่าเราก็ทำได้และต้องทำให้ดีขึ้น เหตุผลที่เราต้องมาตีความหมายของคำว่า “นวัตกรรม” ให้แตกเพราะว่าโลกเราปัจจุบันนี้ไม่มีตำราไหนมาสอนเราได้อีกต่อแล้วสภาพแวดล้อมมีความสลับซับซ้อนเปลี่ยนแปลงไปมาก ดังนั้น เราต้องใช้จินตนาการ ต้องกล้าคิดกล้าทำอะไรใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ผิดหรือสิ่งที่ถูก ซึ่งวิธีคิดเหล่านี้สังคมไทยยังขาดอยู่มาเพราะฉะนั้นเราต้องเปลี่ยนแปลงสังคมใหม่ กระตุ้นส่งเสริมให้มีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นให้ได้

4. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งทางด้านวิชาการ อาทิ การจัดสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือตำรา เทคโนโลยีช่วยการเรียนการสอนและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการให้บริการและการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้

5. การประสานความสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายในการสนับสนุน

ทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อาทิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และประสบการณ์พิเศษที่โรงเรียนต้องการให้มาช่วยพัฒนาโรงเรียน ทรัพยากรด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การกีฬา สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

6. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของโลก และเพื่อสามารถนำมาระยุกต์และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาแห่งอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

7. การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงานมีความยืดหยุ่นในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่น และเข้าใจในความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงานและสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การขอบคุณ การเผยแพร่ผลงานและการยกย่องให้รางวัล

8. การประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีประเมินผล ส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินภายนอกมีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

รุ่ง แก้วแดง (2544, หน้า 2) อธิบายถึงภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาว่าประกอบด้วยภารกิจ 5 ประการ ดังนี้

1. มุ่งเป้าหมายการบริหารทั้งปวงไปที่ “การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ” ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษาและเป็นเป้าหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. บริหารเพื่อปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยสนับสนุนผู้สอนให้ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการสอน และใช้วิจัยเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. การปฏิรูปการบริหารโดยมุ่งเน้นเรื่องการบริหารวิชาการและใช้กระบวนการ พัฒนาคุณภาพ คือ PDCA (Plan-Do-Check-Action) ในการบริหารทุกด้านทุกเรื่องทุกขั้นตอน

4. การประกันคุณภาพภายใน หรือการประเมินภายใน คือ การประเมินและบันทึกเรื่องการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการบริหาร เป็นรายงานของโรงเรียน ดังนั้น ต้องมีการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน มีระบบบันทึกและประเมินงาน รวมทั้งจัดเก็บอย่างเป็นระบบระเบียบ

5. การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก คือ การพิจารณาเรื่องการเรียนรู้การสอนและการบริหาร จากรายงานการประกันภายใน การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก คือ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จได้รับการรับรองว่าจัดการศึกษาได้มาตรฐานคือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้

วิจิตร ศรีสอ้าน (2546, หน้า 3) กล่าวว่าผู้บริหารจะต้องมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากครูโยทั่วไป บทบาทความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีดังต่อไปนี้

1. พัฒนาจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย นโยบายของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางการสอน
2. จัดวางตัวบุคคล เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. จัดสรรเวลาและสถานที่เพื่อประโยชน์ของการสอน
4. จัดหาวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่เพื่อประโยชน์ของการศึกษาสูงสุด
5. ส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมาย
6. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
7. จัดโปรแกรมอบรมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
8. การประเมินความต้องการของโรงเรียน

ธีระ รุญเจริญ (2543, หน้า 24) กล่าวว่าผู้บริหารมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ ให้คำปรึกษาแนะนำและสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานอย่างอิสระเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน บุคคล และหน่วยงานภายนอกโรงเรียนทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน อาทิ ครู บุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ

3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งทางด้านวิชาการ อาทิ การจัดสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือตำรา เทคโนโลยีช่วยการเรียนการสอนและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการให้บริการและการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้

4. การประสานความสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายในการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อาทิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และประสบการณ์พิเศษที่โรงเรียนต้องการให้มาช่วยพัฒนาโรงเรียน ทรัพยากรด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การกีฬา สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

5. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ความเจริญก้าวหน้า

และความเปลี่ยนแปลงของโลก และเพื่อสามารถนำมาระยุกต์และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาแห่งอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

6. การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงานมีความยืดหยุ่นในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่น และเข้าใจในความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงานและสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การขอบคุณ การเผยแพร่ผลงานและการยกย่องให้รางวัล

7. การประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีประเมินผล ส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินภายนอกมีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

8. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา โดยส่งเสริม และสนับสนุนงานวิจัย และพัฒนาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน ของครูและทีมงาน รวมทั้งผู้บริหารอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยด้วย

9. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับงานด้านการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียนให้แก่ชุมชนและสาธารณชนทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสร้างการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

10. การส่งเสริมเทคโนโลยี ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทั้งในและต่างประเทศให้สอดคล้องกับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2546, หน้า 14) กล่าวไว้ว่า มาตรฐานของตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา บริหารกิจการของสถานศึกษา การวางแผนปฏิบัติงาน การควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล การบริหารทั่วไป งานอื่นที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมายซึ่งมีลักษณะงานที่ปฏิบัติดังนี้

1. บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

2. วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมิน และจัดทำรายงานเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา

3. จัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศ และการวัดผลประเมินผล

4. ส่งเสริมและจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

5. จัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษา

6. บริหารงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน

7. วางแผนการบริหารบุคคล การสรรหา การบรรจุ แต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัย การรักษาวินัย การดำเนินการทางวิจัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์

8. จัดทำมาตรฐานและภาระงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

9. ส่งเสริมสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

10. ประสานความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่นในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน

11. จัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษา

12. จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

13. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรม สัญญาในราชการของสถานศึกษา ตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

14. ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 9-10) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2. จัดตั้งงบประมาณและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น

4. จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

6. กำกับ ติดตาม ประเมินผลตามแผนงาน โครงการและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนพิจารณาความดี ความชอบ การพัฒนาการดำเนินการทางวินัยกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

7. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา

8. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานนอกสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานผลประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาและสถาบันอื่นในชุมชนและท้องถิ่น

10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวกับกิจการภายในสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมายและตามที่กฎหมายกำหนด

จำเริญ จิตรหลั่ง (2550, หน้า 17) ได้กล่าวถึงวิธีการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความร่วมมือมีความยืดหยุ่นและคล่องตัวนั้น ผู้บริหารต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ควบคุมไปสู่บทบาทใหม่ในฐานะผู้สนับสนุน ดังนี้

1. บทบาทในการยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย

2. บทบาทในการขยายโอกาสทางการศึกษาของประชากรในวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

3. บทบาทในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

4. บทบาทในการเสริมสร้างสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

5. บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

6. บทบาทในการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

7. บทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

8. บทบาทในเรื่องการจัดการความรู้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 9) ได้กำหนดมาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540 ซึ่งได้กล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 12 ประการ คือ ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร รายงายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาเป็นผู้นำและสร้างผู้นำ สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

แคมพ์เบลและคณะ (Campbell & others อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 9) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เป็นผู้มองการณ์ไกล และมีอิทธิพลในการชี้นำพัฒนา

2. กำหนดวิธการและประสานงานในการนำโครงการต่าง ๆ ไปปฏิบัติ

3. จัดหาและจักสรรทรัพยากรต่าง ๆที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนโครงการ

4. เป็นตัวแทนของสถานศึกษาในกิจกรรมต่าง ๆ

5. เป็นผู้ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานศึกษา

จากบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา เป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารงานงบประมาณและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ประเมินผลการปฏิบัติงาน สร้างขวัญกำลังใจและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง สร้างความขัดแย้ง สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและจัดทำระบบประกันคุภาพการศึกษา

2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหน้าทีสำคัญ ในการจัดการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างทั่วถึง ในเขตพื้นที่ 6 อำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ 183 โรงเรียน ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอกมลาไสย อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอร่องคำ อำเภอสามชัย และอำเภอดอนจาน

2.4.1 วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เป็นองค์กรชั้นนำในการบริการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาภาคบังคับให้กับประชากรวัยเรียนอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4.2 พันธกิจ

พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาภาคบังคับให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขันพื้นฐานและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพระดับสากล

2.4.3 กลยุทธ์

1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

2) ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) ขยายโอกาสทางการศึกษา

4) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ

5) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ตามแนวทางการกระจายอำนาจ หลักธรรมาภิบาลและเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ตารางที่ 2.1 **จำนวนสถานศึกษาที่รับผิดจัดการศึกษาแยกตามอำเภอ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต** 1

อำเภอ	สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน								
	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน				จำนวนครู			
		ชาย	หญิง	รวม	ห้อง	ชาย	หญิง	รวม	
เมืองกาฬสินธุ์	65	5,214	4,909	10,123	658	228	416	644	
กมลาไสย	37	2,512	2,264	4,776	338	141	217	358	
ร่องคำ	9	544	425	969	78	37	44	81	
สหัสขันธ์	36	1,660	1,465	3,125	269	107	148	295	
สามชัย	20	1,241	1,104	2,345	187	69	97	166	
ดอนจาน	16	1,124	1,104	2,228	143	69	74	143	
รวมทั้งสิ้น	**183**	**12,295**	**11,271**	**23,566**	**1,668**	**651**	**996**	**1,647**	

จากข้อมูลด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคประการหนึ่งในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน คือ สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้รับรองคุณภาพจากการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือผู้ประเมินภายนอก (สมศ.) นอกจากการประชุมภายในกลุ่มพบว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 183 โรงเรียน ยังไม่ได้กำหนดแผนงานและโครงการที่ชัดเจนเพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 อย่างจริงจัง ตลอดจนไม่สามารถประสานความร่วมมือที่ดีให้เกิดขึ้นในระบบโรงเรียน บางครั้งมีปัญหาความขัดแย้ง การร้องเรียน ซึ่งบางเรื่องเกิดความเสียหายแก่ราชการและตัวบุคคล ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการบริหารการศึกษา คุณภาพการศึกษาไม่ได้มาตรฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต 1, 2560)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรทัย แสงทอง (2551) ได้ศึกษา การบริหารการศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสา นักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวม และรายด้านมีการบริหารการศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาลมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนในโรงเรียนมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวม และรายด้านอยู่ในเกณฑ์สูง

ชลทิชา ลิ้มสกุลศิริรัตน์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตาม ตำแหน่ง สถานที่ตั้งของสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักการมีส่วนร่วม 2) เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรทัย แสงทอง (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 3) นำเสนอหลักการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร , หน้า กรณีศึกษาเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนในสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาล ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา พบว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การนำหลักการและแนวการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทั้ง 6 ด้าน ของสถานศึกษาเป็นอย่างดี มีความเหมาะสมในระดับมากและมากที่สุด

ดวงชัย มงคลกุล (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี เขต 1 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี เขต 1 จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน 3) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร ผลวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริการการศึกษาของการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า 2. ผลการทดสอบสมติฐาน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารและครู ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการบริหารการศึกษาแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารควรมุ่งเน้นไปในการนำข้อเสนอแนะของครู มาร่วมพิจารณาหาผลดีผลเสียในการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารการศึกษาตามนโยบายของรัฐให้มาก ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลและต้องให้ชุมชนกล้าแสดงออกในการเสนอแนะแนวทางการบริหารชุมชนที่ต้องการ ควรรณรงค์การรักถิ่นสถานศึกษาเดิมของคนในชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่เสมอ

จุตติมา ชำนาญเพชร และชญาพิมพ์ อุสาโห (2557,หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยใช้หลักความคุ้มค่ามากที่สุด รองลงมา คือ หลักนิติธรรม และน้อยที่สุดคือหลักการมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การประเมินผลใช้หลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การวางแผนใช้หลักความคุ้มค่า และน้อยที่สุดคือการนำแผนสู่การปฏิบัติโดยใช้หลักความคุ้มค่า

พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักนิติธรรมตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของครู ด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอน และระดับชั้นที่สอน พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ด้าน

หลักนิติธรรม การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม ด้านหลักคุณธรรม การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงามการส่งเสริม ให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยันอดทน มีระเบียบ มีวินัย ด้านหลักความโปร่งใส ผู้ปกครองเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนหรือผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาได้ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน ด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรให้โอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ แนะนำ ปรึกษาร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ ด้านหลักความรับผิดชอบ การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง ด้านหลักความคุ้มค่า การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ในโรงเรียน

จิตพิสุทธิ์ ชัชวาล (2558, หน้า จ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโสมพะมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโสมพะมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มี 2 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านหลักความมีส่วนร่วมและด้านหลักคุณธรรม ส่วนด้านความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง และได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศและประสบการณ์ทางานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Morren, Tatiana (2001) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวคิดประชาสังคมการบริหารบ้านเมืองที่ดีและนโยบายทุนสังคม งานวิจัยแสดงถึงการรวบรวมเอาแนวคิดประชาสังคมมาอภิปราย ซึ่งได้ถูกหยิบยกมาเป็นคำถามสำคัญหลายประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย การนิยามคา ว่าประชาสังคมจะสะท้อนแนวคิดของเราว่า เราคาดหวังการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยที่จะเกิดขึ้นที่ไหนและประชาธิปไตยจึงควรต้องแบ่งแยกกำหนดแน่ชัดระหว่างภาครัฐกับเอกชนมากน้อยเพียงใด สังคมและรัฐควรมีโครงสร้างอย่างไรเพื่อที่จะปกป้องสิทธิเสรีภาพอันเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย และแนวคิดประชาสังคมสามารถถ่ายทอดไปไม่เฉพาะแค่พื้นที่หนึ่งและรัฐหนึ่งไปสู่ที่อื่นได้หรือไม่

Marcella (2005, Online) ได้ศึกษาการบริหารปกครองด้านการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาของโมรอนโกมลรัฐแคลิฟอร์เนียการวิจัยพบว่า การรับรู้การมีส่วนร่วมซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของการปกครองทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโมรอนโกข้อมูลที่ได้รับมีการเปรียบเทียบกับวรรณกรรมที่ทำการศึกษาเอกสาร ได้จัดหัวข้อที่สอดคล้องเข้าด้วยกันและเชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้ไปสู้การเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารเหล่านี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารเขตพื้นที่การศึกษาจนบรรลุ

เป้าหมาย อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ยังได้สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าบทบาทของผู้นำในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ความทุ่มเทเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและระดับความสำเร็จที่สูงขึ้นนำไปสู่การปรับโครงสร้างและปรับเปลี่ยนในสิ่งที่ควรจะเป็น เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

จากการศึกษาหลักธรรมาภิบาล หลักการบริหารการศึกษาตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยงข้องจะเห็นได้ว่า การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี “ธรรมาภิบาล” (Good governance) มีความสำคัญยิ่งต่อ วงการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาการบริหารและจัดการศึกษานั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินการซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนนิติบุคคลไว้ 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักคิดในการบริหารองค์กรเพ่อเป็นการประกันเรื่อฉ้อราษฎร์บังหลวงและเรื่องความไม่มีประสิทธิภาพ กระบวนการบริหารการศึกษาต้องใช้หลักนิติธรรมอันได้แก่ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการบริหารภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรือตามอำนาจของของตัวบุคคล หลักคุณธรรมได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยรณรงค์ครู บุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษายึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ครู บุคลากร ตลอดจนนักเรียนให้พัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริต จนเป็นนิสัยประจำชาติ กลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคลากรในสถานศึกษาโดยปรับปรุงการทำงานของสถานศึกษาให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย หลักความมีส่วนร่วมได้แก่ การเปิดโอกาสให้ ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของสถานศึกษา ไม่ว่าด้วยความแจ้งความเห็น การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ กระบวนการเรียนการสอนต้องโปร่งใส คือ การตรวจสอบได้และอธิบายได้ ทุกขั้นตอนต้องมีผู้รับผิดชอบ หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ความตระหนักในหน้าที่ความสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของสถานศึกษา และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลกระทบจากการกระทำของตน หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สวนรวมโดยรณรงค์ให้มีการประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า ผู้วิจัยจึงเกิด แรงบันดาลใจที่จะทำวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อนำผลวิจัยตลอดจนข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

กาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
3.7 สถิติที่ใช้การวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,647 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1) (วันที่ 10 มิถุนายน 2560)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 322 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดสุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1973, หน้า 2/2) ดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้พิจารณากำหนดขนาดของกลุ่ม โดยกลุ่มเป้าหมายคำนวณได้จากสูตรขนาดกลุ่มเป้าหมายของ Yamane (1973: 398) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Confidence Interval) โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (e) ±5% ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N แทน จำนวนประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับได้ โดยกำหนดไว้ที่ร้อยละ 5

n แทน จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่คำนวณได้

แทนค่า

$$n = \frac{1,647}{1+1,647(.05)^2}$$

$$n = \frac{1,647}{5.12}$$

n = 322 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ดังนี้

3.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโรยามาเน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ 322 คน

3.2.2 จำแนกประชาชน 1,647 คน จำแนกตามสถานศึกษาที่สังกัดในแต่ละอำเภอทั้ง 6 อำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างตามสถานศึกษาแยกเป็นอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

สถานศึกษาสังกัดอำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เมืองกาฬสินธุ์	644	124
กมลาไสย	358	69
ร่องคำ	81	14
สหัสขันธ์	295	57
สามชัย	166	31
ดอนจาน	143	27
รวม	**1,647**	**322**

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 30 ข้อ ใน 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม จำนวน 5 ข้อ ด้านหลักคุณธรรม จำนวน 5 ข้อ ด้านหลักความโปร่งใส จำนวน 5 ข้อ ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำนวน 5 ข้อ ด้านหลักความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ และด้านหลักความคุ้มค่า จำนวน 5 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) (Likert, Rensis, 1967) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปรายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ตอแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 6 หลัก ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดตัวแปรและประเด็นต่างๆ ในการสร้างแบบสอบถาม

3.4.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำการตรวจความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา วัตถุประสงค์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรง โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบปรากฏว่า ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 (ภาคผนวกหน้า 163 - 166) ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยและให้ความเห็นชอบจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1) พระครูศรีธรรมโกศล, ดร.

วุฒิการศึกษา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา (ปร.ด.)
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการ โรงเรียน พระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก
	เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2) ดร.จำปี โยธารินทร์

วุฒิการศึกษา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ปร.ด.)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ถ้อยคำภาษาและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

3) นายสถาพร วันนุกูล
วุฒิการศึกษา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองการปกครอง (ร.ม.)
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการปกครอง
สถานที่ทำงาน: วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย

3.4.4 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขและตรวจสอบความถูกต้องแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

2) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการนำไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้วิธี Item-total Correlation โดยมีค่าคะแนนรายข้อสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าระหว่าง 0.38 - 0.80 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Conbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 99) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.977

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นำเรียนผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย

3.5.2 แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและความเป็นอิสระในการให้ข้อมูลรายละเอียดของแบบสอบถาม รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้อง ครบถ้วน โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.5.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนมาได้ทั้งหมดจำนวน 322 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.5.4 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รวบรวมจากแบบสอบถามมาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลขเพื่อนไปคำนวณค่าทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545,หน้า 102) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

การให้คะแนนคำตอบในแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2550 หน้า 100-102) ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
4 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
3 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
1 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การแปลความหมายของข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์จุดกลาง (Midpoint) ของระดับช่วงคะแนน 5 ระดับ (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2550 หน้า 100-102) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แปลความหมายว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แปลความหมายว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แปลความหมายว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แปลความหมายว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แปลความหมายว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงพิสัยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.80 ดังนี้ (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2550 หน้า 100-102)

$$\text{ช่วงระหว่างคะแนน (Range)} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้นคะแนน}}$$

$$\text{ค่าเฉลี่ย} = \frac{5}{5}$$

$$= 0.80$$

จากนั้นทำการทดสอบค่าสมมติฐานด้วยการทดสอบค่า t-test สำหรับสมมติฐานข้อ 1 และ F-test (One-way-ANOVA) สำหรับสมมติฐานข้อ 2 โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6.3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยนำข้อมูลปรายเปิดจากเครื่องมือ (แบบสอบถาม) ทุกฉบับซึ่งเป็นการตอบคำถามสั้นๆ ข้อความที่เป็นข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นความเรียง

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1. ค่า IOC
2. ค่าอำนาจจำแนก
3. ค่าความเชื่อมั่น

3.7.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ความถี่ (Frequency)
2) สถิติร้อยละ (Percentage)
3) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)
4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.7.3 สถิติทดสอบสมมติฐาน

1) ค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล t-test ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรที่ศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

2) ค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล F-test (One - way ANOVA) ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไป ด้านพบความแตกต่างจะทดสอบหาคู่ในวิธีการหาโยใช้สูตรของเชฟเฟ่ (Scheffe’s method)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปรความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (Number of Samples)

t แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาการมีนัยสำคัญตามการแจกแจงแบบ t (t-distribution)

F แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาการมีนัยสำคัญตามการแจกแจงแบบ F (F-distribution)

df แทน ชั้นความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)

SS แทน ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)

MS แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Squares)

Sig แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

* แทน ที่ระดับ .05

4.2 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน ใช้การวิเคราะห์หาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการใช้หลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ตอนที่ 3 ผลการการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่า (t-test) และการทดสอบการแปรปรวนชนิดทางเดียว ค่าเอฟ (F-test) (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิการของ เชฟเฟ่ (Scheffe)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ

1. ด้านหลักนิติธรรม
2. ด้านหลักคุณธรรม
3. ด้านหลักความโปร่งใส
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ
6. ด้านหลักความคุ้มค่า

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	118	36.6
หญิง	204	63.4
2. อายุ		
21-30 ปี	21	9.6
31-40 ปี	22	6.8
41-50 ปี	71	22.0
51-60 ปี	198	61.5
3. ประสบการณ์การทำงาน		
1-5 ปี	45	14.0
6-10 ปี	25	7.8
11-15 ปี	21	6.5
16 ปีขึ้นไป	231	71.7
รวม	**322**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 63.36 และรองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 36.64 อายุตั้งแต่ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.6 อายุตั้งแต่ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.8 อายุตั้งแต่ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.0 และอายุตั้งแต่ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.5 ประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.0 ประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 6-10 ปี 7.8 ประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 11-15 ปี และประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 71.7

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 ผลปรากฏตามตารางที่ 4.2-4.8

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกโดยรวมและรายด้าน

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.46	0.49	มากที่สุด
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.48	0.46	มากที่สุด
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.33	0.56	มากที่สุด
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.44	0.49	มากที่สุด
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.53	0.53	มากที่สุด
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.45	0.53	มากที่สุด
รวม	4.45	0.44	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.2 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านและอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.53) ด้านหลักคุณธรรม ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.46) ด้านหลักนิติธรรม ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.49) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.53) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.49) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักนิติธรรมจำแนกโดยรวมและรายข้อ

	การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ผู้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบการบริหารงานบุคลากรด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม	4.43	0.61	มากที่สุด
2.	ผู้บริหารมีกฎระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอ	4.42	0.57	มากที่สุด
3.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใชสถานศึกษา	4.40	0.66	มากที่สุด
4.	กฎระเบียบและข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นมีความเป็นธรรมถูกต้อง ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ	4.52	0.58	มากที่สุด
5.	บริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายแบบแผนเน้นความถูกต้องและเป็นธรรม ใช้ความเสมอภาคและเป็นธรรม	4.53	0.58	มากที่สุด
	รวม	**4.46**	**0.49**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.3 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ มากที่สุด คือ บริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายแบบแผน เน้นความถูกต้องและเป็นธรรม ใช้ความเสมอภาค และเป็นธรรม ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ กฎระเบียบและข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นมีความเป็นธรรมถูกต้อง ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ ($\overline{X}$ = 4.52, S.D. = 0.58) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใช้ในสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.32, S.D. = 0.56)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักคุณธรรมจำแนกโดยรวมและรายข้อ

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องมีคุณธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชา	4.49	0.61	มากที่สุด
2. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้องและดีงาม	4.56	0.54	มากที่สุด
3. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ	4.48	0.57	มากที่สุด
4. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเป็นธรรมต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	4.41	0.57	มากที่สุด
5. ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่บุคลากรครูในโรงเรียนอย่างยุติธรรมเสมอ	4.45	0.58	มากที่สุด
รวม	**4.48**	**0.46**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.4 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้องและดีงาม ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.54) รองลงมา คือ ผู้บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องมีคุณธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ($\overline{X}$ = 4.49, S.D. = 0.61) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเป็นธรรมต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ($\overline{X}$ = 4.41, S.D. = 0.57)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกโดยรวมและรายข้อ

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารงานมีกระบวนการและการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานที่เหมาะสมและโปร่งใส	4.37	0.66	มากที่สุด
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้	4.41	0.63	มากที่สุด
3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนติดตามตรวจสอบแผนงานและงานโครงการต่างๆ	4.20	0.77	มาก
4. ผู้บริหารมีความเปิดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรได้รับเสมอ	4.26	0.70	มากที่สุด
5. ผู้บริหารให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารบุคลากรอยู่เสมอ	4.40	0.68	มากที่สุด
รวม	**4.43**	**0.60**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.5 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.43, S.D. = 0.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ ($\overline{X}$ = 41, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารบุคลากรอยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.68) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนติดตามตรวจสอบแผนงานและงานโครงการต่างๆ ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = 0.77)

ตารางที่ 4.6 **แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกโดยรวมและรายข้อ**

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทางการศึกษา	4.51	0.62	มากที่สุด
2. บุคลากรร่วมกันทำงานเป็นทีมและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความพร้อมเพรียง	4.42	0.64	มากที่สุด
3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอความคิดเห็นต่อการบริหารงานร่วมกัน	4.42	0.60	มากที่สุด
4. ผู้บริหารได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ ทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ	4.46	0.63	มากที่สุด
5. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา	4.40	0.66	มากที่สุด
รวม	**4.44**	**0.50**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.6 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทางการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ผู้บริหารได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ ทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.63) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.66)

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกโดยรวมและราย

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. มุ่งเน้นปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรและนักเรียนมีความรับผิดชอบและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน	4.60	0.56	มากที่สุด
2. ผู้บริหารมีกำหนดนโยบายและเป้าหมายให้การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	4.53	0.59	มากที่สุด
3. ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ	4.46	0.67	มากที่สุด
4. ผู้บริหารใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน	4.55	0.62	มากที่สุด
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรให้ความสำคัญ ในการจัดการความรู้เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	4.53	0.60	มากที่สุด
รวม	**4.45**	**0.53**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.7 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ มากที่สุด คือ มุ่งเน้นปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรและนักเรียนมีความรับผิดชอบและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ผู้บริหารใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.55, S.D. = 0.62) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.67)

ตารางที่ 4.8 **แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกโดยรวมและรายข้อ**

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	4.41	0.66	มากที่สุด
2. การให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน	4.48	0.61	มากที่สุด
3. การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน	4.43	0.63	มากที่สุด
4. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักการประหยัดคุ้มค่าในการทำงาน	4.42	0.61	มากที่สุด
5. การให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน	4.47	0.64	มากที่สุด
รวม	**4.44**	**0.53**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.8 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ มากที่สุด คือ การให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ ผู้ การให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.64) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ($\overline{X}$ = 4.41, S.D. = 0.66)

ตอนที่ 3 **แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต** 1 **ตามความคิดเห็นของครูที่มี อายุ เพศและประสบการณ์ทำงานต่างกัน โดยสถิติ** t-test **และ** f-test (**One-way ANOVA**) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ **4.9-4.22**

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 **ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามเพศ**

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ชาย	118	4.50	0.47	มากที่สุด
หญิง	204	4.41	0.42	มากที่สุด
รวม	322	4.44	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามเพศพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งเพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	118	4.50	0.47	1.800	0.073
หญิง	204	4.41	0.42		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยรวม ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ชาย	118	4.52	0.52	มากที่สุด
หญิง	204	4.42	0.47	มากที่สุด
รวม	**322**	**4.44**	**0.49**	มากที่สุด

จากตารางที่ **4.11** พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	118	4.52	0.52	1.848	0.065
หญิง	204	4.44	0.47		

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ความคิดเห็นโดยรวมด้านหลักนิติธรรม ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
ชาย	118	4.52	0.47	มากที่สุด
หญิง	204	4.45	0.45	มากที่สุด
รวม	**322**	**4.48**	**0.46**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู หลักคุณธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	118	4.52	0.47	1.323	0.187
หญิง	204	4.45	0.45		

จากตารางที่ 4.1**4** พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ความคิดเห็นด้านหลักคุณธรรม โดยรวมไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
ชาย	118	4.40	0.57	มากที่สุด
หญิง	204	4.42	0.56	มากที่สุด
รวม	**322**	**4.43**	**0.56**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.15 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูที่มีเพศชายมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.16 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักหลักความโปร่งใส จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	118	4.40	0.57	1.686	0.093
หญิง	204	4.32	0.56		

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ความคิดเห็นด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตาม

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
ชาย	118	4.45	0.52	มากที่สุด
หญิง	204	4.39	0.47	มากที่สุด
รวม	**322**	**4.44**	**0.49**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	118	4.45	0.52	-2.342	0.020
หญิง	204	4.39	0.47		
รวม	62.420	321			

จากตารางที่ 4.18 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ความคิดเห็นด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวม แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
ชาย	118	4.58	0.52	มากที่สุด
หญิง	204	4.50	0.54	มากที่สุด
รวม	**322**	**4.53**	**0.53**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.19 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	118	4.58	0.52	-1.291	0.198
หญิง	204	4.50	0.54		

จากตารางที่ 4.2**0** พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ความคิดเห็นด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ชาย	118	4.47	0.55	มากที่สุด
หญิง	204	4.42	0.51	มากที่สุด
รวม	**322**	**4.44**	**0.52**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.21 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่าจำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	112	4.42	0.62	-0.791	0.430
หญิง	204	4.47	0.68		

จากตารางที่ 4.22 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ความคิดเห็นด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามเพศ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
21-30 ปี	31	4.42	0.38	มากที่สุด
31-40 ปี	22	4.39	0.39	มากที่สุด
41-50 ปี	71	4.48	0.37	มากที่สุด
51-60 ปี	198	4.44	0.47	มากที่สุด
รวม	322	4.44	0.44	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.23 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ครูทั้ง 4 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.300	3	0.100	0.511	0.675
ภายในกลุ่ม	62.120	318	0.195		
รวม	94.104	321			

จากตารางที่ 4.24 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกัน ความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
21-30 ปี	31	4.46	0.44	มากที่สุด
31-40 ปี	22	4.44	0.37	มากที่สุด
41-50 ปี	71	4.43	0.44	มากที่สุด
51-60 ปี	198	4.47	0.52	มากที่สุด
รวม	322	4.46	0.49	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.25 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ครูทั้ง 4 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.197	3	0.066	0.267	0.849
ภายในกลุ่ม	78.241	318	0.246		
รวม	68.301	321			

จากตารางที่ 4.26 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกัน ความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
21-30 ปี	31	4.45	0.41	มากที่สุด
31-40 ปี	22	4.43	0.43	มากที่สุด
41-50 ปี	71	4.35	0.36	มากที่สุด
51-60 ปี	198	4.44	0.49	มากที่สุด
รวม	322	4.48	0.46	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.27 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ครูทั้ง 4 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.874	3	0.625	2.990	0.031
ภายในกลุ่ม	66.427	318	0.209		
รวม	68.301	321			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.28 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe) ดังตาราง ที่ 4.30

ตารางที่ 4.29 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

อายุ	21-30 ปี ($\overline{X}$ =4.45)	31-40 ปี ($\overline{X}$ =4.43)	41-50 ปี ($\overline{X}$ -4.35)	51-60 ปี ($\overline{X}$ =4.44)
21-30 ปี				
31-40 ปี				
41-50 ปี	0.31*	-	-	-
51-60 ปี				

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ครูผู้สอนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี 31-40 ปี และ 51-60 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน ด้านหลักคุณธรรม แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนั้นไม่พบข้อแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักด้านความโปร่งใส จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
21-30 ปี	31	4.43	0.50	มากที่สุด
31-40 ปี	22	4.15	0.48	มาก
41-50 ปี	71	4.37	0.47	มากที่สุด
51-60 ปี	198	4.33	0.61	มากที่สุด
รวม	**322**	**4.32**	**0.57**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.30 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ครูที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี 41-50 ปี และ 51-60 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกตาอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.821	3	0.274	0.842	0.472
ภายในกลุ่ม	103.393	318	0.325		
รวม	104.214	321			

จากตารางที่ 4.31 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นด้านหลักความโปร่งใสโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
21-30 ปี	31	4.31	0.53	มากที่สุด
31-40 ปี	22	4.38	0.46	มากที่สุด
41-50 ปี	71	4.49	0.44	มากที่สุด
51-60 ปี	198	4.45	0.51	มากที่สุด
รวม	322	4.44	0.49	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.32 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ครูทั้ง 4 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.753	3	0.251	1.012	0.388
ภายในกลุ่ม	78.912	318	0.248		
รวม	79.666	322			

จากตารางที่ 4.33 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกัน ความคิดเห็นด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบจำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
21-30 ปี	31	4.41	0.57	มากที่สุด
31-40 ปี	22	4.42	0.56	มากที่สุด
41-50 ปี	71	4.57	0.49	มากที่สุด
51-60 ปี	198	4.55	0.54	มากที่สุด
รวม	322	4.53	0.53	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.34 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ครูทั้ง 4 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.35 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.868	3	0.289	1.009	0.389
ภายในกลุ่ม	91.177	318	0.287		
รวม	92.044	321			

จากตารางที่ 4.35 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกัน ความคิดเห็นด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักด้านความคุ้มค่า จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
21-30 ปี	31	4.43	0.46	มากที่สุด
31-40 ปี	22	4.44	0.46	มากที่สุด
41-50 ปี	71	4.45	0.49	มากที่สุด
51-60 ปี	198	4.43	0.55	มากที่สุด
รวม	322	4.47	0.52	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.36 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ครูทั้ง **4** กลุ่มมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.37 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.007	3	0.002	0.009	0.999
ภายในกลุ่ม	89.658	318	0.282		
รวม	89.666	321			

จากตารางที่ 4.37 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกัน ความคิดเห็นด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
1-5 ปี	45	4.43	0.34	มากที่สุด
6-10 ปี	25	4.28	0.34	มากที่สุด
11-15 ปี	21	4.46	0.30	มากที่สุด
16 ปีขึ้นไป	231	4.45	0.47	มากที่สุด
รวม	322	4.45	0.44	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.38 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี 6-10 **ปี** 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.642	3	0.547	2.864	0.037*
ภายในกลุ่ม	60.778	318	0.191		
รวม	62.420	321			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.39 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe) ดังตาราง ที่ 4.40

ตารางที่ 4.40 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

อายุ	**1-5** ปี ($\overline{X}$ =**4.42**)	**6-10** ปี ($\overline{X}$ =**4.28**)	**11-15** ปี ($\overline{X}$ -**4.65**)	**16** ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =**4.45**)
1-5 ปี				
6-10 ปี				
11-15 ปี	-	0.37*	-	-
16 ปีขึ้นไป				

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05**

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ครูผู้สอนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ที่มีอายุระหว่าง 1-5 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 6-10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนั้นไม่พบข้อแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
1-5 ปี	45	4.43	0.40	มากที่สุด
6-10 ปี	25	4.32	0.37	มากที่สุด
11-15 ปี	21	4.64	0.37	มากที่สุด
16 ปีขึ้นไป	231	4.46	0.52	มากที่สุด
รวม	322	4.46	0.49	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.41 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.42 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.262	3	0.421	1.734	0.160
ภายในกลุ่ม	77.175	318	0.243		
รวม	78.438	321			

จากตารางที่ 4.42 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน ความคิดเห็นโดยรวม ด้านหลักนิติธรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
1-5 ปี	45	4.52	0.38	มากที่สุด
6-10 ปี	25	4.40	0.38	มากที่สุด
11-15 ปี	21	4.61	0.37	มากที่สุด
16 ปีขึ้นไป	231	4.46	0.48	มากที่สุด
รวม	322	4.48	0.46	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.43 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.44 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.639	3	0.213	1.000	0.393
ภายในกลุ่ม	67.662	318	0.213		
รวม	68.301	321			

จากตารางที่ 4.44 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน ความคิดเห็นโดยรวม ด้านหลักคุณธรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
1-5 ปี	45	4.32	0.37	มากที่สุด
6-10 ปี	25	3.12	0.56	ปานกลาง
11-15 ปี	21	4.54	0.39	มากที่สุด
16 ปีขึ้นไป	231	4.33	0.60	มากที่สุด
รวม	322	4.32	0.56	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.45 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป ความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และ 6-10 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.46 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2.059	3	0.686	2.137	0.095
ภายในกลุ่ม	102.154	318	0.321		
รวม	104.214	321			

จากตารางที่ 4.46 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน ความคิดเห็นโดยรวม ด้านหลักความโปร่งใส ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
1-5 ปี	45	4.38	0.37	มากที่สุด
6-10 ปี	25	4.20	0.56	มาก
11-15 ปี	21	4.73	0.39	มากที่สุด
16 ปีขึ้นไป	231	4.45	0.60	มากที่สุด
รวม	316	4.44	0.56	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.47 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.48 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3.411	3	1.137	4.742	0.003*
ภายในกลุ่ม	76.254	318	0.240		
รวม	217.037	321			

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05**

จากตารางที่ 4.48 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe') ดังตาราง ที่ 4.48

ตารางที่ 4.49 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

อายุ	**1-5** ปี ($\overline{X}$ =**4.42**)	**6-10** ปี ($\overline{X}$ =**4.28**)	**11-15** ปี ($\overline{X}$ -**4.65**)	**16** ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =**4.45**)
1-5 ปี				
6-10 ปี				
11-15 ปี	-	0.37*	-	-
16 ปีขึ้นไป				

***นัยสำคัญทาง**สถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.49 พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ที่มีอายุระหว่าง 1-5 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ **6-10** ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ **.**05 ส่วนนั้นไม่พบข้อแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
1-5 ปี	45	4.42	0.53	มากที่สุด
6-10 ปี	25	4.38	0.58	มาก
11-15 ปี	21	4.76	0.34	มากที่สุด
16 ปีขึ้นไป	231	4.55	0.53	มากที่สุด
รวม	316	4.53	0.53	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.50 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.51 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2.236	3	0.745	2.639	0.050*
ภายในกลุ่ม	89.809	318	0.282		
รวม	92.044	321			

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05**

จากตารางที่ 4.51 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe) ดังตาราง ที่ 4.52

ตารางที่ 4.52 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามประสบการณ์ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe**)**

อายุ	**1-5** ปี ($\overline{X}$ **=4.42**)	**6-10** ปี ($\overline{X}$ **=4.28**)	**11-15** ปี ($\overline{X}$ **-4.65**)	**16** ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ **=4.45**)
1-5 ปี	-	0.37*	-	-
6-10 ปี				
11-15 ปี				
16 ปีขึ้นไป				

***นัยสำคัญทาง**สถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.52 พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ที่มีอายุระหว่าง 1-5 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ **6-10** ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ **.**05 ส่วนนั้นไม่พบข้อแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	**ระดับ**
1-5 ปี	45	4.48	0.46	มากที่สุด
6-10 ปี	25	4.24	0.40	มากที่สุด
11-15 ปี	21	4.63	0.40	มากที่สุด
16 ปีขึ้นไป	231	4.43	0.55	มากที่สุด
รวม	322	4.44	0.52	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.53 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ทำงาน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกช่วง

ตารางที่ 4.54 แสดงการเปรียบเทียบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ด้านหลักความคุ้มค่า จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.835	3	0.612	2.214	0.086
ภายในกลุ่ม	87.831	318	0.276		
รวม	89.666	321			

จากตารางที่ 4.54 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นด้านหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ การบริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายแบบแผน เน้นความถูกต้องและเป็นธรรม ใช้ความเสมอภาค และเป็นธรรม การใช้ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ผู้บริหารควรชี้แจงให้บุคลากร เข้าใจชัดเจน ถูกต้อง ทันสมัย และทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อให้ปฏิบัติให้ตรงประเด็น ควรทำให้ถูกต้องตามกฎระเบียบและเป็นธรรมอย่างเคร่งครัดไม่เลือกปฏิบัติแก่กลุ่มพวกพ้อง

ด้านหลักคุณธรรม ควรเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานด้วยความทุ่มเท และเสียสละ ควรมีการอบรมในเรื่องคุณธรรมในการปฏิบัติงานอยู่เสมอควรยกเลิกระบบอุปถัมภ์ และพิจารณาตามผลงานและความสามารถ ควรมีความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ให้ความเสมอภาคแก่ข้าราชการทุกคน

ด้านหลักความโปร่งใส ควรบริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ชี้แจงได้ **ผู้บริหารต้อง**บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติราชการ สามารถตรวจสอบได้ และผู้บริหารควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากผู้ใต้บังคับบัญชา

ด้านหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นทำกิจกรรมร่วมกัน เสนอการทำงานร่วมกัน และควรการเสนอโครงการ การเสนอแนวคิด ความคิดเห็นของบุคลากร รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรับผิดชอบในทุกอย่าง เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบ ในหน้าที่มากขึ้น ตระหนักในหน้าที่ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ตามวันเวลาที่กำหนด ปลูกฝังจิตสำนึกของความรับผิดชอบ ให้บุคลากรในหน่วยงาน

ด้านหลักความคุ้มค่า ให้ทรัพยากรและบริหารให้ครอบคลุมทุกด้าน บริหารงบประมาณต่างๆให้คุ้มค่า ให้เกิดผลงาน คุ้มค่ากับการลงทุน ประหยัด ประโยชน์ ประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุด

บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 กำหนดขนาดจากสูตรของ Taro Yamane จำนวน 322 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวีของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปลานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ในเรื่องเพศ ส่วน F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนในทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากกว่า 2 กลุ่ม ในเรื่อง อายุและประสบการณ์ทำงาน โดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย
5.2 อภิปรายผลการวิจัย
5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 63.4 มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 และมีประสบการณ์ทำงาน 16 ปีขึ้นไป จำนวน 231 คิดเป็นร้อยละ 71.7

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู

พบว่า ครูที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และ ด้านหลักความโปร่งใส ตามลำดับ เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านหลักนิติธรรม การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับใช้ภายในโรงเรียน กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นมีความเป็นธรรมถูกต้อง ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ รองลงมาคือ ผู้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบการบริหารงานบุคลากรด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม ผู้บริหารมีกฎระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารท่านจัดการด้วยความเป็นธรรมโดยใช้หลักนิติธรรม

ด้านหลักคุณธรรม การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อมีปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูสามารถใช้ความอดทนปฏิบัติงานจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รองลงมา คือ มีการเสริมสร้างการปฏิบัติตามระเบียบวินัยในโรงเรียนแก่บุคลากร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรในโรงเรียนไม่ละเลยหรือทิ้งหน้าที่รับผิดชอบอยู่เสมอ

ด้านหลักความโปร่งใส การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความเปิดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรได้รับเสมอ รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารบุคลากรอยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการสำรวจความพึงพอใจของบุคลากรและผู้บริหาร

ด้านหลักการมีส่วนร่วม การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้

บุคลากรได้เสนอความคิดเห็นต่อการบริหารงานร่วมกัน รองลงมา คือ ผู้บริหารได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ ทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อใช้ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของโรงเรียน

ด้านหลักความรับผิดชอบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความตระหนักและสำนึกในหน้าที่ที่มีต่อโรงเรียนและสังคม รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

ด้านหลักความคุ้มค่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ มีการให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดสรรตำแหน่งบุคลากรผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) เพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (Null Hypothesis)

2) อายุ พบว่า ครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (Null Hypothesis)

3) ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (Null Hypothesis

5.1.4 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระดับการการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีดังนี้

1) ด้านหลักนิติธรรม การบริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายแบบแผน เน้นความถูกต้องและเป็นธรรม ใช้ความเสมอภาค และเป็นธรรม การใช้ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ผู้บริหารควรชี้แจงให้บุคลากร เข้าใจชัดเจน ถูกต้อง ทันสมัย และทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อให้ปฏิบัติให้ตรงประเด็น ควรทำให้ถูกต้องตามกฎระเบียบและเป็นธรรมอย่างเคร่งครัดไม่เลือกปฏิบัติแก่กลุ่มพวกพ้อง

2) ด้านหลักคุณธรรม ควรเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานด้วยความทุ่มเท และเสียสละ ควรมีการอบรมในเรื่องคุณธรรมในการปฏิบัติงานอยู่เสมอควรยกเลิกระบบอุปถัมภ์ และพิจารณาตามผลงานและความสามารถ ควรมีความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ให้ความเสมอภาคแก่ข้าราชการทุกคน

3) ด้านหลักความโปร่งใส ควรบริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ชี้แจงได้ ผู้บริหาร ต้องบริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติราชการ สามารถตรวจสอบได้ และผู้บริหารควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากผู้ใต้บังคับบัญชา

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น ทำกิจกรรมร่วมกัน เสนอการทำงานร่วมกัน และควรการเสนอโครงการ การเสนอแนวคิด ความคิดเห็นของบุคลากร รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรับผิดชอบในทุกอย่าง เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบ ในหน้าที่มากขึ้น ตระหนักในหน้าที่ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ตามวันเวลาที่กำหนด ปลูกฝังจิตสำนึกของความรับผิดชอบ ให้บุคลากรในหน่วยงาน

6) ด้านหลักความคุ้มค่า ให้ทรัพยากรและบริหารให้ครอบคลุมทุกด้าน บริหารงบประมาณต่างๆให้คุ้มค่า ให้เกิดผลงาน คุ้มค่ากับการลงทุน ประหยัด ประโยชน์ ประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุด

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ได้มีการดำเนินโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสรับรู้แนวคิดใหม่ๆ ทางการบริหารและมีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน เพื่อนำไปปรับใช้ในหน่วยงานให้มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ทำให้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แสงทอง (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับหลักบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล ตั้งสมบูรณ์ (2548, หน้า บทคัดย่อ) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐภัค สิงหลกะ (2549, หน้า บทคัดย่อ) การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยรวม และรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก

เมื่อแยกออกเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านหลักนิติธรรม พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ มีการกำกับดูแลและส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตาม กฎระเบียบที่สถานศึกษากำหนดขึ้น มีการปรับปรุงกฎ ระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทำให้ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แสงทอง (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับหลักบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านนิติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยเฉพาะหลักนิติธรรม อันได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคบต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม สังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุตติมา ชำนาญเพชร และชญาพิมพ์ อุสาโห (2557, หน้า บทคัดย่อ) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ พบว่า ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายแบบแผน เน้นความถูกต้องและเป็นธรรม ใช้ความเสมอภาค และเป็นธรรม การใช้ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ผู้บริหารควรชี้แจงให้บุคลากร เข้าใจชัดเจน มีกฎระเบียบข้อบังคับ ถูกต้อง ทันสมัย และทุกคนมีส่วนร่วม เพื่อให้ปฏิบัติให้ตรงประเด็น ควรทำให้ถูกต้องตามกฎระเบียบและเป็นธรรมอย่างเคร่งครัดไม่เลือกปฏิบัติแก่กลุ่มพวกพ้อง ผู้บริหารคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของบุคลากรของโรงเรียน การบริหารงานของโรงเรียนมีความชัดเจนมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับ อีกทั้งมีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ **สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22)** ได้อธิบายไว้ว่า หลักนิติธรรม (Morality) คือ การตรากฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกทุกฝ่ายในองค์กร กฎและข้อบังคับเหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในองค์กร รวมทั้งสร้างภาพเอื้อต่อการควบคุมและพัฒนาสังคมนั้นด้วย กล่าวโดยสรุป คือ สถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่การกระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจบุคคล ในการนำ

หลักธรรมนี้มาปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมและยุติธรรม เพราะกฎหมายมีความสับซ้อนมากขึ้น คนในสังคมก็เริ่มมองเห็นว่ากฎหมายเป็นเรื่องเข้าใจยากมีวิธีปฏิบัติที่สับสนและเกิดความระแวงว่าข้าราชการจะแสวงหาประโยชน์ในการดำเนินการโดยจะบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบเหล่านี้โดยไม่เป็นธรรม ในเรื่องนี้ภาครัฐจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงแก้กฎหมายให้เข้าใจและมีการเผยแพร่ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายและประชาชนให้ดี ให้ประชาชนเข้าใจการตราและการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่พื้นฐานของเหตุผลและความจำเป็นจริง ๆ จะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการร่างออกกฎหมายและการบังคับใช้ให้มีความรัดกุมรวดเร็วและเป็นธรรมด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระสุธิศักดิ์ สุภกิจฺโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า 46 - 57)** ได้อธิบายไว้ว่า หลักนิติธรรมเป็นหลักการในการใช้กฎเกณฑ์เป็นบรรทัดฐานในการปกครอง กฎเกณฑ์นี้อาจหมายถึงตัวบทกฎหาย ระเบียบ วินัย ข้อบังคับ กติกา หรือข้อตกลงในระดับต่าง ๆ รวมถึงกฎเกณฑ์ที่มิได้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและศีลธรรม โดยการใช้กฎเกณฑ์ดังกล่าวต้องมีความยุติธรรม ชัดเจน ความเสมอภาค ความเป็นธรรม มีความชอบธรรม ได้รับการยอมรับและปฏิบัติตาม ด้วยกระบวนการยุติธรรมโปร่งใสและตรวจสอบได้ และในการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน จะต้องมีการเปิดโอกาสให้คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นในการออกกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยสันติสุขในหมู่คณะ ซึ่งจะส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใช้ในสถานศึกษา ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับโรงเรียน และมีการจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ในการออกข้อบังคับโรงเรียนที่จะมีผลบังคับใช้กับบุคลากรคือครูและนักเรียนในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ **พระสุธิศักดิ์ สุภกิจฺโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า 46-57)** ได้อธิบายไว้ว่า หลักนิติธรรมเป็นหลักการในการใช้กฎเกณฑ์เป็นบรรทัดฐานในการปกครอง กฎเกณฑ์นี้อาจหมายถึงตัวบทกฎหาย ระเบียบ วินัย ข้อบังคับ กติกา หรือข้อตกลงในระดับต่าง ๆ รวมถึงกฎเกณฑ์ที่มิได้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและศีลธรรม โดยการใช้กฎเกณฑ์ดังกล่าวต้องมีความยุติธรรม ชัดเจน ความเสมอภาค ความเป็นธรรม มีความชอบธรรม ได้รับการยอมรับและปฏิบัติตาม ด้วยกระบวนการยุติธรรมโปร่งใสและตรวจสอบได้ และในการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน จะต้องมีการเปิดโอกาสให้คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นในการออกกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยสันติสุขในหมู่คณะ ซึ่งจะส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด

2) ด้านหลักคุณธรรม พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ สุจริต มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ และมีการปลูกฝังให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรักสามัคคี ทำให้ครูและบุคลากรตั้งใจปฏิบัติงานและมีขวัญกำลังใจที่ดีอันจะส่งผลให้งานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **อรทัย แสงทอง (2552, หน้า บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับหลักบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาใน

เขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **จุตติมา ชำนาญเพชร และชญาพิมพ์ อุสาโห (2557, หน้า บทคัดย่อ)** การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ พบว่า ด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้องและดีงาม ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น การมาปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงเวลา การแต่งกายการมีสัมมาคารวะ การอ่อนน้อมถ่อมตนในการปฏิบัติงาน ใช้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนการทำงานของแต่ละบุคคลตามศักยภาพ ส่งเสริม พัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตาม มีคุณธรรมได้รับการยกย่องจากผู้ปกครอง เช่น ส่งเสริมให้ครูได้รับรางวัล "หนึ่งแสนครูดี" การเพิ่มวิทยฐานะ โดยมีการประเมินด้านคุณธรรมชิงประจักษ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย โนนทิง (2551, หน้า 42-43) ได้อธิบายไว้ว่า หลักคุณธรรมเป็นการยึดมั่นความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นแบบอย่างแก่สังคมและส่งเสริมให้สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า 46-57) ได้อธิบายไว้ว่า หลักคุณธรรมเป็นการใช้อำนาจที่ชอบธรรม ถูกต้อง ดีงาม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกและประชาชนมีคุณภาพ ซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยในการประกอบอาชีพที่สุจริต รู้จักพึ่งพาอาศัยกันสุภาพอ่อนโยนและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเป็นธรรมต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารมีความเป็นกลางไม่เห็นแก่ฝ่ายใด ไม่มีความเอารัดเอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกฝ่ายไม่เลือกปฏิบัติ มีความรักความเมตตา ความปรารถนาดี ช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน สร้างความยุติธรรม และปลอดจากการกระทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22) ได้อธิบายไว้ว่า หลักคุณธรรม (Morality) เป็นการยึดมั่นความถูกต้องดีงาม โดนรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักที่ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นแบบอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ ยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ เป็นพลเมืองดี คือ ปฏิบัติตามฆราวาส โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมได้ถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เมตตาธรรม คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขจริยธรรม ทำอะไรก็ให้ถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน กตัญญู กตเวทิตา การรู้จักบุญคุณ

และคิดที่จะตอบแทน หิริโอตัปปะ การรู้จักละอาย และเกรงกลัวบาปกรรมไม่ดี โดยที่การมีคุณธรรม จะช่วยยกคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้นเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป

3) ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในการบริหารงานโดยยึดหลักความโปร่งใสนั้น ผู้บริหารศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้จัดให้มีการทำรายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีเสนอผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน ผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาสามารถมีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ และผู้บริหารสามารถที่จะควบคุมการปฏิบัติงานด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับของทางราชการ อีกทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสถานศึกษามีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริงและมีกระบวนการทำงานอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้ ทำให้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แสงทอง (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับหลักบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ หลักความโปร่งใส (Accountability) คือ การสร้างความไว้ใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใสโดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันและช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอรัปชั่นในองค์กร โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ เช่น บุคลากรในองค์กรรู้ขั้นตอนวิธีการทำงานที่จะติดต่องานและสามารถตรวจสอบการทำงานได้ภายในองค์กรจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน บริหารคนและมีการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร เช่น มีการกระจายข่าวรายวันหรือรายสัปดาห์ ให้สมาชิกในองค์กรได้ทราบความเคลื่อนไหวขององค์กร ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า บทคัดย่อ) การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรีผลการวิจัยพบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้

อธิบายได้ว่า การดำเนินงานในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างโปร่งใส จัดให้มีการปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริงพร้อมเปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลทั่วไป จัดให้มีการรายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีเสนอผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนและสร้างความไว้ใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากร การปรับปรุงกลไกของทุกฝ่ายให้มีความโปร่งใส การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา อีกทั้งมีกระบวนการตรวจสอบที่ถูกต้องชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542, หน้า 17-18) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความโปร่งใสเป็นการสร้างความไว้ใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงการทำงานกลไกของทุกองค์กรทุกวงการให้ความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย โนนทิง (2551, หน้า 42-43) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความโปร่งใส เป็นความสร้างความไว้วางใจซึ่งกันละกันของสังคมในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ (2543, หน้า 3-45) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการท างานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เปิดโอกาสให้คณะครูและนักเรียนได้ติดตามตรวจสอบแผนงาน และโครงการต่าง ๆ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า โรงเรียนมีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงฯ ซึ่งเป็นการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ประกอบด้วยการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ได้ตามแผนหรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้คณะครู นักเรียนและผู้ปกครองติดตามตรวจสอบแผนงานและโครงการต่าง ๆ อีกทั้งโรงเรียนยังมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ได้รับรู้การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย โนนทิง (2551, หน้า 42-43) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความโปร่งใสเป็นความสร้างความไว้วางใจซึ่งกันละกันของสังคมในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความโปร่งใส (Accountability) คือ การสร้างความไว้ใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใสโดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน การทำให้สังคมไทย

เป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันและช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอรัปชั่นในองค์กร โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ เช่น บุคลากรในองค์กรรู้ขั้นตอนวิธีการทำงานที่จะติดต่องานและสามารถตรวจสอบการทำงานได้ภายในองค์กรจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน บริหารคนและมีการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร เช่น มีการกระจายข่าวรายวันหรือรายสัปดาห์ ให้สมาชิกในองค์กรได้ทราบความเคลื่อนไหวขององค์กร

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในการบริหารงานโดยยึดหลักความโปร่งใสนั้น ผู้บริหารศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทางการศึกษา บริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม สร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและความสามารถ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนแสดงความคิดเห็นในการวางแผนจัดทำแผนปฏิบัติงาน ประชาพิจารณ์และมีส่วนร่วมรับรู้ผลประโยชน์ของสถานศึกษา ทำให้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แสงทอง (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับหลักบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านหลักความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22) ได้อธิบายไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมการรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่สำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลมีสิทธิหรือส่วนในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจสำคัญของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ และขจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลในองค์กรทุกระดับเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลจากการบริหารงานหรือการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุนติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระสุธิ

ศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า 46-57) ได้อธิบาย หลักการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ของกันและกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นประชาชน หรือบุคลากรในหน่วยงานได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติหรือตัดสินใจตลอดจนร่วมสนับสนุน ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติสิ่งที่ตนร่วมตัดสินใจ เพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์เป้าหมายอย่างมีคุณภาพ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุตติมา ชำนาญเพชร และชญาพิมพ์ อุสาโห (2557, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ด้านหลักความมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทางการศึกษา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนมีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน โดยโรงเรียนมีการดำเนินการสำรวจความถนัดและความต้องการการมีส่วนร่วมของครูแล้วจัดครูเข้าร่วมดำเนินงานและมอบหมายงานตามความต้องการและความถนัด และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนงานการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ได้เสนอแนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านหลักการมีส่วนร่วม ไว้ว่า ควรให้โอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แนะนำ ปรึกษาร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาได้มีโอกาสร่วมวางแผน กำหนดนโยบายการดำเนินงานร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม เป็นการช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างการศึกษากับชุมชนซึ่งจะนำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการทำงาน หรือมีอุปสรรคในการทำงานน้อยลง ทำให้องค์กรเข้มแข็งขึ้น เช่นมีส่วนร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญในโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การประชุมผู้ปกครอง และมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนอยู่เสมอ ส่งผลให้ชุมชนและผู้ปกครองได้ทราบการดำเนินงานของโรงเรียน รวมถึงทิศทางในการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการพัฒนาสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปีดิเทพ อยู่ยืนยง (2546, หน้า 13) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนและบุคลากรในองค์กรจะต้องมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยมุ่งผลแห่งการประสบความสำเร็จร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า

46-57) ได้อธิบายไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ของกันและกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นประชาชน หรือบุคลากรในหน่วยงานได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติหรือตัดสินใจตลอดจนร่วมสนับสนุน ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติสิ่งที่ตนร่วมตัดสินใจ เพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์เป้าหมายอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22) ได้อธิบายไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมการรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่สำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลมีสิทธิหรือส่วนในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจสำคัญของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ และขจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลในองค์กรทุกระดับเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลจากการบริหารงานหรือการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในการบริหารงานโดยยึดหลักความโปร่งใสนั้น ผู้บริหารศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรจัดทำแผนโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จและปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดของตนและเพื่อนร่วมงาน ตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา เอาใจใส่ดูแลในปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และกล้ายอมรับผลจากการกระทำที่ตนเองได้ทำ และควรมอบหมายให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและความถนัด มุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ละทิ้งหน้าที่ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคลากรในองค์กร ทำให้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แสงทอง (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับหลักบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐภัค สิงหลกะ. (2549, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถาน

ศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้าบทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มุ่งเน้นปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรและนักเรียนมีความรับผิดชอบและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารมีการการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับองค์กรในการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายในการทำงานชัดเจน มีความรับผิดชอบในการทำงาน งานที่ทำออกมาก็จะเป็นงานที่มีคุณภาพสูงสุด อีกทั้งผู้บริหารยังมีการปลูกจิตสำนึกที่ดีให้บุคลากรและนักเรียนในการช่วยดูแลทรัพยากรและทรัพย์สินของโรงเรียนเสมือนหนึ่งเป็นของตนเอง ซึ่งก็เท่ากับว่าได้กระตุ้นให้บุคลากรและนักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม และรับผิดชอบงานที่ตนเองทำอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย โนนทิง (2551, หน้า 42-43) ได้อธิบายไว้ว่า หลักการรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำคัญในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นของการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลที่จะเกิดจาการกระทำของตน ประชาชนทุกคนต้องเข้าใจเรื่องสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและการใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและมีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของภาครัฐและธุรกิจภาคเอกชน จะมีหน้าที่สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในท้องที่ ความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จสอดคล้องตามกฎหมาย ระเบียบขององค์กรปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชนและประเทศชาติ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการและส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นประกอบภารกิจต่อสาธารณชนสามารถชี้แจงเหตุผลได้และพร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณะผู้บริหารตลอดจนคณะข้าราชการทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดียิ่ง โดยมุ่งให้การบริการแก่ผู้มารับบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อการบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันท่วงที

ข้อที่เฉลี่ยมีค่าต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า

การบริหารงานในความรับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมายเป็นสิ่งที่ผู้บริหารมีการคำนึงและใส่ใจอยู่เสมอ โดยผู้บริหารต้องมีความมานะทุ่มเทในการทำงานทุกอย่าง ในการบริหารนั้นผู้บริหารไม่สามารถลงมือทำงานทุกอย่างภายในองค์กรเพียงคนเดียวได้ ดังนั้นผู้บริหารต้องมีศิลป์ในการมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำแทน จึงจำเป็นต้องมีผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อรับมอบงาน ซึ่งการมอบหมายงานเป็นการมอบอำนาจหน้าที่ หรือการกระจายงานและสร้างภาระความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานให้แก่ผู้อื่น เพื่อการทำงานให้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ พรรณปพร โภคัง และคณะ (2555, หน้า 11-12) ได้อธิบายไว้ว่า ในการบริหารนั้นความสำเร็จจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีผู้นำทางการบริหาร (Authority should be equal to responsibility) หมายถึง อำนาจหน้าที่เท่ากับความรับผิดชอบ หมายความว่า ผู้บริหารที่ใช้อำนาจหน้าที่ในการสั่งการหรือการมอบหมายงานไปเพียงใด ย่อมต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นเท่าๆ กับอำนาจหน้าที่ของตรับผิดชอบในความสำเร็จ ความล้มเหลวที่เกิดขึ้น โดยจะโยนความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่นไม่ได้เห็นได้ว่าผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ (Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) มากมายหลายประการโดยเฉพาะองค์กรขนาดใหญ่ที่มีภาระงานมากผู้บริหารไม่สามารถรับภาระงานทั้งหมดได้จำเป็นต้องมอบอำนาจให้บุคคลผู้ทำหน้าที่รองลงมาหรือผู้ช่วยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นผู้ปฏิบัติแทนโดยผู้บริหารเป็นผู้มอบอำนาจให้ การมอบอำนาจนี้ควบคู่ไปกับการมอบความรับผิดชอบให้แก่ผู้ที่ได้รับความไว้วางใจให้รับภารกิจหน้าที่นั้น ผู้รับมอบอำนาจจะสามารถดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับงานได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยหลักการที่เรียกว่า “การกระจายอำนาจ” (Decentralization) จึงเป็นที่มาของการมอบอำนาจ (Reasons for Empowerment) โดยที่องค์กรจะได้รับประโยชน์จากการมอบอำนาจ คือ ผู้นำสามารถทำงานอื่นที่สร้างสรรค์องค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ไชยวัฒน์ ค้ำชู (2545, หน้า 42-43) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความรับผิดชอบ คือ ทุกคนควรต้องร่วมรับผิดชอบ ต่อผลงานที่ทำเอง ทำโดยกลุ่มทำในนามสถาบัน ถ้าดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ถ้าผิดพลาดบกพร่องต้องช่วยกันแก้ไข ไม่วางเฉย และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปีดิเทพ อยู่ยืนยง (2546, หน้า 13) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความรับผิดชอบ คือ ต้องมีการรับผิดชอบในการกระทำของตน ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนของงาน หรือองค์กรและต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัดเพื่อบรรลุผลของงานและองค์กร

6) ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการรณรงค์ใช้ทรัพยากรทางราชการในหน่วยงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า มีการให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา และผู้บริหารให้ความสนใจดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จาก วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ของสถานศึกษา อย่างประหยัดและคุ้มค่า อีกทั้งผู้บริหารยังมีส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แสงทอง (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับหลักบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

ตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness or Economy) หมายถึง เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมส่วนรวมโดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เข้มงวดในการใช้งบประมาณอย่างประหยัดและทบทวนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างหมุนเวียนและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยการสร้างปลูกทดแทนใหม่ ในส่วนบริหารราชการได้มีแผนปฏิรูประบบบริหารงานบริหารภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทภารกิจที่ชัดเจน มีการปรับปรุงระบบงบประมาณ ระบบงานบริหารบุคคลในภาครัฐ ปรับเปลี่ยนกฎหมายให้ทันสมัยและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมค่านิยมในการทำงานของภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ทุกหน่วยงานในภาครัฐจะต้องรายงานผลการทำงานและแสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะ ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในเรื่องการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ผู้บริหารควรตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ในการบริหารการจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริหารหรือประชาชนในความหมายของหลักความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยความหมายของหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมรวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ (2543, หน้า 3-45) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้า และบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์และยั่งยืน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุตติมา ชำนาญเพชร และชญาพิมพ์ อุสาโห (2557, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพิสุทธิ์ ชัชวาล (2558, หน้า จ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโสมพะมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิทยาการและประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทั้งยังได้เปิดสนามกีฬาให้แก่ประชานชนและบุคคลภายนอกได้มาทำกิจกรรมหรือจัดงานพิธีการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

(2543, หน้า 22) ได้อธิบายด้านหลักความคุ้มค่าไว้ว่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมส่วนรวมโดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เข้มงวดในการใช้งบประมาณอย่างประหยัดและทบทวนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างหมุนเวียนและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยการสร้างปลูกทดแทนใหม่ ในส่วนบริหารราชการได้มีแผนปฏิรูประบบบริหารงานบริหารภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทภารกิจที่ชัดเจน มีการปรับปรุงระบบงบประมาณ ระบบงานบริหารบุคคลในภาครัฐ ปรับเปลี่ยนกฎหมายให้ทันสมัยและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมค่านิยมในการทำงานของภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ทุกหน่วยงานในภาครัฐจะต้องรายงานผลการทำงานและแสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะ ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในเรื่องการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ผู้บริหารควรตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ในการบริหารการจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริหารหรือประชาชนในความหมายของหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมรวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า 46-57) ได้อธิบายด้านหลักความคุ้มค่าไว้ว่า การบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ด้วยความประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและส่วนรวม ทำให้เกิดการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติมา ปรีดีดิลก (2532, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือ ความพยายามที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่ เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความพยายามที่จะจัดดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยให้มีผลผลิตคือ ผู้เรียนมีคุณภาพมากที่สุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่าผู้บริหารมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและนำมาใช้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาด้วยความประหยัด ผู้บริหารจึงรณรงค์ให้ครูและนักเรียนช่วยกันประหยัดไฟ-น้ำและพลังงาน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู นักเรียน และชุมชน ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ร่วมกันปลูกต้นไม้รักษา ทำความสะอาดสาธารณสมบัติ และร่วมกันบำรุงรักษาทรัพยากรทางการศึกษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานและใช้งานได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542, หน้า 17-18) ได้อธิบายหลักความคุ้มค่าไว้ว่า การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543, หน้า 22) ได้อธิบายหลักความคุ้มค่าไว้ว่า เป็น

การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมส่วนรวมโดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจรัฐบาลได้เข้มงวดในการใช้งบประมาณอย่างประหยัดและทบทวนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างหมุนเวียนและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยการสร้างปลูกทดแทนใหม่ ในส่วนบริหารราชการได้มีแผนปฏิรูประบบบริหารงานบริหารภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทภารกิจที่ชัดเจน มีการปรับปรุงระบบงบประมาณ ระบบงานบริหารบุคคลในภาครัฐ ปรับเปลี่ยนกฎหมายให้ทันสมัยและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมค่านิยมในการทำงานของภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ทุกหน่วยงานในภาครัฐจะต้องรายงานผลการทำงานและแสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะ ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในเรื่องการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ผู้บริหารควรตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ในการบริหารการจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริหารหรือประชาชนในความหมายของหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมรวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความ

5.2.2 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ทำงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เพศ พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ครูผู้สอนไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายต่างตระหนักถึงการบริหารงานที่ยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นการปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลดีต่อการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ โดยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงข้อมูล ตัดสินใจ การตรวจสอบ ลดการทุจริตคอร์รัปชั่นลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของครู ด้านเพศ พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพิสุทธิ์ ชัชวาล (2558, หน้า จ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโสมพะมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2) อายุ พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันรับรู้ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารงานที่จัดขึ้นในองค์กรหรือหน่วยงานมีการเปลี่ยนแปลงที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจฺโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของครู ด้านอายุ พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันต่างให้ความสำคัญในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาให้ดีมีประสิทธิภาพ ทำให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาสำเร็จตามเป้าหมายและลุล่วงด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงายวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุภกิจฺโจ (เขียวหวาน) (2554, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของครู ด้านเพศ พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพิสุทธิ์ ชัชวาล (2558, หน้า จ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโสมพะมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การบริหารสถานศึกษา โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นแบบอย่างใช้กับครูผู้สอน บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ตลอดจนชุมชนที่ตั้งของสถานศึกษา

2) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด

3) ผู้บริหารควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนให้สอดคล้องรับกับแนวคิดการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

2) ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กานต์ กุณาศล. (2542). การประถมศึกษา. กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

กระทรวงศึกษาธิการ (2547). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา

———. (2548). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: องค์การรับ-ส่งสิ้นค้าและพัสดุภัณฑ์.

———. (2550). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา

———. (2550). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา

กิติมา ปรีดาดิลก. (2542). การบริหารนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรพิพัฒน์.

เกรียงศักดิ์. (2547). หลักการบริหารงานบุคคล. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ

เกษม วัฒนชัย. (2545). การผลิตและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

———— . (2546). ธรรมาภิบาล...บทบาทสำคัญกรรมการสถานศึกษา. รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย. ม.ป.พ. : 15 เมษายน.

เกียรติศักดิ์ จีรเธียรนาถ. (2543). บรรษัทภิบาล วิถีแห่งการนำองค์การสู่ความรุ่งเรือง. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. (2541). การจัดการด้านปัจจัยในการบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิชย์.

จันทรานี สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

จุมพล สวัสดิยากร. (2542). หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพ : สุวรรณภูมิ.

จำเริญ จิตหลั่ง. (2550). บทบาทของผู้บริหารในยุคของการปฏิรูปการศึกษา. วิทยาจารย์. 3.

จุตติมา ชำนาญเพชร และชญาพิมพ์ อุสาโห. (2557) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

ไชยวัฒน์ ค้ำชู และคณะ. (2545). ธรรมาภิบาล บทนำ. กรุงเทพฯ : น้ำฝน

———— . (2545). ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม (Promoting Good Governance : Principle. Paactics and Perspective). กรุงเทพ : น้ำฝน.

ถวิล อรัญเวศ. (2544). นักบริหารมืออาชีพ : ในยุคเขตพื้นที่การศึกษา. วรสารการศึกษา. ปี 4 (2). กุมพาพันธ์.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2540). วิทยาการบริหาร สำนักบริหารมืออาชีพในยุคโลกาภิวัฒน์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีระ รุญเจริญ. (2543). ลักษณะนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. เอกสารประกอบการบรรยาย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

———. (2545). การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพ : เยลโล่การพิมพ์.

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์. (2542). เอกสารการสอนวิชาการบริหารการศึกษา. เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.

———. (2542). คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพพงษ์ บุญจิตรดุลย์. (2540). ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพ : บพิธการพิมพ์.

นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). หลักการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก : ตระกูลไทย.

———. (2544). หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : ตระกูลไทย.

นฤมล ทับจุมพล. (2546). “แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยธรรมรัฐแห่งชาติ” ในธรรมาภิบาลกับคอร์รัปชั่นในสังคมไทย. กรุงเทพ : สถาบันวิถีทรรศน์.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. ฉบับที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี้. (2546) “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”, รายงานการวิจัย ,สถาบันพระปกเกล้า,(กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว, 2544), หน้า 47.

บูรชัย ศิริมหาสาคร. (2549). ผู้นำพันธุ์แท้ Authentic Leader. กรุงเทพฯ : แสงดาวจำกัด.

ประชุม รอดประเสริฐ. (2547). คุรุปริทัศน์. กรุงเทพฯ : กรุงเทพการพิมพ์.

พนัส หันนาคินทร์. (2542). ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคลากร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีในการบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พิทยา บวรวัฒนา. (2546). รัฐประศาสตร์ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (ค.ศ. 1887-1970). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค.

รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

———. (2541). โรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : พัฒนาพานิช.

———. (2544). การบรรยายเรื่อง “การบริหารโดยโรงเรียนเป็นฐานกับการปฏิรูปการศึกษา” วันที่ 25 มกราคม 2544 ณ โรงแรมทองธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จัดโดยบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏสุรินทร์. เอกสารอัดสำเนา.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2548). การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามหลักรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.
ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคนอื่นๆ. (2545). ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
ศิริอร ขันธหัตถ์. (2541). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
สมชาย เทพแสง. (2543). โรงเรียนคุณภาพ : สานฝันให้เป็นจริง. วรสารวิชาการ. 4 (11) : พฤศจิกายน.
สมพงษ์ เกษมสิน. (2542). การบริหาร. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
สุดจิต นิมิตกุล. (2543). กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองที่ดี (good governance). กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
สุพิณ เกชาคุปต์. (2546). รัฐศาสตร์-การบริหารองค์การ : รวมบทความวิชาการ. กรุงเทพฯ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2546). การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School-Based Management. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักงานศึกษาธิการอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 : (2558). “ข้อมูลขั้นพื้นฐาน” กาฬสินธุ์.
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทองจำกัด.
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2546). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2547). ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัย”. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ,
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป. เล่ม 116 ตอนที่ 636 วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2542.
หวน พินธุพันธ์. (2549). การบริหารการศึกษา : นักบริหารมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : พันธุพันธ์การพิมพ์.
อานนท์ ปันยารชุน. (2542). มุมมองนายอานันท์. กรุงเทพฯ : มติชน.

2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

จิตพิสุทธิ์ ชัชวาลย์. (2558). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโสมพะมิตรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 1.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ชลทิชา ลิ้มสกุลศิริรัตน์. (2551). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ดวงชัย มงคลกุล. (2556). การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระมหาลำพึง ธีรปญฺโญ (เพ็ญภู่), 2554 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

พระสุธิศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน). (2554) การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ไพศาล ตั้งสมบูรณ์. (2548). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มณีรัตน์ ภิญโญภาพสกุล. (2549). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3. ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2550). หลักการทำวิจัยและการทำสารนิพนธ์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพมหานคร.

สมาน นาคทัด. (2553). การบริหารจัดการวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัลชนะเลิศแห่งประเทศไทยและระดับโลก ปี 2550 : กรณีศึกษาโรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี). วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมคิด มาวงศ์. (2554). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสารทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุวรรณ ทองคำ**. (**2545**).** สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

อรทัย แสงทอง. (2552). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

2. ภาษาอังกฤษ

Simom, Herbert. (1966). Public administration and public affairs. Newyork : Aifreat.

Yamane Taro. (1970). Statistic An Introductory Analysis. Tokyo : John Weatherhill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) พระครูศรีธรรมโกศล, ดร.

วุฒิการศึกษา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ปร.ด.)
ตำแหน่ง	รองเจ้าคณะอำเภอกุฉินารายณ์,ผู้อำนวยการ โรงเรียน พระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก
	เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2) ดร.จำปี โยธารินทร์

วุฒิการศึกษา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ปร.ด.)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
	เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ถ้อยคำภาษา

3) นายสถาพร วันนุกูล

วุฒิการศึกษา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิตการเมืองการปกครอง (ร.ม.)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการปกครอง
สถานที่ทำงาน:	วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
	เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/ว ๓๓๙

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร พระครูศรีธรรม โกศล, ดร.

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **“การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑”** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(พระครูศรีธรรมโกศล, ดร.)

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/ว๓๓๙

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.สำปี โยธารินทร์

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **“การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑”** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

(ดร.สำปี โยธารินทร์)
๑๐ ก.ค. ๕๙

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/ว ๓๓๙

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร พลตรีสถาพร วันนุกูล

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **“การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑”** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสหวิทยาเสริม

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีกาฬสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาลัย
เลขที่รับ 1085
วันที่ ๕ พ.ค. ๕๙ เวลา 10.๐๐ น.
☐ กลุ่มอำนวยการ
☐ กลุ่มบริหารงานงบประมาณ
☐ กลุ่มบริหารงานบุคคล
☐ กลุ่มบริหารงานทั่วไป

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาลัย

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

เลขรับ – ส่ง 984 / 2559
วันที่ 5 กันยายน 2559
เวลา

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบนของสุวิทยา

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เรียน ผอ.วว.
- ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงาน
- จึงเรียนมาเพื่อทราบ

5 ก.ย. 59

5 ก.ย. 59

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

โรงเรียนท่าเพลิงเหนือคแอ่ำวิทยา
เลขรับที่ ๑๙๙
วันที่ ๑๕ ธ.ค. ๕๙
เวลา ๑๕.๐๑

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าเพลิงเหนือคแอ่ำวิทยา

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑**" เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

โรงเรียนบ้านแก่งหัวแฮดสัมโฮงวิทยา
รับที่ 874
วันที่ 19 เดือน ก.ค. พ.ศ. ๒๕๕๗
เวลา 11.00 น.

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งหัวแฮดสัมโฮง

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

โรงเรียนหนองแป
รับที่ ๒๕๘
วันที่ 31 ส.ค. ๕๙
เวลา 14.๕๐

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองปนโนนสูงวิทยาคาร

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑**" เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

31 ส.ค. 59

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

เรียนผู้อำนวยการโรงเรียน

31 ส.ค. 59

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

โรงเรียนปากน้ำราษฎร์บำ
รับที่ 910
วันที่รับ 27 / ก.ค. / 25
เวลา 08.00 น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนปากน้ำราษฎร์บำรุง

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผอ.ร.ร.ปากน้ำราษฎร์บำรุง
ทราบ
ผอ/รองผอ/ผช.ผอ/หัวหน้าฝ่าย/งาการ
27 ก.ค. 2559

- ทราบ
- มอบ [illegible]

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

รับหนังสือ
27 ก.ค. 59

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔๑ วัดประชานิยม ถนนสามัคคี ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

1030 / 2559
3 พ.ค. 59

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนโยนเมืองวิทยาคาร

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผอ.ร.ร.โยนเมืองวิทยาคาร
- ด้วย นส.อภิสรา สงวนตระกูล นักศึกษาวิทยาลัยศาสน ศาสตร์ฯ ทำวิทยานิพนธ์ ขอความอนุเคราะห์ เก็บรวบรวมข้อมูล
- เห็นควรให้ความอนุเคราะห์
- เพื่อทราบ

๓ พ.ค. ๕๙

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- เพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนนาบังราษฎร์สงเคราะห์

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีสารสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนาบังราษฎร์สงเคราะห์
☐ โปรดทราบ ☑ โปรดพิจารณา
☐ เห็นสมควร.....
ลงชื่อ .....

ทราบ
- ให้ดำเนินการแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามระเบียบกลับมาที่ ผอ.รร.
6 ก.ย. 59

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/๓๓๒

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร

ด้วย **นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วนวันเวลานั้นนักศึกษาจะติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรงในภายหลัง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ภาคผนวก ง
ค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of Item Objective Congruence : IOC)

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของเครื่องมือ ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1	**ผู้เชี่ยวชาญคนที่**			
	1	**2**	**3**	**IOC**
1. ด้านหลักนิติธรรม 1. ผู้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบการบริหารงานบุคลากรด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม	1	1	1	1
2. ผู้บริหารมีกฎระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอ	0	1	1	0.67
3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใช้ในสถานศึกษา	1	1	1	1
4. กฎระเบียบและข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นมีความเป็นธรรมถูกต้อง ทันสมัย และเป็นที่ยอมรับ	1	1	1	1
5. การกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับใช้ภายในโรงเรียน	1	1	1	1
2. ด้านหลักคุณธรรม 6. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเป็นธรรมต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	**1**	**1**	**1**	**1**
7. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยัน ซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ	**1**	**1**	**1**	**1**
8. ผู้บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องมีคุณธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	**1**	**1**	**1**	**1**
9. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้องและดีงาม	**1**	**1**	**1**	**1**
การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1	**ผู้เชี่ยวชาญคนที่**			
	1	**2**	**3**	**IOC**
10. ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่บุคลากรครูใน				

โรงเรียนอย่างยุติธรรมเสมอ	1	1	1	1
3. ด้านหลักความโปร่งใส				
11. ผู้บริหารงานมีกระบวนการและการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานที่เหมาะสมและโปร่งใส	1	1	1	1
12. ผู้บริหารมีความเปิดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรได้รับเสมอ	1	1	1	1
13. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนติดตามตรวจสอบแผนงานและงานโครงการต่างๆ	1	1	1	1
14. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้	0	1	1	0.67
15. ผู้บริหารให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารบุคลากรอยู่เสมอ	1	1	1	1
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม				
16. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอความคิดเห็นต่อการบริหารงานร่วมกัน	1	1	1	1
17. บุคลากรร่วมกันทำงานเป็นทีมและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความพร้อมเพรียง	1	1	1	1
18. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา	1	1	1	1
19. ผู้บริหารได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ	1	1	1	1
20. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทางการศึกษา	1	1	1	1

การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1	**ผู้เชี่ยวชาญคนที่**			
	1	**2**	**3**	**IOC**
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ				
21. ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ	1	1	1	1
22. ผู้บริหารมีกำหนดนโยบายและเป้าหมายให้การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน				

	1	1	0	0.67
23. ผู้บริหารใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน	1	1	1	1
24. มุ่งเน้นปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรและนักเรียนมีความรับผิดชอบและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน	0	1	1	0.67
25. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรให้ความสำคัญในการจัดการความรู้เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	0	1	1	0.67
6. ด้านหลักความคุ้มค่า 26. ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	1	1	1	1
27. การให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน	0	1	1	0.67
28. มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน	1	1	1	1
29. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักการประหยัด คุ้มค่าในการทำงาน	1	1	1	1
30. การให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน	0	1	1	1

ภาคผนวก จ
ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม
โดยใช้วิธี Corrected Item- Total Correlation

ข้อที่	Corrected Item-Total Correlation	ข้อที่	Corrected Item-Total Correlation
1	0.64	16	0.77
2	0.75	17	0.80
3	0.71	18	0.75
4	0.63	19	0.75
5	0.53	20	0.81
6	0.64	21	0.88
7	0.76	22	0.86
8	0.73	23	0.84
9	0.60	24	0.80
10	0.67	25	0.85
11	0.73	26	0.80
12	0.68	27	0.81
13	0.82	28	0.86
14	0.75	29	0.80
15	0.80	30	0.80

N of Cases = 30.0 N of Items = 30
Alpha = 0.977

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามนี้จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

2. โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและให้ครบทุกข้อเพื่อการวิจัยครั้งนี้จะได้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่าต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปใช้ในการบริหารงาน

3. การตอบแบบสอบถาในครั้งนี้จะไปมีผลกระทบต่อการบริหารงานสถานศึกษาแต่ประการใดและขอให้ครูตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

4. เมื่อครูตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วกรุณาตรวจสอบดูอีกครั้งว่าได้ตอบทุกข้อแล้วหรือไม่และแบบสอบถามที่ตอบครบทุกข้อเท่านั้นจะเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์และนำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี่ได้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ขอขอบพระคุณ ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง ☐ หรือตอบคำถามตามความเห็นของแต่ละท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ 21-30 ปี

☐ 31-40 ปี

☐ 41-50 ปี

☐ 51-60 ปี

3. ประสบการณ์ทำงาน

☐ 1-5 ปี

☐ 6-10 ปี

☐ 11-15 ปี

☐ 16 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มี 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

คำชี้แจง : โปรดทำรายการต่อไปนี้โดยให้ท่านพิจารณาถึงสภาพตามความเป็นจริงแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น ซึ่งกำหนดระดับ คะแนนไว้ดังนี้

มากที่สุด ให้ 5 คะแนน

มาก ให้ 4 คะแนน

ปานกลาง ให้ 3 คะแนน

น้อย ให้ 2 คะแนน

น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

ข้อ	การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต 1	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	1. ด้านหลักนิติธรรม					
1	ผู้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบการบริหารงานบุคลากรด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม					
2	ผู้บริหารมีกฎระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอ					
3	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใช้ในสถานศึกษา					
4	กฎระเบียบและข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นมีความเป็นธรรมถูกต้อง ทันสมัย และเป็นที่ยอมรับ					
5	การกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับใช้ภายในโรงเรียน					
	2. ด้านหลักคุณธรรม					
1	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเป็นธรรมต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน					
2	ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยัน ซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ					
3	ผู้บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องมีคุณธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้องและดีงาม					
5	ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่บุคลากรครูในโรงเรียนอย่างยุติธรรมเสมอ					
	3. ด้านหลักความโปร่งใส					
1	ผู้บริหารงานมีกระบวนการและการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานที่เหมาะสมและโปร่งใส					

2	ผู้บริหารมีความเปิดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรได้รับเสมอ					
ข้อ	**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต 1**	**ระดับความคิดเห็น**				
		5	**4**	**3**	**2**	**1**
3	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนติดตามตรวจสอบแผนงานและงานโครงการต่างๆ					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้					
5	ผู้บริหารให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารบุคลากรอยู่เสมอ					
	4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม					
1	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอความคิดเห็นต่อการบริหารงานร่วมกัน					
2	บุคลากรร่วมกันทำงานเป็นทีมและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความพร้อมเพรียง					
3	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา					
4	ผู้บริหารได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ					
5	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทางการศึกษา					
	5. ด้านหลักความรับผิดชอบ					
1	ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ					
2	ผู้บริหารมีกำหนดนโยบายและเป้าหมายให้การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน					
3	ผู้บริหารใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน					

4	มุ่งเน้นปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรและนักเรียนมีความรับผิดชอบและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน					
ข้อ	**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต 1**	**ระดับความคิดเห็น**				
		5	**4**	**3**	**2**	**1**
5	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรให้ความสำคัญในการจัดการความรู้เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้					
	6. ด้านหลักความคุ้มค่า					
1	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด					
2	การให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน					
3	มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน					
4	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักการประหยัด คุ้มค่าในการทำงาน					
5	การให้บริการด้านแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ แก่บุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

1. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตาม หลักนิติธรรม .....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตาม หลักคุณธรรม .....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตาม หลักความโปร่งใส .....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตาม หลักการมีส่วนร่วม .....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตาม หลักความรับผิดชอบ .....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตาม หลักความคุ้มค่า .....

.....

.....

“ขอขอบพระคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้”

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวอภิสรา สงวนตระกูล
วัน เดือน ปี เกิด 10 พฤษภาคม 2533
ชาติภูมิ กาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 122 หมู่ 3 บ้าน กุดกว้าง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลไสย
จังหวัดกาฬสินธุ์ 46130
E-mail. Apitsara2533@gmail.com
Tel. Mobile. 081-8032219
ID. Line. Katty_kong

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2557 ศศบ. ศิลปะศาสตร์บัณฑิต วิชาเอก ภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม